



KRAKOWSKA AKADEMIA
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Wydział Politologii i Komunikacji Społecznej

Kierunek: Politologia

Specjalność: Komunikacja społeczna

Sylwia Kowalska

HOMOFOBIA.

STUDIUM PRZYPADKU NA PRZYKŁADZIE POLSKI.

Praca magisterska napisana pod kierunkiem
prof. nadzw. dr hab. Katarzyny Pokornej- Ignatowicz

Kraków 2010

Spis treści

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ 1 ZJAWISKO HOMOSEKSUALIZMU	7
1.1 CZYM JEST HOMOSEKSUALIZM?	7
1.2 PRZYCZYNY POWSTAWANIA HOMOSEKSUALIZMU I TEORIE Z NIM ZWIĄZANE	16
1.3 ROZWÓJ ORIENTACJI SEKSUALNEJ I PROCES JEJ UJAWNIECIA.....	21
ROZDZIAŁ 2 DYSKRYMINACJA HOMOSEKSUALISTÓW	34
2.1 STEREOTYPY I POSTAWY WOBEC HOMOSEKSUALIZMU.....	34
2.1.1 WIZERUNEK HOMOSEKSUALISTY W POLSKICH SERIALACH	41
2.2 DYSKRYMINACJA W ŻYCIU PUBLICZNYM I PRYWATNYM W POLSCIE.....	49
2.3 STOSUNEK KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO DO HOMOSEKSUALIZMU	59
ROZDZIAŁ 3 CZY POLSKA JEST KRAJEM HOMOFOBÓW?.....	68
3.1 CZYM JEST HOMOFOBIA?.....	68
3.2 POLSKA HOMOFOBIA A STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ.....	72
3.3 HOMOSEKSUALIZM JAKO PRZEDMIOT SPOŁECZNEJ DEBATY.....	80
ROZDZIAŁ 4 POLSKIE ORGANIZACJE I KAMPANIE WALCZĄCE Z HOMOFOBIA 91	
4.1 PRAWA OSÓB HOMOSEKSUALNYCH.....	91
4.2 NAJWAŻNIEJSZE ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB LGBT102	
4.3 KAMPANIE NA RZECZ OSÓB HOMOSEKSUALNYCH.....	107
ZAKOŃCZENIE	116
BIBLIOGRAFIA	120
SPIS FOTOGRAFII.....	137
SPIS RYSUNKÓW	137
SPIS TABEL.....	138

WSTĘP

Homoseksualizm to pojęcie, które dla wielu ludzi niesie negatywnie skojarzenia. Przyczyną negatywnego stosunku oraz emocji, które wokół niego się pojawiają jest często brak elementarnej wiedzy na temat tego zjawiska oraz utarte i powtarzane stereotypy. Zjawisko to towarzyszyło ludziom od wieków, jednak niewiele osób zdaje sobie z tego sprawę, traktując homoseksualizm jako wytwór nowoczesności lub przejaw znudzenia i chęci szokowania innych ludzi. Związki homoseksualne pomiędzy mężczyznami szeroko opisywano już w starożytnej Grecji, były one stałym, a nawet niezbędnym elementem codziennego życia. „W wielu wypadkach starszy mężczyzna wybierał dorastającego chłopca na swojego faworyta i edukował go. (...) Taki stosunek między mentorem a protegowanym zwykle zakładał miłość homoseksualną. (...) Miłość między starszym "kochankiem" i młodszym "ukochanym" (po grecku: *erastes* i *eromenos*) była jednakże czymś więcej niż zwykłym pożądaniem. W takim związku erotyzmowi zawsze towarzyszyła rywalizacja o odpowiedni status; młody człowiek chciał okazać się pożądanym, ale zarazem wystarczająco niezależnym, by odrzucić bądź zmodyfikować żądania starszego zalotnika, ów zaś pragnął zademonstrować swoją siłę i zdolność do przewyciężenia oporu poprzez osiągnięcie fizycznego kontaktu z obiektem swoich zalotów.”¹ Platon w utworze „Uczta” przedstawił typowe pojmowanie miłości między mężczyznami w IV w p. n. e.: „ (...) tutaj uchodzi za rzecz piękniejszą kochać jawnie niż w tajemnicy, a najbardziej uchodzi tych najdzielniejszych i najwybitniejszych, choćby nawet który z nich był brzydszy od innych, i że tu każdy nadzwyczaj żywo zwykł zachęcać miłośnika, zupełnie nie tak, jak gdyby on coś złego robił, i że za piękną rzecz uchodzi zdobyć ulubieńca, a nie zdobyć go jest brzydko, i na czas zalotów prawo pozwala miłośnikowi niestworzone rzeczy wyprawiać bez żadnej obawy skandalu.”² „Lista znamienitych osobistości antyku o skłonnościach homoerotycznych obejmuje królów, jak Hieron, król Syrakuz, czy Filip Macedoński; strategów, jak Aleksander Wielki, Epaminondas, Pauzaniusz; prawodawców, jak Minos i Solon; filozofów, jak Sokrates, Platon, Arystoteles i wielu innych.”³

¹ *Przygotowanie Ateńczyków do życia publicznego*, <http://www.wiw.pl/HISTORIA/starozytnagrecja/074-przygotowanie.asp>, (10.04.10).

² Platon, *Uczta*, wersja PDF, <http://www.scribd.com/doc/8457523/Platon-Uczta>, (10.04.10).

³ Karlheinz Deschner, *Krzyż Pański z Kościołem. Seksualizm w historii chrześcijaństwa*, Gdynia 1994, wersja PDF, str.348, <http://books.google.pl/books?id=LVLAAAACA AJ&dq=krzyz+pa%C5%84ski&cd=4>, (10.04.10).

Wytworem cywilizacji nie jest także kobiecy homoseksualizm. Znaną postacią jest grecka poetka Saffo, której wiersze mówią o intymnych relacjach z innymi kobietami. Często kobiecy homoseksualizm jest mniej widoczny niż męski, a niektóre kultury nie uważają go za dewiację i naruszenie tabu, zwłaszcza tam gdzie kobiety izoluje się od mężczyzn. Praktyki kobiecego oraz męskiego homoseksualizmu można odnaleźć m. in. wśród kapłanek z Maroka; kobiet Mombasa (kultura arabsko-afrykańska) przyjmujących model opiekun-podwładny na wzór modelu męskiego homoseksualizmu; wśród Indian Ameryki Północnej odwrócona rola społeczna zarówno kobiet, jak i mężczyzn tzw. berdache; w Chinach i Japonii, gdzie szeroko opisywały je dzieła taoistyczne; w Dahomey męski i kobiecy homoseksualizm jest uznawany za normalny, zwłaszcza gdy płcie są odseparowane od siebie. W Polsce zachowania homoseksualne kobiet w czasie powstań narodowych w 1830 i 1863 przyczyniły się do powstania zjawiska socjologicznego zwanego matriarchatem, (amazoństwem).⁴

Podejście do homoseksualizmu zmieniało się wraz z biegiem historii. Przez lata traktowano homoseksualizm jako chorobę psychiczną i dewiację, a zmiana oficjalnego stanowiska i wykreślenie homoseksualizmu z listy zaburzeń psychicznych nie przyniosły radykalnej zmiany w jego postrzeganiu. „Rewizja dawnych publikacji ujmujących homoseksualizm w kategoriach choroby wykazała szereg kompromitujących uchybień metodologicznych, dyskwalifikujących ich wartość jako źródeł naukowych.”⁵ Dawne podejście naukowe wynikało raczej z zakorzenionych uprzedzeń i moralnego potępienia homoseksualizmu. W polskiej publikacji pt. „Seksuologia zarys encyklopedyczny” z 1985 roku możemy przeczytać, że „homoseksualizm jest dewiacją seksualną w postaci nietypowego odchylenia seksualnego w zakresie obiektu.”⁶ Nadal w wielu środowiskach panuje przekonanie, że homoseksualizm jest chorobą, którą należy leczyć. Takie poglądy są sprzeczne z oficjalnymi stanowiskami wielu międzynarodowych organizacji, w tym m.in. Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, które jednoznacznie traktuje homoseksualizm jako jedną z odmian orientacji seksualnej, a osoby homoseksualne

⁴ Alicja Długolecka, *Pokochoć kobietę*, fragment, <http://kobiety-kobietom.com/literatura/recenzja.php?art=291>, (09.04.10).

⁵ Violetta Skrzypulec, *Wstęp do seksuologii*, Katowice 2005, str.17.

⁶ *Seksuologia zarys encyklopedyczny*, red. Kazimierz Imieliński, Warszawa 1985, str.121.

stawia na równi z heteroseksualnymi w kwestii pragnień i potrzeb tworzenia związków.⁷

W polskim społeczeństwie istnieje wiele uproszczonych i niezgodnych z rzeczywistością stereotypów, które w dużej mierze wynikają z naszego dziedzictwa kulturowego. Stereotypy dotyczące mniejszości narodowych, religijnych oraz seksualnych rzadko ulegają zmianom, a przez to ograniczają nasze doświadczenie i rozwój, krzywdząc tym samym osoby, których dotyczą. Uprzedzenia jako afektywny (związany z emocjami) element naszej postawy są pierwszym elementem kształtowania się postawy dyskryminacyjnej (element behawioralny). Można to zauważyć już wśród małych dzieci, które przejmują negatywne nastawienia rodziców i środowiska wobec niektórych grup społecznych, przezywając się np. „Ty żydzie!”, „Ty pedale!”. Często nie rozumiejąc ich znaczenia, zdają sobie już sprawę, że te określenia niosą ze sobą negatywne skojarzenia i używają ich celowo.⁸ Najbardziej popularne w polskim środowisku i najczęściej powtarzane błędne przeświadczenia dotyczące osób homoseksualnych to: stereotyp zniewieściałego geja i męskiej lesbijki, oskarżenia o nosicielstwo HIV czy automatyczne łączenie pedofilii z homoseksualizmem. Wszelkie próby mówienia o homoseksualizmie na arenie publicznej, jak marsze równości lub kampanie na temat praw osób homoseksualnych skutkują pojawieniem się wielu negatywnych opinii i wypowiedzi. Jednak bez publicznej debaty oraz poruszania kwestii problemów mniejszości seksualnych w Polsce nie będzie możliwe edukowanie społeczeństwa, a tym bardziej zrozumienie zjawiska oraz kształtowanie postawy tolerancji i akceptacji.

Celem mojej pracy jest przedstawienie i wyjaśnienie zjawiska homoseksualizmu oraz nakreślenie obrazu stosunku polskiego społeczeństwa do osób homoseksualnych. Inspiracją do jej napisania było wielokrotnie powtarzane w mediach stwierdzenie, że Polska to kraj homofobów, przy okazji wydarzeń takich jak marsze równości, działania byłego Ministra Edukacji Romana Giertycha, czy bulwersujące komentarze wielu polskich polityków, które odbijały się echem w międzynarodowych mediach. Sytuacja osób homoseksualnych w wielu zakątkach świata nie jest łatwa, padają one ofiarą brutalnej przemocy, a nawet są karane śmiercią np. przez ukamienowanie. Homoseksualizm w 1974 był jeszcze kwalifikowany jako przestępstwo w Austrii,

⁷ *Position Statement on Marriage*, 2008, http://apsa.org/About_APsaA/Position_Statements/Marriage_Resolution.aspx, (14.04.10).

⁸ Marta Abramowicz, Agnieszka Bratkiewicz, *Jestem gejem. Jestem lesbijką. Komu mogę o tym powiedzieć?*, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa, 2005, http://www.kph.org.pl/publikacje/jestem_gejem_jestem_lesbijka.pdf, (09.04.10).

Finlandii, Hiszpani czy Portugalii.⁹ Pomiedzy krajami, które stosują takie praktyki a dla przykladu liberalnymi państwami skandynawskimi istnieje ogromna przepaść w kwestii podjęcia do osób nieheteroseksualnych. Polska jako członek organizacji międzynarodowych oraz Unii Europejskiej, powinna pretendować do tego by postrzegano ją jako kraj coraz bardziej nowoczesny, gwarantujący równe prawa swoim obywatelom oraz będący ojczyzną otwartego i rozwijającego się społeczeństwa.

Praca składa się z czterech rozdziałów. Początek jest wprowadzeniem do tematu homoseksualizmu. W pierwszym podrozdziale znajduje się wyjaśnienie, czym jest homoseksualizm i krótki rys historyczny. Kolejne dwa podrozdziały obejmują tematykę orientacji seksualnej oraz naukowe wyjaśnienie kształtowania się orientacji homoseksualnej. W drugim rozdziale przedstawiłam zjawisko dyskryminacji osób homoseksualnych, panujące stereotypy na temat osób nieheteroseksualnych i przykłady dyskryminacji oraz stosunek Kościoła katolickiego do homoseksualizmu. W rozdziale trzecim przeszłam do tematu homofobii. Przedstawiłam wyjaśnienie zjawiska homofobii oraz odniosłam się bezpośrednio do sytuacji osób homoseksualnych w Polsce oraz obrazu polskiego społeczeństwa na arenie międzynarodowej. Ostatni rozdział jest przedstawieniem kwestii homoseksualizmu w świetle prawa. Zawiera opis polskich organizacji działających na rzecz mniejszości seksualnych oraz kampanii, które były przez te organizacje przeprowadzane.

Pisząc pracę korzystałam zarówno z literatury naukowej jak i ze źródeł internetowych. By przedstawić pojęcia takie jak homoseksualizm, orientacja seksualna oraz homofobia korzystałam głównie z literatury naukowej o tematyce psychologicznej, socjologicznej, medycznej, a także bazowałam na źródłach mówiących o ludzkiej seksualności. Jako kolejne źródło informacji posłużył mi Internet. Korzystałam zarówno z artykułów na temat homoseksualizmu znajdujących się na portalach ściśle związanych z tą tematyką jak i z portali informacyjnych, które posłużyły mi w szukaniu informacji na temat wydarzeń takich jak marsze równości i polityczne komentarze znanych polityków na temat homoseksualizmu. By przedstawić sytuację osób homoseksualnych w Polsce oparłam się na badaniach opinii publicznej, aktach prawnych oraz szukałam informacji na forach internetowych i w literaturze na temat homoseksualizmu.

⁹ Leszek Lernell, *Przestępczość seksualna. Zagadnienia prawne i kryminologiczne*, w: *Seksuologia społeczna*, red. Kazimierz Imieliński, Warszawa 1974, str.432.

ROZDZIAŁ 1 ZJAWISKO HOMOSEKSUALIZMU

1.1 CZYM JEST HOMOSEKSUALIZM?

Termin homoseksualizm pochodzi od greckiego słowa *homosis*, oznaczającego taki sam, ten sam. Wprowadził go w 1869 roku węgierski lekarz R. Kertbeny.¹⁰ Homoseksualizm jest wyjaśniany jako „orientacja uczuć i czynności seksualnych na osoby tej samej płci”.¹¹ M. Foucault uważa, że datą powstania pojęcia homoseksualizm jest rok 1870, kiedy to K. Westphal napisał artykuł o odmiennych doznaniach seksualnych. Był on pierwszym lekarzem, który w sposób naukowy zajmował się homoseksualizmem. Pionierem badań w tej dziedzinie był niemiecki seksuolog Magnus Hirschfeld, który przeprowadził w 1903 r. w Berlinie badania na około dwóch tysiącach osób.¹²

Popęd homoseksualny jest określany jako pociąg płciowy do osobnika tej samej płci. Orientacja seksualna jest często postrzegana przez ludzi jako jednowymiarowa opozycja homo- i heteroseksualizm. Można jednak zauważyć płynną granicę pomiędzy hetero- a homoseksualizmem. S. Freud i jego uczniowie twierdzili, iż człowiek jest z natury biseksualny. Na homoseksualizm składają się nie tylko trwałe preferencje, ale także różne formy homoseksualnych zachowań. Za osoby homoseksualne są uważane przez niektórych badaczy, także te, które nie przejawiając zachowań homoseksualnych, ujawniają takowe fantazje. Podstawą rozpoznania homoseksualizmu nie jest sam rodzaj praktyk seksualnych lecz motywacja homoerotyczna. Definiując homoseksualizm jako fantazjowanie o osobach tej samej płci wg. Kinseya, 25-40 % mężczyzn przejawiałoby orientację homoseksualną, a wśród kobiet było by to 10-20%. Gdybyśmy przyjęli, że homoseksualizm wiąże się tylko lub w większości z erotycznymi preferencjami wobec osób tej samej płci, wtedy 1-4% mężczyzn i 1%

¹⁰ Zbigniew Lew-Starowicz, Michał Lew- Starowicz, Stanisław Dulko, *Homoseksualizm*, w: *Homoseksualizm, perspektywa interdyscyplinarna*, red. Krystyna Slany, Beata Kowalska, Marcin Śmietana, Kraków 2005, str. 39.

¹¹ Anthony Giddens, *Socjologia*, Warszawa 2006, str.722.

¹² Alicja Długołęcka, *Kształtowanie się tożsamości homoseksualnej*, w: *Homoseksualizm, perspektywa interdyscyplinarna*, dz. cyt., str. 54-56.

kobiet byłoby homoseksualistami. Pomija się w tym przypadku osoby nie będące wyłącznie hetero- lub homoseksualne.¹³

Według badań Lwa-Starowicza z 1992 roku do kontaktów homoseksualnych przyznawały się głównie osoby z wielkomiejskich ośrodków- 7,9% oraz mieszkające na wsi- 5,2%. Prawidłowość ta także potwierdziła się w badaniach w innych krajach. Powodem tego, są większe szanse znalezienia partnera w dużym mieście oraz większe zaakceptowanie siebie w tej roli. Większy odsetek ujawniających się osób stanowiły także osoby z wykształceniem niepełnym wyższym- 11,2% oraz wyższym-7,3%. Korelacja ta wynika z faktu, że osoby homoseksualne z wyższym wykształceniem są bardziej tolerancyjne i akceptują siebie.¹⁴

Definiowanie słowa homoseksualista jako osoby odczuwającej pociąg płciowy do osób własnej płci, nie jest do końca słuszne. Ponieważ w okresie dojrzewania zarówno mężczyźni jak i kobiety mogą odczuwać pociąg do osób tej samej płci, co nie jest nie jednoznaczne z byciem homoseksualistą. Jest także wiele osób, które prowadzą życie heteroseksualne, jednak zdarzyły im się kontakty homoseksualne, a nie odczuwają potrzeby wracania do nich.¹⁵

Przeprowadzone przez Alfreda Kinseya badania w 1948 i 1953 roku pokazały, iż zachowania seksualne człowieka są bardziej złożone niż ówczesznie sądzono. W 1948 Kinsley wraz ze współpracownikami opublikował przegląd opisujący zachowania seksualne 5000 mężczyzn, z którego wynikało, że 37% populacji męskiej, przynajmniej raz w życiu miało doświadczenie homoseksualne. W badaniach na kobietach w 1953 roku, stwierdzono, że 25% kobiet wykazuje zainteresowanie erotyczne innymi kobietami.¹⁶ Wszystkie badania, które miały na celu oszacowanie wielkości i sposobów funkcjonowania mniejszości seksualnych nie są do końca miarodajne, ponieważ z powodu stygmatu przypisywanego odmiennej orientacji wiele lesbijek i gejów ukrywa swoją orientację również przed badaczami.¹⁷

¹³ A. Długołęcka, *Orientacja seksualna*, w: *Edukacja seksualna*, Zbigniew Lew-Starowicz, Alicja Długołęcka, Warszawa 2006, str. 98.

¹⁴ Zbigniew Lew-Starowicz, *Encyklopedia erotyki*, Warszawa 2004, str.230.

¹⁵ Krzysztof Boczkowski, *Homoseksualizm*, Warszawa 1988, str. 11.

¹⁶ A. Długołęcka, *Orientacja seksualna*, dz. cyt., str. 97.

¹⁷ Claire M. Renzetti, Daniel J. Curran, *Kobiety, mężczyźni i społeczeństwo*, Warszawa 2005, str. 248.

Tab. 1 Procentowe ujęcie rozpowszechnienia poszczególnych stopni homoseksualnej i heteroseksualnej orientacji w społeczeństwie według skali Kinsey'a.

Skala	Odsetek mężczyzn	Odsetek kobiet
wyłączny heteroseksualizm	52-78	61-72
dominujący heteroseksualizm	18-42	11-20
preferowany heteroseksualizm	13-38	6-14
biseksualizm	9-32	4-11
preferowany homoseksualizm	7-26	3-8
dominujący homoseksualizm	5-22	2-6
wyłączny homoseksualizm	3-16	1-3

Źródło: A. Długolecka, Orientacja seksualna, w: Edukacja seksualna, Zbigniew Lew-Starowicz, Alicja Długolecka, Warszawa 2006, str. 97.

Kobięcy homoseksualizm nazywany jest miłością lesbijską. Określenie to wywodzi się od nazwy wyspy Lesbos, którą zamieszkiwała grecka poetka Safona. Była najwybitniejszą przedstawicielką greckiej poezji lirycznej VII i VI wieku p.n.e. Uważano ją za lesbijkę lub kobietę biseksualną. Określenia *dziewczyna z Lesbos* używał grecki poeta Anakreont z Teos, opisując kobietę interesującą się drugą kobietą. Używał także określenia *trybady, ugryjskie kobiety, safistki*.¹⁸

¹⁸ Robert Biedroń, *Tęczowy elementarz*, Warszawa 2007, str. 16-17.

Rys. 1 Rys. *Safona i Alkajos*, Lawrence Alma-Tadema, 1881.



Źródło: <http://www.lyons.co.uk/A4H/classic/Alma-sappho.jpg>, (17.06.09).

Słowo *gej* pochodzi od angielskiego *gay* oznaczającego wesołka, kogoś żywego.¹⁹ Dawniej w USA używano go jako słowo obraźliwe, skierowane do mężczyzn homoseksualnych, z czasem jednak nabrało neutralnego charakteru. Słowo *gej* było celowo używane przez ruch gejowsko–lesbijski w latach sześćdziesiątych XX wieku, by nadać mu neutralny wydźwięk w dyskursie publicznym. W Polsce to słowo zaczęło pojawiać się w latach osiemdziesiątych, w prasie homoseksualnej. Spolszczoną formę *gej* przybrało w latach dziewięćdziesiątych XX wieku.²⁰ Upowszechnienie określenia *gej* stało się przykładem procesu podejmowania wspólnych inicjatyw. Słowo to przywodziło na myśl malowniczość i otwartość, a zatem nie to, z czym kojarzył się osobą heteroseksualnym homoseksualizm. Stało się też inspiracją do szerszego traktowania seksualności, która stała się aspektem tożsamości jednostki.²¹

Literatura naukowa i publicystyka stosuje często przestarzałe kategorie i myli zachowania seksualne z orientacją seksualną, co utrudnia zrozumienie zjawiska. Obecnie odchodzi się od precyzyjnego definiowania homoseksualizmu na rzecz ogólniejszych definicji. Termin homoseksualizm zaczyna się stosować w kategoriach subiektywnej autodefinicji, a za osoby homoseksualne są uznawane te, które same w ten

¹⁹ *Pocket English Dictionary*, Tadeusz Grzebieńewski, Langenscheidt, Warszawa, str. 150.

²⁰ Robert Biedroń, *Tęczowy elementarz*, dz. cyt., str. 16.

²¹ Anthony Giddens, *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*, Warszawa 2006, str. 25.

sposób się postrzegają. W tym przypadku homoseksualna osoba posiada świadomość własnego seksualnego, duchowego, emocjonalnego oraz intelektualnego zainteresowania osobami tej samej płci i zachowujące się zgodnie z takimi zainteresowaniami. Homoseksualizm jest tu opisem tożsamości jednostki, obejmującym poza sferą seksualną także poznawczą, emocjonalną i behawioralną.²²

Potrzeby homoseksualne są często definiowane jako nietypowe,²³ a sam homoseksualizm jako forma zaburzeń identyfikacji i roli płciowej.²⁴ Bywa traktowany jako przejaw rozprężenia i upadku moralnego, którego akceptacja może być przyczyną moralnego kryzysu, a etycy katolicycy wskazują na jego niszczący wpływ na tradycyjne style życia.²⁵ W 1989 roku usunięto homoseksualizm z międzynarodowej klasyfikacji psychiatrycznej DSM-III-R i przestano zaliczać go do zaburzeń seksualnych. W 1991 roku wykreślono go z Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Zaburzeń.²⁶ Jednakże nadal jest pojmowany zarówno w Europie jak i Ameryce jako odrębność psychoseksualna. Dokonane modyfikacje były spowodowane problemem dyskryminacji mniejszości seksualnych.²⁷ Konsekwencją tych modyfikacji stały się spory etyczne, polityczne jak i działania grup mniejszości seksualnych oraz osób zajmujących się psychologią, pedagogiką i psychoterapią. W wielu krajach są organizowane sympozja naukowe, wiece, manifestacje oraz powstają liczne organizacje skupiające osoby o orientacji homoseksualnej. Prowadzi się także badania nad zachowaniami seksualnymi oraz zakłada się grupy terapeutyczne prowadzące zajęcia dla osób o tej orientacji oraz wychowawców, pedagogów i rodziców. W Polsce jako pierwsi podjęli próby wprowadzania problematyki homoseksualizmu w psychologii i pedagogice profesorowie: Andrzej Jaczewski, Mikołaj Kozakiewicz, Zbigniew Lew-Starowicz i Maria Trawińska.²⁸

Homoseksualizm, z racji tego, że nie jest chorobą, nie powinien także być traktowany jako zaburzenie, które można leczyć. Problemem dla samych homoseksualistów staje się nie tyle ich orientacja, co niechęć społeczeństwa i obawy przed napiętnowaniem. W Polsce nadal panuje przekonanie, iż homoseksualizm należy uznawać jako chorobę, a niektórzy chrześcijańscy moraliści ukrywają swoją homofonię

²² A. Długołęcka, *Orientacja seksualna*, dz. cyt., str. 98-99.

²³ *Popularna Encyklopedia Powszechna*, Kraków 1995, str. 127.

²⁴ *Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, Warszawa 2004.

²⁵ Paweł Czarnecki, *Dylematy etyczne współczesności*, Warszawa 2008, str. 125.

²⁶ A. Długołęcka, *Orientacja seksualna*, dz. cyt., str. 96.

²⁷ Zbigniew Lew-Starowicz, Michał Lew-Starowicz, Stanisław Dulko, *Homoseksualizm*, dz. cyt., str. 41.

²⁸ A. Długołęcka, *Orientacja seksualna*, dz. cyt., str. 96.

pod pozorną neutralnością i chęcią niesienia pomocy, twierdząc, że osoby homoseksualne należy poddawać terapii.²⁹

W 1990 roku powstała nowa koncepcja heteronormatywności, stworzona przez amerykańską filozofkę, Judith Butler. Oznacza ona dominację heteroseksualności jako kulturowo wymuszonej normy. Heteroseksualność jest traktowana jako jedyne, prawidłowe i pożądane zachowanie. Osoby o orientacji heteroseksualnej są tolerowane i akceptowane, w odróżnieniu do osób homoseksualnych. Przekonania takie powodują niechęć w stosunku do innych orientacji. Osoby o innej niż heteroseksualna orientacji są zmuszone ukrywać swoją orientację ponieważ odbiera się im możliwość istnienia jako osób nieheteroseksualnych oraz życia zgodnego ze swoją tożsamością. Homoseksualność oraz biseksualność stoi na podległej pozycji w stosunku do heteroseksualizmu. Są one często eliminowane z życia publicznego, tym samym otrzymują ograniczoną ochronę i legitymizację. Mniejszości seksualne nawet gdy są tolerowane to nie stoją na równi z osobami heteroseksualnymi. Heteroseksualność jest uznawana jako jedyne znormalizowana, ciesząc się przy tym hegemonią. Promowana i podtrzymywana kultura heteronormatywna spycha na bok także dzieła traktujące o homoseksualności, a ich kontekst jest często przemilczany i marginalizowany.³⁰

Wielu przywódców religijnych traktuje homoseksualistów jako grzeszników, a w niektórych systemach prawnych są uznawani za przestępców. Często pojawiają się przekazy, że homoseksualizm to zła, wstydliva i budząca lęk cecha, którą należy wykorzenić.³¹ Dziś lesbijki i geje są rzadziej spychani na margines społeczny niż kiedyś, lecz ich alternatywne formy egzystencji i płynność ról społecznych są postrzegane przez heteroseksualną większość jako zagrażające tradycyjnemu systemowi norm. By sytuacja uległa zmianie większość społeczna powinna dostrzec kryjący się w homoseksualizmie twórczy potencjał, który może zmienić naszą cywilizację. Wyzwalająca się różnorodność kształtuje nowe zjawiska kulturowe, lecz ten proces nadal jest traktowany jako zagrożenie. Większość powinna nauczyć się dzielić świat z mniejszościami i dostrzegać w nich źródło duchowego bogactwa. Wymaga to jednak odpowiedniego poziomu poznawczego i umysłowego, poprzez rozwijanie wiedzy o sobie i świecie. Dzięki temu człowiek będzie mógł przejść

²⁹ Paweł Fijałkowski, *Homoseksualizm*, Warszawa 2009, str.158.

³⁰ Robert Biedroń, *Tęczowy elementarz*, dz. cyt., str. 19-22.

³¹ Linda Brannon, *Psychologia rodzaju. Kobiety i mężczyźni: podobni czy różni*, Gdańsk 2002, str. 349.

na wyższy poziom wolności i emancypacji.³² Rozwijając naszą osobowość nastawioną na zmianę, będziemy mogli zmienić i powiększyć nasze wartości materialne, społeczne i duchowe.³³

W odróżnieniu od naszej współczesnej kultury, homoseksualizm w starożytnej Grecji był akceptowany bez oporów. Przejawy pragnień homoseksualnych można odnaleźć w literaturze i sztuce. Jawny i nieskrępowany homoseksualizm był widoczną cechą życia Greków. Do VI w n. e. rozwijała się ekspresja pogańskiego myślenia i uczuciowości.³⁴ Istnieją dokumenty z IV w p. n. e. mówiące o kreteńskim rytuale inicjacji, czyli uprowadzania młodszych chłopców przez mężczyzn. Uprowadzenie dawało młodemu mężczyźnie awans społeczny i przywileje, a homoseksualna miłość była uznawana za przekazywanie siły od dorosłego mężczyzny. W Sparcie związku między mężczyznami uważano za wskazane, ponieważ przyjaźń starszego wojownika dawała odpowiednie przygotowanie do służby wojskowej. Według niektórych podań w IV w p. n. e. w Tebach stacjonował Święty Zastęp, składający się wyłącznie z par kochanków. Jednak w 338 roku p. n. e. ojciec Aleksandra Wielkiego rozgromił cały oddział. Ateńczycy zrównywali miłość kobiety i mężczyzny z miłością homoseksualną, a centralnym aspektem kultury ateńskiej był męski homoseksualizm. Mężczyźni utrzymujący romanse z młodszymi chłopcami cieszyli się prestiżem społecznym. Młodszy partner eromenos był hojnie obdarowywany przez starszego, erastesa. Wazy pochodzące z VI w p. n. e. ukazują dionizyjskie festiwale podczas, których orszaki roztańczonych mężczyzn oddawały się aktom homoseksualnym. Istniały wówczas instytucje publiczne jak np. gimnazjony, których działanie wpisywało się w powszechną tolerancję dla homoseksualizmu. Inaczej traktowano już homoseksualizm w Rzymie, gdzie uznawano go za niepożądaną naleciałość kultury greckiej. Normy obyczajowe nie zakazywały homoseksualizmu lecz nakładały ograniczenia co do roli jaką powinien pełnić szanujący się obywatel podczas stosunków z mężczyznami, miał on dominować, a bierny homoseksualizm był powodem represji. Potępienie dla homoseksualizm rosło wraz ze znaczeniem chrześcijaństwa, a za panowania cesarza Justyniana zaczęto karać homoseksualizm śmiercią.³⁵ W okresie wczesnego i dojrzałego średniowiecza homoseksualizm taktowany był na równi z zoofilią, antykoncepcją i aborcją. Pojęcie sodomii, czyli inaczej „grzechu

³² Paweł Fijałkowski, *Homoseksualizm*, Warszawa 2009, str.160.

³³ Józef Koziński, *Psychotransgresjonizm. Nowy kierunek psychologii*, Warszawa 2001, str. 274.

³⁴ Kenneth J. Dover, *Homoseksualizm grecki*, Kraków 2004, str. 13-14.

³⁵ Charles Hupperts, *Homoseksualizm w Grecji i Rzymie*, w: *Geje i lesbijki: życie i kultura*, Robert Aldrich, Kraków 2009, str. 30-55.

przeciwko naturze” początkowo było stosowane przez ówczesnych teoretyków do określania trzech kategorii współżycia: ze względu na gatunek, ze względu na płeć oraz ze względu na sposób.³⁶

Rys. 2 Miniatura z trzynastowiecznej francuskiej Bible Moralisee ukazująca homoseksualne pary, kuszone przez diabła.



Źródło: <http://www.psy.gla.ac.uk/~steve/qee/vg/uploads/Main/BM.jpg>, (20.06.09).

W XIII wieku homoseksualistów zaczęto określać jako „sodomitów” oraz oddawać ich pod sąd Inkwizycji, w XIV i XV wieku powoływano specjalne komisje wydające wyroki śmierci. W średniowieczu homoseksualistów dzielono na grzesznych, folgujących sobie „sodomitów” oraz „przyjaciół”, którzy kultywowali w swoich utworach klimat *eros*. W XIII wieku rozpoczęła się batalia przeciwko „nienaturalnej” seksualności. Około 80% średniowiecznych procesów o „nienaturalne” praktyki seksualne, stanowiły procesy o *sodomitię*.³⁷

³⁶ Adam Krawiec, *Seksualność w średniowiecznej Polsce*, Poznań 2000, str. 233.

³⁷ Bernd-Ulrich Hergemoller, *Średniowiecze*, w: *Lesbijki i geje: życie kultura*, dz. cyt., str. 57-63.

Król Francji Filip IV, prawdopodobnie z powodów materialnych nakazał aresztować i wydać na tortury templariuszy.³⁸ Doradca króla Nogaret sfabrykował niesłychane oskarżenie, które mówiło: „templariusze są w istocie heretykami, podczas ceremonii przyjęcia nowych rycerzy każą im deptać krucyfiks i pluć na niego, oddają bałwochwalczą cześć jakiemuś Bafometowi, a na domiar złego oddają się rozpuście – rycerzy zmusza się do praktyk homoseksualnych. Nogaret przygotował w imieniu króla tajną instrukcję dla urzędników państwa nakazującą określonego dnia aresztować wszystkich francuskich templariuszy.”³⁹ Nienawiść wobec sodomitów stała się narzędziem wykorzystywanym w polityce.

Rys. 3 Egzekucja „sodomitów” w Brugii , Nicolas Hogenberg (1500-1539).



Źródło: <http://apokatastaza.blox.pl/resource/PICT2039.JPG>, (03.01.2009).

³⁸ Tamże.

³⁹ Adam Szostkiewicz, *Krzyż na stos*, <http://www.polityka.pl/historia/179428,1,krzyz-na-stos.read>, (03.01.09).

1.2 PRZYCZYNY POWSTAWANIA HOMOSEKSUALIZMU I TEORIE Z NIM ZWIĄZANE

Nad przyczynami powstawania homoseksualizmu toczą się debaty od ponad dwóch tysięcy lat, a dokładniejsza analiza tego zagadnienia powoduje wiele kontrowersji. Jest wiele teorii na ten temat, jednak żadna nie podważa faktu istnienia homoseksualizmu od wieków i autentyczności ukazujących go rycin sprzed tysięcy lat. W ostatnim stuleciu dominowały teorie wyjaśniające zjawisko na płaszczyźnie biologicznej i socjologicznej. Teorie biologiczne były popularne zwłaszcza w drugiej połowie dziewiętnastego wieku. Istniały też przekonania, że homoseksualizm jest zboczeniem prowadzącym do obłąkania.⁴⁰ Homoseksualizm nierzadko był traktowany jako wynik rozpusty, której celowo dopuszczali się osoby znużone życiem heteroseksualnym. Jest to błędne przekonanie, ponieważ młodzi homoseksualiści w większości czerpią swoje doświadczenia wyłącznie lub prawie wyłącznie ze stosunków homoseksualnych.

Odmienne poglądy jeśli chodzi o przyczyny homoseksualizmu reprezentują osoby heteroseksualne i homoseksualne. Badania przeprowadzone przez Saghira i Robinsona wykazały, iż 55% heteroseksualistów uważa homoseksualizm za zaburzenie neurotyczne to samo przekonanie podzielało jedynie 4% homoseksualistów. Sami homoseksualiści twierdzili, że ich odmienność wynika z czynników genetycznych, działających we wczesnym okresie rozwoju. Heteroseksualiści nie podzielali tego poglądu, w ich grupie tylko 3% uważało, że homoseksualizm ma podłoże genetyczne. Większość heteroseksualnych osób uznała, że homoseksualizm jest zboczeniem i stanem odbiegający od równowagi.⁴¹

Badania przeprowadzone przez Kallmana w 1952⁴² roku wykazały, że wśród bliźniąt dwujajowych 50% homoseksualistów miało braci, którzy także byli homoseksualistami. Badania te, jednak nie zostały zaaprobowane przez innych badaczy homoseksualizmu. Istniały także przypadki rodzin, w których od pokoleń odnotowywano przypadki homoseksualizmu, a chłopcy wykazujący takie zachowania często byli najmłodszymi dziećmi. Istnienie „genów homoseksualizmu” jest trudne do

⁴⁰ Dr Ruth Westheimer, *Encyklopedia seksu*, Warszawa 1997, str. 147-148.

⁴¹ Krzysztof Boczkowski, *Homoseksualizm*, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1988, str. 25-26.

⁴² *Orientacja Seksualna w ujęciu medycznym*, Zakład Seksuologii, Katedra Zdrowia Kobiety, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Krzysztof Nowosielski, <http://www.kzk.medforum.pl/pliki/homoseksualizm%20w%20ujeciu%20medycznym.pdf>, (23.09.09).

udowodnienia, jednak genetycznie mogą być dziedziczone pewne cechy psychiczne, których współistnienie może powodować rozwój tendencji homoseksualnych. Nie udało się wykazać zależności pomiędzy poziomem hormonów męskich i żeńskich, a byciem homoseksualistą nie stwierdzono, by określone stężenie hormonów warunkowało nastawienie homoseksualne. Jednakże czynniki hormonalne mogą być determinantami nastawienia psychoseksualnego, odgrywają one znaczącą rolę w okresie płodowym i noworodkowym, warunkują rozwój struktur morfologicznych mózgu w kierunku męskim lub żeńskim. Mózgi „męskie i żeńskie” różnią się od siebie pełnionymi funkcjami,⁴³ istnieją także „(...) neuroanatomiczne różnice w trzech obszarach mózgu, które (...) pełnią ważną rolę w kształtowaniu orientacji płciowej.”⁴⁴

Psychoseksualne nastawienie jest warunkowane tylko wtedy gdy współdziałają czynnikami wrodzone, takie jak predyspozycje genetyczne i wpływ hormonów w okresie płodowym lub noworodkowym oraz czynniki psychologiczne, socjologiczne i kulturowe w okresie dzieciństwa i dojrzewania. Jednakże oddziaływanie czynników biologicznych ma prawdopodobnie mniejszy wpływ niż czynniki psychologiczne. Jednym z prekursorów badań nad przyczynami homoseksualizmem był Zygmunt Freud, który badał czynniki wrodzone jak i nabyte. Freud wyróżnił tzw. „kompleks kastracji”, który jego zdaniem polega na obawie homoseksualnych mężczyzn przed utratą narządów płciowych. Wykazują oni awersję do kobiet, ponieważ kojarzą one się im z brakiem męskich narządów, a tym samym z kastracją. Ważnym czynnikiem wpływającym na powstanie homoseksualizmu jest zaburzony układ relacji syn-ojciec-matka, tzw. dynamiczny trójkąt. Zasadniczą rolę odgrywają według Freuda, kontakty matki z synem jak i ojca z synem. Kontakt ojca z homoseksualnym synem zazwyczaj jest ograniczony. Ojciec odnosi się wrogo do syna, który jest według niego zbyt mało męski i nie spełnia jego oczekiwań. Matka próbując wynagrodzić sobie nieudany związek staje się zbyt zaborcza i nadopiekuńcza, oraz może nastawiać negatywnie syna przeciwko ojcu. Relacje syn-matka-ojciec powinny być zachowane w takich samych proporcjach i przyjmować kształt trójkąta równobocznego. Nadmierna opiekuńczość matki może doprowadzić do powstania niewłaściwej, zbyt intymności między nią a synem, co może powodować nastawienie homoseksualne. Zaburzenia psychoseksualne powoduje też brak

⁴³ Krzysztof Boczkowski, *Homoseksualizm*, dz. cyt. str. 27-30.

⁴⁴ Iwona Makowska, Iwona Kłoszewska, *Płeć mózgu — czy homoseksualizm zapisany jest w mózgu? Analiza biologicznych podstaw rozwoju homoseksualizmu*, w: *Psychiatria w Praktyce Ogólnolekarskiej*, „Via Medica”, 2005, tom 5, nr 4, str. 142, wersja PDF, <http://www.psychiatria.med.pl/wydanie.phtml?id=17>, (02.10.09)

właściwego wzorca, którym dla dorastającej dziewczynki jest matka, a dla chłopca ojciec.⁴⁵

Drugie miejsce pod względem wielkości wpływu wywieranego na powstawanie orientacji homoseksualnej, zaraz po związkach z rodzicami zajmują relacje z rodzeństwem. Bracia i siostry mogą być obiektami zarówno miłości jak i nienawiści. Dzieci muszą nie tylko zabiegać o miłość rodziców, ale także o dobra materialne. Młodsze dzieci często postrzegają swoje starsze rodzeństwo jako tyranów, którym zazdroszczą przywilejów władzy płynącej z ich pozycji. Dla starszych dzieci, młodsze rodzeństwo to przeciwnicy w rywalizacji o uczucia rodziców, prawa, przywileje oraz rzeczy materialne.⁴⁶ Takie zachowanie ukazuje Księga Rodzaju, w przypowieści o Kainie i Abla.⁴⁷

Libido dziecka między czwartym, a szóstym rokiem życia kieruje się na osoby rodziców, jest to zasadniczy okres kształtowania się popędu seksualnego. Dziewczynki zaczynają interesować się ojcem, a chłopcy matką. Freud nazwał to zjawisko kompleksem Edypa, od imienia mitologicznego Edypa, który zabił swojego ojca by poślubić własną matkę. Rodzic tej samej płci staje się dla dziecka rywalem. Chłopcy silniej odczuwają zagrożenia ze strony ojca, identyfikując się tym samym bardziej z ojcem, a dziewczynki z matką. Dzięki procesowi identyfikacji dziecko zaczyna dostrzegać pewne zasady, silniejsze od jego potrzeby zaspakajania własnych pragnień. Postępowanie dziecka jest kontrolowane według norm funkcjonujących w danej kulturze, dzięki nowemu elementowi struktury osobowości, określonego przez Freuda mianem, superego. Wszelkie działania przeciwko superego są powodem poczucia winy.⁴⁸

Homoseksualiści mają najczęściej starsze rodzeństwo, a powiązania z nimi wpływają na rozwój tendencji homoseksualnych. Badania przeprowadzone przez Blanchartai Bogaerta, wykazały, że homoseksualiści mają więcej starszych braci. Homoseksualiści mieli więcej starszych braci niż osoby heteroseksualne, natomiast obecność starszych siostr nie wzmacniała ani nie zapobiegała pojawieniu się homoseksualizmu.⁴⁹

⁴⁵ Krzysztof Boczkowski, *Homoseksualizm*, dz. cyt. str. 30-39.

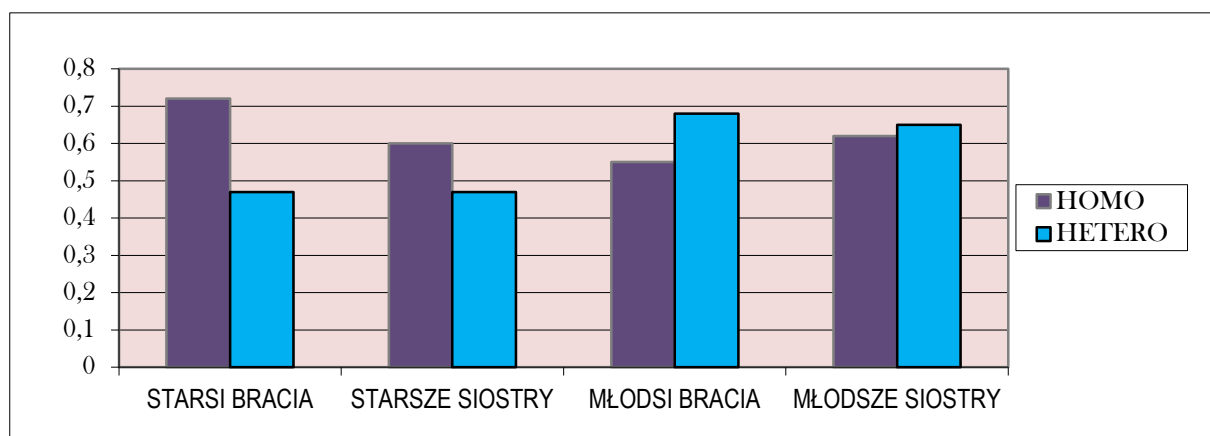
⁴⁶ Barbara Pilecka, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, Kraków 1999, str. 56-57.

⁴⁷ *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2000, Rdz 4,1-16.

⁴⁸ *Kompleks Edypa*, <http://psychologs.atSPACE.com/kompleks.html>, (29.09.09).

⁴⁹ Ray Blanchart, A. F. Bogaert, *Homosexuality in men and number of older brothers*, w: „The American Journal of Psychiatry”, styczeń 1996, str. 27-31, wersja PDF, http://www.stat.columbia.edu/~gelman/stuff_for_blog/blanchard_bogaert.pdf, (3.10.09).

Rys. 4 Graficzne przedstawienie wyników badań Blancharta i Bogaerta.



Źródło: „The American Journal of Psychiatry”, Styczeń 1996, str. 27-31.

Obecne badania prowadzone nad homoseksualizmem wyróżniły teorie biologiczne i psychologiczne jako przyczyny homoseksualizmu. Do teorii biologicznych są zaliczane uwarunkowania hormonalne, anatomiczne oraz genetyczne. Wśród teorii psychologicznych wyróżnia się psychoanalizę, teorię uwodzenia oraz teorie psychospołeczne. Współcześni badacze homoseksualizmu dzielą się na esencjonalistów, uznających homoseksualizm za wrodzony oraz konstruktywistów, według których jest on nabyty. Dla niektórych znaczące stają się wpływy wychowania, stereotypów i subkultur. Krytykują oni pojęcie tożsamości homoseksualnej, jako zjawiska powstałego w XX wieku. Ich zdaniem instytucje społeczne kontrolują układy seksualne i pragnienia, tworząc tym samym złożone formy seksualności i hierarchii płciowej. Homoseksualizm jest traktowany przez nich jako model życia, a tożsamość homoseksualna jest dla nich definicją, odtwarzaną wielokrotnie, powiązowaną z seksem i wzajemnym stosunkiem osób tej samej płci. Każdy człowiek inaczej odczuwa seksualność, jednakże to co odczuwamy zawsze jest związane z rolami, definicjami, symbolami i poglądami obowiązującymi w świecie. Homoseksualizm przez długi czas traktowano jako dewiację lub zboczenie, jest też przyrównywany do kazirodztwa. Mężczyzna wiążący się z matką, siostrą lub innym mężczyzną, chroni się przed ryzykiem wejścia w nieznany teren, a dziewczęta wiążąc się z ojcem, bratem lub z przyjaciółką osiągają z nimi silniejszy związek, przez co atmosfera intymności wzrasta.⁵⁰

⁵⁰ Antoni Kępiński, *Z psychologii życia seksualnego*, Kraków 2003, str. 90.

W badaniach genetycznych rodzin i bliźniąt widać wpływ zapisu genetycznego na rozwój orientacji seksualnej, jednak badania molekularne nie potrafią wskazać konkretnego genu. Istnieją dowody badań epidemiologicznych na występowanie „efektu braterskiej kolejności urodzeń”, jednak jego mechanizm pozostaje niewyjaśniony. Nie do końca wiadomo w jakim stopniu miałby on determinować orientację seksualną mężczyzn. Homoseksualizm pozostaje zjawiskiem, które nie daje się do końca wyjaśnić. Ze współczesnych badań wynika, że nie ma jednego czynnika wpływającego na ukształtowanie się homoseksualizmu, a wpływ na kształtowanie się orientacji seksualnej mają czynniki wrodzone i nabyte. Zapis genetyczny może stanowić coś w rodzaju podatności na homoseksualizm, jednakże, musi ona być poddana działaniu zewnętrznego czynnika lub ich grupy, by nastąpił rozwój zachowań homoseksualnych. Badania przede wszystkim dotyczą mężczyzn, ponieważ mało się ich przeprowadza wśród homoseksualnych kobiet. Płynność orientacji u kobiet jest znacznie większa niż u mężczyzn, a publikowane wyniki nie są ze sobą zgodne.⁵¹ Dlatego wśród kobiet takie badania są bardzo rzadkie. Wyniki badań pokazują, że lesbijki mają statystycznie więcej braci homoseksualistów. Jest to dowodem, że orientację mężczyzn i kobiet mogą determinować te same czynniki.

Można także znaleźć badaczy (Schklenk, Ristow) twierdzących, iż badania biomedyczne nie przynoszą ostatecznych rezultatów, a ich celowość jest także wątpliwa. W dodatku są nieetyczne, a badanie przyczyn homoseksualizmu sprawia, że jest on postrzegany jako forma choroby umysłowej, niepożądane odchylenie od „heteronormatywności”, którą należy leczyć. Jest to dowodem heteroseksizmu. By móc lepiej pomagać gejom i lesbijkom, należy próbować zrozumieć ich problemy oraz szukać wiedzy o determinantach szczególnych preferencji seksualnych. Należy zwrócić uwagę na szczególną pozycję homoseksualistów wśród rodzeństwa.⁵²

Niektóre źródła zaprzeczają istnieniu jakichkolwiek naukowych dowodów na genetyczne lub biologiczne uwarunkowania homoseksualizmu. Środowiska ultrapravicowe lub ultrakatolickie wysuwają spekulacje, że większość homoseksualistów nabyło orientację z zewnątrz. Uważają, że do nabywania skłonności dochodzi poprzez uwiedzenie, bycie ofiarą pedofilii (ze strony obcych, rodzica, rodzeństwa), pierwsze doświadczenia seksualne z homoseksualistami, dominujący, zaborczy i nie okazujący uczuć rodzic, brak religijnego środowiska, rozwód rodziców, społeczna akceptacja homoseksualizmu, traumatyczne przeżycia z dzieciństwa.

⁵¹ Iwona Makowska, Iwina Kłoszewska, *Płeć mózgu...*, dz. cyt., str. 142.

⁵² Barbara Pilecka, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, dz. cyt. str.59-60.

Kulturowymi czynnikami upowszechniającymi homoseksualizm są: społeczna akceptacja homoseksualizmu, edukacja prohomoseksualna, homoseksualiści występujący w roli autorytetów (np. nauczycieli), prawna akceptacja homoseksualizmu, propaganda pro homoseksualna, swoboda seksualna, seks grupowy, wymiana partnerów.⁵³

Inni badacze twierdzą, z kolei, że homoseksualizm jest wyborem. Ta opinia została rozpowszechniona w latach 50. i 60. ubiegłego wieku przez homoseksualistów, obwieszczających fakt dokonania świadomego wyboru. Nie ma jednak badań empirycznych, potwierdzających ten pogląd, jak w przypadku teorii biologicznej. Można to pokazać przez badania sondażowe, lecz są one raczej subiektywnym przekonaniem na ten temat osoby badanej. Elementem wyboru w homoseksualizmie może być pójście za orientacją, czyli wybranie zachowania (aktywności seksualnej) lub postawy i stylu życia osoby homoseksualnej, ale nie orientacji jako pociągu seksualnego (homoseksualnego).⁵⁴

1.3 ROZWÓJ ORIENTACJI SEKSUALNEJ I PROCES JEJ UJAWNIEŃ

„Orientacja seksualna to trwałe, głębokie, erotyczne, miłosne i uczuciowe zainteresowanie osobami określonej płci”⁵⁵. Każdy człowiek ma określoną orientację i w większym lub mniejszym stopniu potrafi samodzielnie określić swoją seksualność. Nasze doświadczenia zdobywane w ciągu życia mają wpływ na odkrywanie nowych przejawów orientacji. Jeśli dana osoba odnajdzie w sobie przejawy innej, niż typowa orientacji powoduje to w niej powstawanie sprzecznych uczuć, od lęku i poczucia winy do zaciekawienia i chęci poznania nowego uczucia. „Pomimo funkcjonujących stereotypów i faktu, że mały odsetek mężczyzn i kobiet ubiera się i zachowuje inaczej,

⁵³ *Rodzina katolicka - Prof. Cameron o homoseksualistach*, <http://rodzinakatolicka.pl/index.php/wiadomosci/37-kompendium/7002-prof-paul-cameron-o-homoseksualistach?format=pdf>, (3.10.09).

⁵⁴ Jolanta Próchniewicz, *Predyspozycja czy preferencja? homoseksualizm w świetle współczesnych badań*, w: „W drodze”, nr 3 (379) 2005.

⁵⁵ Robert Biedroń, *Tęczowy elementarz, czyli (prawie) wszystko, co chcielibyście wiedzieć o gejach i lesbijkach*, Warszawa 2007, str.17.

niż jest to przyjęte dla ich płci biologicznej, większość homoseksualistów jest zadowolona z własnej płci.”⁵⁶

Coraz częściej stosuje się termin orientacja psychoseksualna, ponieważ orientacja jest związana z atrakcyjnością psychiczną, czyli uczuciami i miłością do drugiej osoby. Orientacja jest związana z normami seksualnymi, określającymi człowieka jako hetero-, homo- biseksualnego. Ten rodzaj definiowania może być przyczyną dyskryminacji i nietolerancji ze strony dominującej grupy heteroseksualnej.⁵⁷ Orientacja psychoseksualna jest wewnętrznym, głębokim pragnieniem by nasze potrzeby były zaspakajane, zarówno te psychiczne jak miłość, bliskość, intymność, bezpieczeństwo, zaufanie, jak i fizyczne (seksualne) poprzez stworzenie związku z drugą osobą.

Rys. 5 Rysunkowe ujęcie orientacji seksualnej autorstwa Andrzeja Mleczo



Źródło: Andrzej Mleczko, Seks, mydło i powidło, ISKRY 2008, str. 11.

Orientacja nie jest kwestią wyboru, i nie musi być realizowana. Osoba homoseksualna, nie zawsze tworzy związek z inną osobą o orientacji homoseksualnej. Związki tworzone przez ludzi praktycznie zawsze są związane

⁵⁶ dr Aline P. Zoldbrod, *Wszystko, co chcielibyście wiedzieć o swojej seksualności*, Gliwice 2010, str. 105.

⁵⁷ Tamże.

z zachowaniami seksualnymi, przez co pojawiają się różne warianty tych zachowań. Zachowania seksualne ludzi przyjmują różną postać i nie określają ich orientacji w sposób jednoznaczny. Jednakże jedynym dominującym w naszej rzeczywistości normatywnej przekonaniem, jest traktowanie wszystkiego co odbiega od heteronormatywności, jako nienaturalne i niewłaściwe. Obecnie wiele kobiet i mężczyzn wychodzi poza tradycyjną definicję orientacji seksualnej oraz w bardziej otwarty sposób stara się realizować własną, poprzez swobodniejszy wybór partnerów seksualnych. Niektóre osoby po latach bycia w związku heteroseksualnym wchodzą w związki homoseksualne lub odwrotnie. Takie zachowania dają możliwość ponownego zdefiniowania siebie oraz odkrywania nowych obszarów orientacji seksualnej.⁵⁸

Orientacja seksualna zaczyna się rozwijać jeszcze przed okresem dojrzewania i aktywności płciowej, a sam proces jej rozwoju zostaje zapoczątkowany już w okresie prenatalnym. Wpływają na niego różne czynniki takie jak: kształtowanie się ośrodków popędu seksualnego w mózgu, doświadczenia życiowe przed i po narodzeniu oraz fantazje, przeżycia i aktywności. Termin orientacja seksualna jest pojęciem względnym i wielowymiarowym. Nie odnosi się tylko do zachowań homoseksualnych.⁵⁹

Można wyróżnić trzy modele orientacji seksualnej:

1. Model dychotomiczny orientacji seksualnej
2. Jednowymiarowy model orientacji seksualnej
3. Dwuwymiarowy model orientacji seksualnej

Model dychotomiczny opiera się na dwubiegunowej skali od hetero- do homoseksualizmu. Skala ta do dziś obowiązuje w świadomości społecznej. Do jednowymiarowego modelu orientacji seksualnej odnosił się A. Kinsey. Rozszerzył skalę orientacji seksualnej do siedmiu stopni (7-stopniowa skala Kinseya), jednakże postrzegał ją też jako dwie przeciwne kategorie w jednowymiarowej skali. Osoba mogła być bardziej lub mniej hetero- lub homoseksualna. Kategorię pośrednią, czyli biseksualizm, postrzegano jako utajoną formę homoseksualizmu,

⁵⁸ *Nasze ciała, nasze życie*, NEWW Polska 2004, wersja PDF, str.185-187.

<http://www.ourbodiesourselves.org/uploads/pdf/orientation.pdf>, (28.09.09.)

⁵⁹ Zbigniew Lew-Starowicz, Alicja Długopolska, *Edukacja seksualna*, Świat Książki, Warszawa 2006, str. 93.

formę przejściową lub próbę eksperymentalną. Skala Kinseya spotkała się z krytyką kiedy powstała koncepcja androgyniczności.⁶⁰ Do trzech typów tożsamości ludzkiej dołączyła androgynia. Termin ten wywodzi się z języka greckiego i oznacza połączenie cech żeńskich i męskich w jednej istocie (*andro*-mężczyzna i *geny*-kobieta). Teorię androgynii stosował Carl Gustaw Jung, według którego androgynia oznaczała element spajający dwie odmienne struktury. Istota ludzka składała się z pierwiastka męskiego i żeńskiego, a męskość i kobiecość były głęboko zakorzenionymi strukturami w osobowości i to właśnie je miała spajać androgynia. Wcześniejsze wzmianki o androgynii, możemy odnaleźć w „Uczcie” Platona, który przedstawił obraz kulistej istoty dwupłciowej, która była pierwszym człowiekiem pierwotnym. Dokładnym, empirycznym i teoretycznym badaniem androgynii zajęła się Sandra Lipsitz Bem w 1971 roku. Była twórczynią *Listy określeń związanych z rolami płciowymi Sandry Bem* (*Bem Sex Role Inventory – BSRI*). Męskość i kobiecość były według niej zakorzenionymi definicjami w stereotypach kultury ludzkiej, a androgynia miała zaprzestać dzielenia zachowań na męskie i żeńskie. Była jedną z odmian tożsamości ludzkiej. Ta teoria zakwestionowała pogląd na to, by kobiecość i męskość były wyznacznikami ludzkiej osobowości. Dla S. L. Bem były one stereotypami, do których staramy się dopasowywać.⁶¹ Osoby androgyniczne posiadają dużą elastyczność oraz skuteczność działania. Charakteryzują je cechy takie jak: silna osobowość, dominacja, wysoka samoocena, wysoki poziom kompetencji, pozytywne myślenie, odporność na stres, dobre zdrowie.⁶² „Ich sytuacyjna adaptacyjność polega na stosowaniu raz męskich, a raz kobiecych wzorów zachowania.”⁶³

Trzeci, dwuwymiarowy model orientacji seksualnych, zakłada, że homo- i heteroseksualizm są wzajemnie niezależne. Homoseksualizm oznacza niski poziom heterofilii, czyli wysoki homofilii, heteroseksualizm natomiast odwrotnie, biseksualizm ma relatywnie wysoki poziom obu, a aseksualizm niskie poziomy hetero- i homofilii. W tym modelu orientacja seksualna jest wypadkową obu tych aspektów. Teoria ta była powodem, dla którego wielu badaczy niezależnie zaczęło oceniać wiele wymiarów

⁶⁰ Alicja Długołęcka, *Kształtowanie się tożsamości homoseksualnej*, w: *Homoseksualizm perspektywa interdyscyplinarna*, red. Krystyna Slany, Beata Kowalska, Marcin Śmietana, Kraków 2005, str. 56-57.

⁶¹ Ewa Głazewska, *Androgynia- model człowieka XXI wieku*, Wydział Filozofii i Socjologii UMCS, wersja PDF, <http://www.annales.umcs.lublin.pl/1/2001/02.pdf>, (28.09.09).

⁶² Helena Grochola-Szczepanek, *Kobiecość, męskość czy może płęć komplementarna i neutralna?*, w: „Alma Mater”, 101 (2008), wersja PDF, str. 66, <http://www3.uj.edu.pl/alma/alma/101/18.pdf>, (21.02.10).

⁶³ Sylwia Kluczyńska, *Męskość, kobiecość, androgynia*, w: „Niebieska Linia”, nr 4 / 2001, wersja PDF, <http://www.pismo.niebieskalinia.pl/index.php?id=87>, (21.02.10).

według tych dwóch skal np. zachowania seksualne, fantazje, partnerów osób badanych, atrakcyjność kontaktów seksualnych, męskość i kobiecość. Obecnie naukowcy widzą różnicę pomiędzy seksualną orientacją a tożsamością seksualną. Zainteresowanie osobami tej samej płci nie jest jedynym wyznacznikiem orientacji homoseksualnej, ponieważ ważnym czynnikiem dla wielu osób jest zaangażowanie emocjonalne lub aspekt społeczny. Na orientację seksualną składają się emocje, fantazje, zainteresowania, poziom samoświadomości, seksualne i życiowe preferencje, które ostatecznie decydują o wyborze partnera.⁶⁴

Rozwój orientacji homoseksualnej jest procesem wieloetapowym, a czas od momentu uświadomienia sobie własnych skłonności do samoakceptacji jest nazywany procesem „wychodzenia” czyli „coming out”.⁶⁵ Nie jest on pojedynczym zdarzeniem, zaczyna się od osobistych odczuć i wrażeń, a kończy na publicznym etapie, kiedy jednostka otwarcie przyznaje kim jest.⁶⁶ Jest to długotrwały proces, w czasie którego jednostka poznaje sama siebie. Homoseksualiści muszą zwalczyć swoją własną homofobię, która jest wynikiem dorastania w nietolerancyjnym otoczeniu. „Coming out” budzi lęk przed odrzuceniem ze strony rodziców oraz przyjaciół, ponieważ ujawnienie swoich preferencji może być trudne oraz bolesne dla najbliższego otoczenia. Jeśli „wyjście” dotyczy osób dorosłych, problem rozszerza się na ewentualne dzieci lub małżonków. Przyjęcie nowej tożsamości oznacza trudną rezygnację z dotychczasowej. Wiąże się to z żalem i rezygnacją z wcześniejszych planów. Dochodzi nie tylko do utraty związków z bliskimi lecz czasem także pracy.⁶⁷

Jak trudne jest ujawnienie się i jakie niesie konsekwencje ukazuje fragment listu z książki pt. „Coming out” Agaty Engel-Bernatowicz i Aleksandry Kamińskiej:

„(...) Historia mojego coming-out'u jest krótka i szczerze wyznam przypadkowa. Nie zamierzałem się ujawniać, ale tak po prostu wyszło. Doskonale znałem stosunek moich rodziców do tego zjawiska – wynaturzenie, zboczenie itd. Mój ojciec jest wojskowym, ja mam jeszcze młodszego brata i siostrę. Byliśmy wychowywani pod hasłem „dyscyplina”. Mój ojciec widział we mnie, swoim najstarszym synu, przyszłego wojskowego. Mnie w wojsku jednak interesowało co innego niż mojego ojca. Postanowiłem, że moje preferencje seksualne pozostaną moją sprawą, nie chciałem być w konflikcie z moimi rodzicami. Nie miałem

⁶⁴ Alicja Długołęcka, *Kształtowanie się tożsamości homoseksualnej*, dz. cyt. str. 57-58.

⁶⁵ Tamże, str. 44.

⁶⁶ Rob Eichrberg, *Ujawnij się, prawda lesbijek i gejów*, Warszawa 1995, str. 50.

⁶⁷ Barbara Pilecka, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, Kraków 1999, str. 29-30.

dziewczyny i to ich trochę martwiło, głównie moją matkę ale wkrótce zacząłem przychodzić do nich na obiady z moją koleżanką, która wie, że jestem gejem. Ponieważ mieszkałem sam, nie miałem trudności z udawaniem, że mam dziewczynę. W tym czasie mieszkałem z moim chłopakiem, rodzice odwiedzali mnie rzadko, więc właściwie wszystko było ok. Niestety pewnego dnia moi rodzice przyłapali mnie na mojej klatce schodowej, kiedy całowałem się z moim chłopakiem. Tego mój ojciec nie był w stanie wytrzymać, wstyd przyznać, ale wlał mi porządnie, nie oszczędzając też mojego partnera. Między nami padło wiele okrutnych słów. Przestałem istnieć dla mojego ojca, ale łudziłem się, sądząc, że to wszystko, co on ma zamiar z tym wszystkim zrobić. Mój ojciec jest wpływowym człowiekiem, dzięki jego interwencji straciłem pracę, dobre imię i mojego chłopaka (...)"⁶⁸

O swoich doświadczeniach związanych z procesem wyjścia opowiadał także Elton John. Spotkał się on z brakiem akceptacji ze strony ojca, który nie rozmawiał z nim przez dwa lata. Jego rodzice szukali powodów homoseksualizmu swojego syna i wywnioskowali, że nie jest to wynik błędów w wychowaniu. Mimo, że rodzice zaakceptowali preferencję syna, nigdy z nim na ten temat nie rozmawiali. Traktowali jego orientację jak nieuleczalną chorobę. Pojawiły się u nich typowe zachowania jakie towarzyszą rodzicom homoseksualnych dzieci, są to niepokój, poczucie winy czy próba odszukania własnych błędów wychowawczych.⁶⁹

⁶⁸ Agata Engel-Bernatowicz, Aleksandra Kamińska, *Coming out*, fragment PDF, <http://www.comingout.pl/fragmety/>, (06.10.09).

⁶⁹ Barbara Pilecka, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, Kraków 1999, str. 30-31.

Foto. 1 Elton John i jego partner David Furnish, z którym zawarł związek 21 grudnia 2005 roku, dzięki wejściu w życie prawa umożliwiającego zawieranie związków przez osoby jednej płci w Wielkiej Brytanii.



Źródło: Elton John: Ślub 21 grudnia, 04.11.05, <http://mojemedia.pl/szukaj/news/elton-john-slub-21-grudnia,682625>, (07.10.09)

S.W. Cole i współpracownicy opublikowali w 1996 na łamach „Health Psychology” wyniki swoich badań, dzięki którym znaleziono zależność pomiędzy wzrostem liczby zachorowań na nowotwory i choroby infekcyjne a stopniem ukrywania swojej tożsamości seksualnej. Im bardziej badani starali się ukrywać swoje preferencje, tym częściej zapadali na gruźlicę i zapalenie płuc, a także na nowotwory twarzy i skóry. Występowanie wymienionych chorób nie było zależne od wieku, pochodzenia etnicznego i stylu życia. Życie w ukryciu ma także negatywny wpływ na zdrowie psychiczne, staje się czymś w rodzaju pułapki.⁷⁰

„Coming out” wiąże się z oceną przynależności seksualnej. Z przeglądu 144 artykułów na temat badań nad lesbijkami i gejami, w latach 1974-1993 („Journal of Homosexuality”), wynika, że 1/3 z nich zawierała hipotezy, a nie rzetelne określenia orientacji seksualnej osób badanych. Najczęściej opierano się na ocenie orientacji przez

⁷⁰ Steve W. Cole, Margaret E. Kemeny, Shelley E. Taylor, Elevated, *Physical Health Risk Among Gay Men Who Conceal Their Homosexual Identity*, University of California, Los Angeles, w: „Health Psychology” 1996, Vol. 15, No. 4, wersja PDF, <http://www.uic.edu/classes/psych/Health/Readings/Cole,%20Gay%20non-disclosure%20&%20health%20risk,%20HlthPsy,%201996.pdf>, (07.10.09).

samą osobę badaną. Jednak samoocena nie zawsze jest do końca prawdziwa. Jednostka może przypisywać sobie homoseksualizm, nawet jeśli nie miała kontaktów z osobami homoseksualnymi lub zaprzeczać swojej homoseksualności mimo kontaktów z osobami tej samej płci. I. Reiss badając grupy młodocianych przestępców dostrzegł, iż mimo kontaktów seksualnych ze starszymi homoseksualistami, nie określali się oni jako homoseksualiści, ponieważ podejmowali kontakty seksualne w celach zarobkowych i nie angażowali się emocjonalnie w związki. Podobne przypadki „neutralizowania homoseksualizmu” można odnaleźć w więzieniach. Mężczyźni podejmują ze sobą kontakty z powodu braku kobiet, więc przypisują im charakter sytuacyjny, nie angażują się emocjonalnie, próbują sprawiać wrażenie wyjątkowo twardych, by inni nie traktowali ich jak gejów.⁷¹ Jednakże kontakty seksualne wśród więźniów przybierają najczęściej formę gwałtów i przemocy. Są to często zachowania rytualne, demonstrujące siłę i władzę, w stosunku do innych mężczyzn. „W amerykańskich więzieniach ofiarami gwałtów staje się każdego roku około 140 tysięcy mężczyzn (...). Gwałty w amerykańskich więzieniach są zjawiskiem powszechnym, choć poza murami więziennymi niewiele o nich wiadomo (...). Na gwałt narażony jest tam każdy od pierwszych dni, bez względu na rodzaj wyroku skazującego czy miejsce osadzenia.”⁷²

Z badań L.S. Dolla opublikowanych w 1992 roku na łamach czasopisma „Journal of Sex Research”, wynika, że mniej niż połowa mężczyzn, którzy przynajmniej raz w życiu podjęli kontakt seksualny z innym mężczyzną, nie uważa się za homoseksualistów, 30% ocenia siebie jako biseksualnych, a 25% jako heteroseksualnych. R.L. Sell opublikował w 1995 roku w „Archives Sexual Behavior” wyniki badań, które miały określić liczbę homoseksualistów w danej populacji. Brał on pod uwagę zarówno pociąg fizyczny jak i życie seksualne. Procentowe wyniki dla kobiet i mężczyzn od 15 roku życia, z poszczególnych krajów, które przyznały się do kontaktów seksualnych lub pożądania osób tej samej płci, ukazuje poniższa tabela.

⁷¹ Barbara Pilecka, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, dz. cyt. str. 31-33.

⁷² Patryk Nitecki, *Bez wyjścia?*, w: „Glaukopis”, nr 1-2003, wersja PDF, http://www.glaukopis.pl/index.php?menu_id=3&id=11 (14.12.2009).

Tab. 2 Liczba kobiet i mężczyzn, przyznających się do zachowań homoseksualnych według badań R.L. Sella, w trzech wybranych krajach.

KRAJ	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY
STANY ZJEDNOCZONE	20,8%	17,8%
WIELKA BRYTANIA	16,3%	18,5%
FRANCJA	18,5%	8,6%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie: Barbara Pilecka, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, str. 33.

Proces „coming out” jest inny w zależności od tego czy dana osoba traktuje siebie jako homoseksualistę pod względem życia seksualnego, czy biorąc pod uwagę jedynie fizyczne pożądanie. Bycie gejem zależy od własnego samookreślenia, ponieważ nie zawsze aktywność seksualna idzie w parze z byciem gejem, w takim przypadku osoba nie ma potrzeby ujawniać swoich preferencji. O nazywaniu się homoseksualistą dana osoba decyduje sama gdy powstaje w niej potrzeba podzielenia się tą decyzją z innymi, jest to część jej procesu „wyjścia”. Najpierw osoby przyjmują rolę homoseksualisty, później powstają w nich tendencje do pokazywania swoich preferencji. Stawanie się homoseksualistą związane jest z obawą o reakcje otoczenia, pojawia się poczucie utraty godności, pozycji społecznej, szacunku i praw. Zmiana tożsamości jest kulminacyjnym momentem wielu lat życia w niepewności. Początkowo homoseksualiści odczuwają wstyd i osamotnienie, a poszukiwanie i zyskiwanie przyjaciół oraz partnerów następuje po kilku miesiącach. Nietypowa orientacja seksualna budzi poczucie alienacji, jednak przebywanie w środowisku osób podobnych do siebie, działa jak grupa wsparcia. Podobne problemy budzą solidarność. Na proces „wychodzenia” wpływa stopień tolerancji w danej kulturze w stosunku do innych orientacji seksualnych. Poza kontekstem kulturowym, w procesie ujawniania preferencji seksualnych, dużą rolę odgrywa także osobowość osoby ujawniającej się. Najgorzej z ujawnieniem własnej orientacji radzą sobie osoby

o niskim poczuciu wartości szczególnie poszukujące akceptacji i uznania przez otoczenie.⁷³

Przypuszczenia co do swojej homoseksualnej orientacji pojawiają się po raz pierwszy w okresie dojrzewania. Są one powodem silnego niepokoju. U chłopców samoświadomość homoseksualna pojawia się około 17. roku życia, a u dziewcząt około 18. 75% młodych homoseksualistów w wieku 19 lat, określa precyzyjnie swoją orientację.⁷⁴ Chłopcy wcześniej dochodzą do swojej samoświadomości oraz wcześniej niż dziewczęta przeżywają homoseksualną inicjację. Jest to powód odmiennych wzorców kształtujących seksualność dziewcząt i chłopców. Chłopcy osiągają szczyt swojej seksualności około 17. roku życia, a pierwsze kontakty seksualne podejmują jeszcze przed okresem dojrzewania. Kobiety osiągają szczyt swojej seksualności w wieku 35 lat. Później także rozpoczynają homoseksualne kontakty, ponieważ częściej niż homoseksualni mężczyźni żyją w związkach heteroseksualnych. Dziewczęta odczuwają większe poczucie winy w kontekście seksualności, ponieważ wpajana jest im częściej umiejętność kontrolowania i ograniczania swojej seksualności.⁷⁵

Tab. 3 Przeciętny wiek pojawiania się pierwszych homoseksualnych uczuć i kontaktów wśród dziewcząt i chłopców.

Pierwsze homoseksualne zainteresowania młodzieży homoseksualnej		
Homoseksualne zainteresowania	Dziewczęta	Chłopcy
Pierwsze homoseksualne uczucia	14-16. rok życia	13. rok życia
Pierwszy homoseksualny kontakt	20. rok życia	15. rok życia

Źródło: Alicja Długolecka, *Kształtowanie się tożsamości homoseksualnej*, w: *Homoseksualizm perspektywa interdyscyplinarna*, red. Krystyna Slany, Beata Kowalska, Marcin Śmietana, Kraków 2005, str. 65.

⁷³ Barbara Pilecka, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, dz. cyt. str. 33-35.

⁷⁴ Alicja Długolecka, *Kształtowanie się tożsamości homoseksualnej*, w: *Homoseksualizm perspektywa interdyscyplinarna*, dz. cyt. 64-65.

⁷⁵ Tamże.

Młodzi homoseksualiści zaczynają rozumieć pojęcie homoseksualizm w wieku około 17-18 lat. Początkowe reakcje to tajemnica, poczucie winy, a nawet stany paniki. W tym wieku dochodzi do samobójstw, zaburzeń psychicznych, opuszczania zajęć lekcyjnych oraz przemocy i prostytucji. Często młode osoby żyją w przekonaniu, że nie są normalne, przez co nie do końca wiedzą kim są. Nie są świadome tego, że preferencje seksualne nie są tym samym co role płciowe, dlatego też dochodzi czasami do hiperkobiecości u homoseksualnych mężczyzn i hipermęskości wśród lesbijek np. homoseksualny transwestytyzm. Pierwszym etapem procesu wychodzenia, jest definiowanie siebie jako homoseksualisty i pokazanie tego innym. Przyjęcie homoseksualnej identyfikacji objawia się poprzez tolerowanie swojej identyfikacji, nawiązywanie kontaktów z innymi osobami o podobnych preferencjach, poszukiwaniem partnerów. U kobiet etap ten jest najczęściej związany z emocjonalnym przywiązaniem do drugiej kobiety i przebiega on między 21. a 23. rokiem życia. Mężczyźni przechodzą ten etap wcześniej i jest on związany bardziej z kontekstem seksualnym i społecznym. Do samookreślenia rzadko dochodzi w izolacji, następuje ono zazwyczaj po zapoznaniu się ze środowiskiem homoseksualnym. W procesie przyjmowania identyfikacji ważne są pierwsze kontakty z nowym środowiskiem. Dzięki obserwacji pozytywnych przykładów innych homoseksualistów proces ten może przebiegać łagodniej. Niektóre osoby homoseksualne prowadzą tzw. „podwójne życie”. Oddzielają grupę przyjaciół homoseksualnych od heteroseksualnych. Dzielą swój wolny czas pomiędzy obie grupy, lecz zawsze izolują je. Bywa też tak, że osoby homoseksualne ograniczają kontakt z osobami heteroseksualnymi. Żyją w grupie osób homoseksualnych i spotykają się w typowych dla tego środowiska miejscach. Wszystkie te zachowania ograniczają kontakty i interakcje ze środowiskiem osób heteroseksualnych.⁷⁶

Z przeprowadzonych w 1978 roku w Nowym Jorku badań przez Alice E. Moses na grupie homoseksualnych kobiet, wynika iż istnieje pewna grupa typowych zachowań, poprzez, które starają się ukryć swoją orientację. Poniższa tabela ilustruje wyniki tych badań.

⁷⁶ Alicja Długołęcka, *Kształtowanie się tożsamości homoseksualnej*, dz. cyt. str. 66-69.

Tab. 4 Typowe zachowania stosowane w celu uniknięcia identyfikacji homoseksualnej.

ZACHOWANIE	WYNIK PROCENTOWY
Przedstawianie kochanki lub partnera jako przyjaciela	76
Unikanie rozmów o życiowej sytuacji	67
Udawanie randek z mężczyznami	40
Używanie określenia „on” zamiast „ona” odnoszącego się do kochanki lub partnera	33
Kłamanie odnośnie życiowej sytuacji	28
Rzeczywiste randki z mężczyznami	27
Zapraszanie mężczyzn na randki w celu publicznego pokazania się	26
Unikanie bycia zauważonym z homoseksualnymi przyjaciółmi	16
Udawanie niezauważania homoseksualnych przyjaciół wśród heteroseksualnych osób	11
Udawanie niezauważania heteroseksualnych przyjaciół wśród homoseksualnych osób	11
Aktualne małżeństwo	5
Zaręczyny	4
Udawanie bycia zaręczonym	1
Udawanie małżeństwa	1

Źródło: Kristine L. Falco *Psychotherapy with Lesbian Clients: theory into practice*, Brunner/Mazel, Nowy Jork 1991, str. 92.⁷⁷

Kiedy jednostka pogodzi się z własną homoseksualnością, przechodzi do kolejnego etapu rozwoju tożsamości, a mianowicie do poznawania i socjalizowania się z subkulturą homoseksualną. Po pewnym czasie osoba homoseksualna stara się na nowo szukać kontaktu z przyjaciółmi i bliskimi. Wychodzenie to proces godzenia się z własną homoseksualnością i pokazywania go innym. Odkrywanie się jest często sytuacją „bez wyjścia”, ponieważ nie można przewidzieć reakcji osoby

⁷⁷ Kristine L. Falco, *Psychotherapy with Lesbian Clients: theory into practice*, Nowy Jork 1991, str. 92, wersja PDF, http://books.google.pl/books?id=PzzPhLfmzpIC&pg=PA39&lpg=PA39&dq=falco+1990+psychotherapy&source=bl&ots=zeYEDqMJlz&sig=vNk0Av7EEJcLbxYZlc52dOM4hew&hl=pl&ei=-O7hStCqM46GsAa1hpmDAw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CAcQ6AEwAA#v=onepage&q=falco%201990%20psychotherapy&f=false, (25.10.09).

heteroseksualnej, gdy dana osoba przyzna się jej do homoseksualizmu, a czekanie z ujawnieniem się może grozić oskarżeniami z jej strony o nieuczciwość i brak zaufania. U niektórych osób ujawnianie się zachodzi stopniowo, czekają one, aż inne osoby w zaaranżowanych sytuacjach określą swoją postawę wobec homoseksualizmu i mniejszości. „Coming out” jest procesem złożonym i wieloetapowym. Nie od razu dana osoba podejmuje decyzje o ujawnieniu się i na ogół nie robi tego równocześnie względem całego swojego otoczenia. Przyjmuje też różne strategie, co powoduje różne reakcje otoczenia. Decydujący wpływ na samoakceptację danej osoby i proces wyjścia, ma stosunek rodziny i przyjaciół do homoseksualizmu. W procesie akceptacji swojej orientacji seksualnej, ujawnienie się przed najbliższymi jest bardzo ważnym momentem. Homoseksualna młodzież często wskazuje, że właśnie ujawnienie się przed rodzicami budziło w nich najsilniejszy lęk i wewnętrzne napięcia. Lepszy i silniejszy kontakt z najbliższą rodziną jest bardzo pomocny w procesie wychodzenia. Ostatnim etapem „wyjścia” jest adaptacja do nowej rzeczywistości. Ukrywanie się, staje się dla osoby homoseksualnej o wiele kosztowniejsze i trudniejsze, niż życie zgodne ze swoimi preferencjami. Angażowanie się do nowej sytuacji ma wymiar wewnętrzny i zewnętrzny. W wymiarze wewnętrznym pojawia się interakcja homoseksualności z emocjonalnością, a to powoduje reakcje zewnętrzne, jakimi są poszukiwanie partnerów i szukanie szczerych kontaktów z najbliższymi. Otwieranie się na najbliższych następuje wraz ze wzrostem zaangażowania się w nową drogę życiową. Proces ten jest trudny, wymaga obserwacji otoczenia i budowania zaufania. Ponad połowa homoseksualistów potrafi się ujawnić przed przyjaciółmi i rodzeństwem, a mniej niż połowa przyznaje się do homoseksualizmu rodzicom. Natomiast ujawnienie się w środowisku pracy należy do rzadkości.⁷⁸

⁷⁸ Alicja Długołęcka, *Kształtowanie się tożsamości homoseksualnej*, dz. cyt. str. 70-72.

ROZDZIAŁ 2 DYSKRYMINACJA HOMOSEKSUALISTÓW

2.1 STEREOTYPY I POSTAWY WOBEC HOMOSEKSUALIZMU

Liczba osób homoseksualnych w poszczególnych społecznościach powoduje, iż są oni zaliczane do grup mniejszościowych. To powoduje z kolei ich odmienne, oparte na stereotypach i uprzedzeniach negatywne traktowanie.⁷⁹ Uprzedzenia nadal występują we współczesnym świecie powodując ludzkie cierpienie. Opierają się one na przedwczesnych i bezzasadnych osądach. Uprzedzenie może „być tak niebezpieczne jak niesprawdzony pogląd, że wszyscy ludzie o pewnym kolorze skóry, mówiący pewnym językiem lub mający pewną preferencję erotyczną są niegodni zaufania i są ludźmi drugiej kategorii. To z powodu tego, (...) ludzie bywają bici lub zabijani, czy to z nienawiści, czy dla rozrywki.”⁸⁰

Michelle Hebl wraz ze współpracownikami przeprowadziła badanie terenowe mające zbadać uprzedzenia wobec homoseksualistów. 16-stu studentów, osiem kobiet i ośmiu mężczyzn ubiegało się o pracę w miejscowych sklepach, przy czym połowa z nich deklarowała się jako homoseksualiści. Okazało się, że potencjalni pracodawcy odczuwali wobec nich skrępowanie i rezerwę. Rozmowy z nimi trwały krócej, a ich wypowiedzi oceniane były mniej pozytywnie.⁸¹

Polacy tak naprawdę wiedzą niewiele o społecznościach lesbijek i gejów. Dlatego funkcjonują w społecznej świadomości utarte stereotypy o homoseksualistach. Niektóre z nich są śmieszne i niedorzeczne.

„Geje (podobno, ale raczej tak) trzymają inaczej telefon.”

„Geje golą pachy, nogi, dziwnie wymachują rękami, mają inną skalę głosu, obcisłe spodnie, mniejszą ilość testosteronu, niechęć do mikrofalówek, tendencję do przechodzenia na czerwonym świetle (...)”⁸²

⁷⁹ *Homoseksualizm- sprawa prywatna?*, red. B. Gierdziwicz, W. Kryczka. W. Poltawska, Kielce 1998, str.56.

⁸⁰ Don Clark, *Lesbijki i geje. Jak ich kochać?*, Warszawa 1995, str. 73-74.

⁸¹ Eliot Aronson, *Człowiek istota społeczna*, Warszawa 2009, str. 303.

⁸² *Stereotyp geja*, <http://www.forum.nastolatek.pl/viewtopic.php?f=13&t=28357>, (15.01.10).

Jednak większość z nich, choć jest nieprawdziwa to bardzo krzywdzi mniejszość seksualną oraz jest powodem negatywnego stosunku co do niej.

(...) powiem co myślę o pedallusach 🇹🇼

-nienawidzę

-po***ani ludzie

-zu gas

-na pal z nimi

-trzeba zlikwidować tą propagandę, która nakazuje im walczyć o JESZCZE jakieś prawa...

-po trzykroć na pal.⁸³

„cóż, to zboczenie takie samo jak zabawy sado-maso i inne takie dziwactwa. (...) nie trafia do mnie argument że homoseksualizmu nie da się "wyuczyć"; da się tak samo jak każdy inny fetysz.”⁸⁴

„(...) taki pederasta to potencjalny nosiciel HIVa. ich chęć posiadania dzieci które w przyszłości mogą zasilić tzw. szeregi pederastów. horror”⁸⁵

Wielu ludzi taktuje homoseksualizm jak chorobę. To najpopularniejszy pogląd. Homoseksualizmu nie ma dziś na żadnej liście chorób na świecie. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) w 1991 roku oświadczyła, że „homoseksualizm nie może być rozpatrywany jako zaburzenie.”⁸⁶ Powinien on być traktowany na równi z heteroseksualizmem, czy biseksualizmem. Bardzo krzywdzące jest przekonanie niektórych Polaków, że homoseksualiści to pedofile. Takiemu przekonaniu sprzeciwia się Polskie Towarzystwo Seksuologiczne. „Przypisywanie osobom homoseksualnym szczególnej – w porównaniu do heteroseksualnych – skłonności do seksualnego wykorzystania dzieci stanowi nieuprawnione nadużycie, a rozpowszechnianie skojarzenia między homoseksualnością a pedofilią jest domeną ludzi nieświadomych i niekompetentnych bądź też uprzedzonych do ludzi homoseksualnych

⁸³ Wpis na forum, zły_towarzysz 09.11.2009, 21:11, <http://peb.pl/piaskownica/172054-homoseksualizm-287.html#post2795391>, (15.01.10).

⁸⁴ Wpis na forum, spreekiller, 26.02.2008, 17:29 <http://peb.pl/piaskownica/172054-homoseksualizm-58.html#post1019356>, (15.01.10).

⁸⁵ Wpis na forum, stachu_brachu, 26.02.2008, 17:51 26.02.2008, 17:51, <http://peb.pl/piaskownica/172054-homoseksualizm-58.html#post1019356>, (15.01.10).

⁸⁶ *A można „to” wyleczyć?*, <http://www.homohetero.at/info/a-mozna-%E2%80%99Eto%E2%80%9D-wyleczyc/pl/>, (15.01.10).

i sprzeciwiających się prawom obywatelskim tych osób. Podtrzymywanie społecznego przekonania o szczególnej skłonności osób homoseksualnych do seksualnego wykorzystywania dzieci jest krzywdzące dla homoseksualnej części społeczeństwa, przyczynia się do niezwyklej trwałości uprzedzeń wobec tych osób i utrudnia pełne funkcjonowanie psychologiczne homoseksualnych obywateli i obywateli.”⁸⁷ PTS zauważa krzywdzący wpływ uprzedzeń oraz nauki, która podtrzymywała je przez ponad sto lat, (do 1973 r. w USA i do 1991 r. w Europie) uznając homoseksualność za zaburzenie psychiczne.⁸⁸

Bardzo przykre jest także kojarzenie homoseksualizmu z AIDS. Pogląd ten jest związany z pojawieniem się tej choroby w 1981 roku, w USA. Początkowo, sądzono iż występuje ona wśród społeczności homoseksualnej i dlatego nazwano ją GRID- Gay-Related Immune Deficiency. Niedobór odporności pojawił się z czasem wśród narkomanów, osób chorych na hemofilię oraz wśród niemowląt matek dotkniętych tą chorobą. Dlatego przestano go traktować jako przypadłość gejów i nazwano AIDS.⁸⁹ Według „Przeglądu epidemiologicznego” AIDS i wywołujący go wirus HIV to choroby osób biorących narkotyki. W 2001 roku ze 125 zachorowań na AIDS, tylko 12 było spowodowane kontaktami homo- i biseksualnymi, a wśród 559 nowych przypadków nosicielstwa HIV, było ich zaledwie 24.⁹⁰

Homoseksualiści bywają postrzegani jako nieokiełznani i szukający satysfakcji w przygodnych kontaktach seksualnych, a ich potrzeby determinują postępowanie i utrudniają im normalne życie. „Sodomita przez stulecia uważany był za wstrętne odmienca, zasługującego na piekielne tortury.”⁹¹ Geje są kojarzeni z uzależnieniem seksualnym. Jednak większość z nich nie jest bardziej aktywna seksualnie niż osoby heteroseksualne. Geje odwiedzają bary, kluby lub Internet by szukać partnerów seksualnych, lecz to nie odróżnia ich od heteroseksualnej większości. Tak samo szukają i oczekują znalezienia partnera, z którym mogliby związać się na długo⁹².

⁸⁷ Stanowisko Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego, Zarząd PTS, Warszawa 30 czerwca 2006, <http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:r86QgTpWVkJUJ:piotrwojicki.com/wp-content/plugins/download-monitor/download.php%3Fid%3D64+Polskie+Towarzystwo+Seksuologiczne+homoseksualizm&hl=pl&gl=pl&sig=AHIEtbQ6lQK5cRc3m3ZmVJ-rqGDz963Dtw>, (15.01.10).

⁸⁸ Tamże.

⁸⁹ Pete Moore, *Tajemnicze choroby współczesnego świata. Nowe zagrożenia wirusy, bakterie, zarazki*, Warszawa 2009, str. 244.

⁹⁰ Wanda Szata, *AIDS i zakażenie HIV w 2001 roku*, w: *Przegląd Epidemiologiczny*, 2003 tom 57, nr 1, wersja PDF, http://www.pzh.gov.pl/oldpage/przegląd_epimed/57-1/571_23.pdf, (15.01.10).

⁹¹ Rafał Nawrocki, *Żyd i upiór, wampir i gej. O pokrewieństwach*, „Polityka” nr 25 (2559), 24.06.06, <http://archiwum.polityka.pl/art/zyd-inbsp;upior-wampir-i-gej-onbsp;pokrewienstwach,371575.html>, (15.01.10).

⁹² Ramon Johnson, *Gay Stereotypes*, <http://gaylife.about.com/od/amiga1/a/gaymyths.htm>, (15.01.10).

Homoseksualiści bywają uważani za rozwiązłych oraz panuje przekonanie, że często zmieniają partnerów. Jest to może skutkiem utrwalenia się w świadomości ludzi obrazu kolorowo ubranego lub wpołnagięgo i zachowującego się w sposób prowokujący geja uczestniczącego w paradzie. Ponieważ takie obrazki są częściej prezentowane opinii publicznej przez media, niż homoseksualiści niosący plakaty z postulatami, które chcą wywalczyć dla siebie. Kolorowe i prowokacyjne parady wynikają także z historii gejów. „Przez długie lata geje, bardziej niż lesbijki, byli gettem. Pierwsze kluby w Nowym Jorku to były zamknięte enklawy, (...) Tam powstawała sztuka, kabaret, subkultura gniewu i poniżenia.”⁹³ Może właśnie ta homoerotyczna kultura, jest powodem, iż wielu ludzi uważa transwestytów za gejów. Jest to niesłuszne przekonanie, „które trzeba podważyć i wyraźnie podkreślić – homoseksualizm to przyjemność z obcowania z osobami tej samej płci, zaś transwestytyzm to przyjemność z przebierania się z damskie stroje i odgrywania roli kobiety – głównie na scenie artystycznej, ale nie tylko.”⁹⁴

W polskim społeczeństwie panuje przekonanie, że tylko heteroseksualność jest normą, więc większość traktuje homoseksualizm jako odstępstwo od normy. „Ci, którzy uważają homoseksualizm za odstępstwo od normy, są podzieleni co do postulowanego traktowania osób o tej orientacji. Ponad połowa (55%) sądzi, że należy je tolerować, natomiast jedna trzecia (34%) nie zgadza się na tolerancję. W ciągu ostatnich czterech lat zwiększył się odsetek Polaków opowiadających się za tolerancją wobec gejów i lesbijek.”⁹⁵

W społecznej świadomości funkcjonuje obraz geja, jako osoby o niskiej potrzebie dominacji, emocjonalnej oraz lubiącej zwracać na siebie uwagę, przez łamanie reguł życia społecznego. Gej dla wielu osób to przyjaciel kobiet, który nie radzi sobie w sytuacjach stresowych oraz ucieka w świat marzeń. Są postrzegani jako mało męscy, bardziej uwrażliwieni na piękno.⁹⁶

Podejście społeczeństwa polskiego do osób LGBT (Lesbijki Geje Biseksualiści Transwestyci) od czasów PRL, znacznie się zmieniło. Homoseksualizm wtedy stał się „problemem” dla władzy. W 1985 roku Milicja we współpracy z SB przeprowadziła

⁹³ Piotr Pacewicz, *Jakby gejów nie było*, 26.05.07, <http://wyborcza.pl/1,76498,4177339.html?as=3&ias=4&startsz=2>, (15.01.10).

⁹⁴ *Fakty i mity dotyczące homoseksualizmu*, <http://gaymateo.pl/fakty-i-mity-dotyczace-homoseksualizmu-ar15.html>, (15.01.10).

⁹⁵ *Akceptacja praw dla gejów i lesbijek i społeczny dystans wobec nich*, CBOS, Warszawa lipiec 2005, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3377>, (15.01.10).

⁹⁶ R. Kowalczyk, M. Mirocha, T. Potaczek, *Stereotypy, orientacja seksualna. Obraz „typowego” geja i lesbijki oczach młodych mężczyzn*, w: *Parametry pożądania, kultura odmieńców wobec homofobii*, red. T. Basiuk, Kraków 2006, str. 89-98.

akcję o nazwie Hiacynt. „W szkołach, uczelniach, zakładach pracy pojawili się wtedy funkcjonariusze MO, wyłapywali wszystkich, którzy podejrzani byli o kontakty homoseksualne. (...) Milicjanci wieźli ich na komisariat, gdzie zakładano im kartoteki, robiono odciski palców i wreszcie, w czasie przesłuchań, namawiano do współpracy. Odbywało się to na zasadzie szantażu: Jeśli nie będziesz współpracował, to my powiemy rodzinie, znajomym z pracy.”⁹⁷ Wiele osób zmuszono do podpisania tzw. Karty homoseksualisty, o treści „Niniejszym oświadczam, że ja... [tu imię i nazwisko] jestem homoseksualistą od urodzenia. Miałem w życiu wielu partnerów, wszystkich pełnoletnich. Nie jestem zainteresowany osobami nieletnimi”⁹⁸. Przeprowadzenie akcji tłumaczono rzekomą przestępczością środowiska homoseksualnego oraz walką z AIDS i prostytutką. W „Różowych Kartotekach” znalazło się kilkanaście tysięcy nazwisk.⁹⁹ Obecnie „Hiacynty” to nagroda przyznawana za promowanie i walkę o tolerancję. Powstają organizacje działające na rzecz osób LGBT, miejsca spotkań, portale internetowe. Lata izolacji w PRL i mała różnorodność kulturowo-religijna polskiego społeczeństwa, powodują jednak nadal brak otwartości i niechęć do tego co inne.

Spółeczeństwo inaczej podchodzi do gejów niż do lesbijek. „Typowa” lesbijka to kobieta niechętnie angażująca się uczuciowo oraz niezależna. W przeciwieństwie do typowego geja jest autonomiczna i lubi rywalizować.¹⁰⁰ Lesbijki kojarzą się ludziom jako kobiety z krótkimi włosami oraz w krawacie, a ich „męskość” to rzekoma anomalia lub brak równowagi hormonalnej. Jednak lesbijska miłość nie stanowi zaprzeczenia kobiecości, lecz jest jej spełnieniem. Można dostrzec, że jedne kobiety odrzucają faktycznie bierność, a inne z kolei szukają innych kobiecych ramion. Zdaniem Simone de Beauvoir określenie lesbijki jako męskiej powoduje jej nieautentyczność. Mężczyźni są we współczesnym społeczeństwie obrazem tego co pozytywne, czyli samca i istoty ludzkiej, natomiast kobieta jest czymś negatywnym. Zatem gdy kobieta angażuje się sportowo, politycznie lub intelektualnie staje się wyrazem męskiego protestu. Powodem tego jest interpretowanie, że dla kobiety naturalna jest postawa „kobiecej kobiety”, a urzeczywistnieniem tego jest bycie matką

⁹⁷ Krzysztof Tomasiak, *Wokół akcji Hiacynt, Co zrobić z "różowymi kartotekami"?*, http://www.innastrona.pl/bq_hiacynt.phtml, (15.01.10).

⁹⁸ Robert Biedroń, *Różowe teczki*, data publikacji w portalu: 2004-09-02, <http://kobietom.com/queer/art.php?art=1168>, (15.01.10).

⁹⁹ A. S. Więch, *Różowy odcień PRL-u. Zarys Badań nad mniejszościami seksualnymi w Polsce Ludowej*, w: *Homoseksualizm perspektywa interdyscyplinarna*, dz. cyt., str.262.

¹⁰⁰ R. Kowalczyk, M. Mirocha, T. Potaczek, *Stereotypy, orientacja seksualna. Obraz „typowego” geja i lesbijki oczach młodych mężczyzn*, w: *Parametry pożądania, kultura odmieńców wobec homofobii*, dz. cyt., str.97.

i kobietą heteroseksualną.¹⁰¹ Kobiety wspólnie mieszkające czy przyjaciółki trzymające się za ręce stanowią pewną normę, natomiast taka sytuacja w odniesieniu do mężczyzn uznawana jest za niedopuszczalną. Lesbijki wydają się być niezauważalne. Udział i zaangażowanie lesbijek w paradach, lokalach oraz organizacjach jest często pomijany. Poza tym lesbijki są często obiektem erotyczno-seksualnym. Choć jest to złudne wrażenie bo sceny filmowe między kobietami, nie mają powiązania z miłością lesbijską.¹⁰² Oprócz małego zaangażowania w działalność publiczną, powodem marginalizacji lesbijek jest też to, że organizacje osób homoseksualnych są przede wszystkim reprezentowane przez gejów. Być może do zmiany stanu rzeczy, potrzebne było by stworzenie przestrzeni tylko dla kobiet, jednak bez separatyzmu lesbijek. Poza tym, gdy mówi się publicznie o homoseksualizmie, to mówi się najczęściej o gejach.¹⁰³ Polskie społeczeństwo jest przekonane, że kobieta prędzej czy później staje się żoną i matką, a kwestie kobiet to przede wszystkim kwestie „reprodukcji”. Samotne kobiety noszą miano „starej panny”, a lesbijka, mimo że jest w związku z inną kobietą nadal pozostaje naznaczona.¹⁰⁴ Badanie przeprowadzone wśród młodzieży wykazały, także większe poparcie dla homoseksualnych kobiet niż mężczyzn. Tolerancja wśród młodzieży jest większa, gdy mieszkają w większych miejscowościach oraz gdy ich rodzice są lepiej wykształceni.¹⁰⁵

Tab. 5 Mity i opinie o homoseksualizmie.

Homoseksualność to choroba.
Lesbijki i geje to zbrodniecy.
Osoby homoseksualne świadomie wybierają swoje preferencje seksualne. Mogą je zmienić, ale nie chcą.
Homoseksualność jest niezgodna z naturą.
Homoseksualiści mają swoje kluby, mogą się w nich spotykać; po co im obecność w innych miejscach.
Homoseksualność jest sprzeczna z nauką Kościoła, dlatego lesbijki i geje nie powinni mieć w naszym kraju żadnych praw.
Lesbijki i geja mają wielu partnerów, są rozwiązli , w życiu chodzi im tylko o seks.

¹⁰¹ Simone de Beauvoir, *Druga płeć*, Warszawa 2007, str.434-438.

¹⁰² Wywiad z Ygą Kostrzewą o wizerunku homoseksualistów w Polsce i Polski w oczach homoseksualistów, Rozmawiała Aleksandra Łuczak, <http://www.proto.pl/wywiady/info?itemId=50475>, (16.01.10).

¹⁰³ Anna Gruszczyńska, *W poszukiwaniu lesbijek*, Zadra 4-1(13/14) 2003, wersja PDF, <http://www.efka.org.pl/index.php?action=gl&ID=42>, (16.01.10).

¹⁰⁴ Marta Maciejewska, *Lesbijki w Polsce*, Zadra 2 (3) 2000, http://www.efka.org.pl/index.php?action=z_art&ID=48, (16.01.10).

¹⁰⁵ Prof. dr hab. Henryk Machel, *Młodzież końca wieku*, Rzeszów 2004, str. 97-106.

Homoseksualność jest grzechem.
Lesbijkom i gejom nie można pozwolić na „małżeństwa”.
Ze względu na dobro dzieci trzeba uniemożliwić lesbijkom i gejom posiadanie potomstwa, a zwłaszcza adopcję.
Zagraża nam lobby homoseksualne.
Jeśli dziś pozwolimy na organizowanie parad homoseksualistom, jutro zaczną demonstrować pedofile, nekrofile i zoofile.
Homoseksualiści są pedofilami.
Homoseksualiści chcą wychowywać dzieci na homoseksualistów.
Homoseksualiści są źródłem AIDS.
Wszystkie lesbijki to feministki, zwolenniczki aborcji i eutanazji.
Geje są zniewieściali, a lesbijki to „babochłopy”.
Kobiety zostają lesbijkami, ponieważ miały złe doświadczenia z mężczyznami lub zostały zgwałcone.
Osoby homoseksualne wybierają takie zawody jak artysta, fryzjer lub aktor.

Źródło: Yga Kostrzewa, Anna Zawadzka, *Fakty przeciwko mitom o lesbijkach i gejach*, http://www.porozumienie.lesbijek.org/img/fakty_przeciwko_mitom.pdf, (15.01.10).

2.1.1 WIZERUNEK HOMOSEKSUALISTY W POLSKICH SERIALACH

W ostatnich latach w polskich serialach i filmach pojawia się coraz więcej homoseksualnych postaci. Jednak w większości przypadków są to geje. Temat miłości lesbijskiej jest praktycznie pomijany. Serialowy „typowy” polski gej to obecnie dbający o siebie, dobrze ubrany mężczyzna w średnim wieku, zajmujący w pracy wysokie stanowisko lub artysta. Jest często postacią drugoplanową lub przyjacielem głównych bohaterów serii. Obecnie stanowi on urozmaicenie danego serialu i koloryzujący dodatek.¹⁰⁶

W Polsce nie ma seriali całkowicie poświęconych tematyce osób homoseksualnych. W serialach amerykańskich postacie gejów i lesbijek pojawiają się od wielu lat. Nie są to tylko postacie drugoplanowe, jak w polskim przypadku. Przykładem mogą być seriale takie jak „The L Word”, „Queer as Folk” oraz produkcje HBO - „Sześć stóp pod ziemią” i „Anioły w Ameryce”.¹⁰⁷ Serial „The L Word”, okazał się hitem, jego pierwszy odcinek wyemitowano w 2004, a kolejne sezony pojawiały się do 2009 roku. Tak samo było w przypadku „Queer as Folk”, który ukazywał się od 2000 do 2005 roku.¹⁰⁸

Amerykańskie postacie gejów i lesbijek obecnie są najczęściej „zwyčajne” i podobne do swoich sąsiadów. Dotyczy to seriali, które nie są komediami, przykładem może być Kelvin Walker z „Braci i sióstr”. Jest on prawnikiem, który nie ubiera się ani zbyt modnie ani zbyt kolorowo i jak każdy szuka miłości. Kevin ma romans z księdzem, który jest bratem kandydata na prezydenta. Zaistnienie takiej postaci w polskiej telewizji na pewno byłoby powodem skandalu. Zachodnie seriale także podejmowały tematy trudne i poważne. W „Aniołach w Ameryce” pojawiły się postacie zarażonych wirusem HIV gejów, którzy opisują swoją historię i chorobę.¹⁰⁹ Obecne produkcje, w których pojawiają się homoseksualiści, coraz lepiej ukazują prawdziwe problemy gejów i lesbijek. „Gejem jest na przykład policjant John Cooper

¹⁰⁶ *Serial gejem nie stoi*, http://www.plejada.pl/3,13527,,,1,serial_gejem_nie_stoi,artykul.html, (30.12.2009).

¹⁰⁷ *Demoniczny Klan. Geje i lesbijski w polskich serialach*, Replika nr 7/2007, wersja PDF, str. 3-5, <http://www.scribd.com/doc/12953253/Replika-0707>, (30.12.2009).

¹⁰⁸ <http://www.filmweb.pl> (30.12.2009).

¹⁰⁹ *Serial gejem nie stoi*, http://www.plejada.pl/3,13527,,,1,serial_gejem_nie_stoi,artykul.html, (30.12.2009).

w serialu "Southland" w NBC. Inny serial o trafionym tytule "Modern Family" pokazuje losy pary homoseksualistów i ich adoptowanego dziecka".¹¹⁰

Foto. 2 Kadry z filmu „Modern Family”.



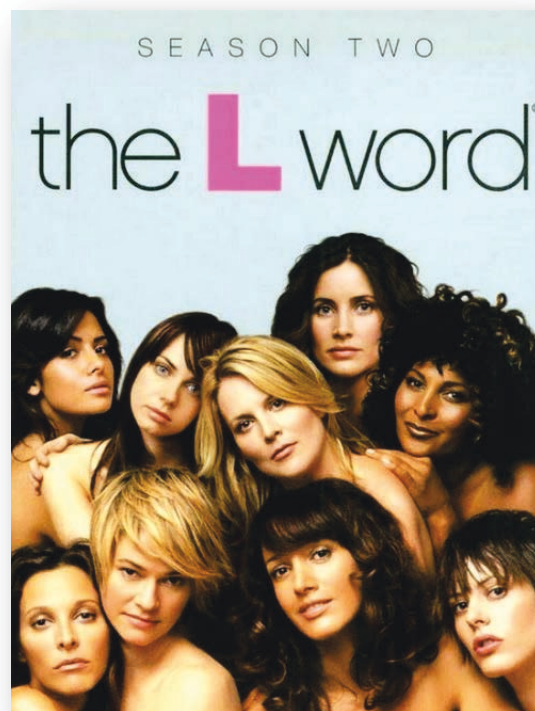
Źródło: <http://aleseriale.pl/gid,5148,img,210629,page,2,fototemat.html>.

W USA temat miłości lesbijskiej także nie był przez lata poruszany. Życie lesbijek pojawiło się właściwie dopiero w „The L Word”. Wcześniej wątek lesbijski pojawił się w „Oстрым dyżurze”, gdzie swoją orientację ujawniła jedna z lekarek. Bohaterkami „The L Word” są lesbijki w różnym wieku, w pełni świadome swojej orientacji. Serial opowiada historię przyjaciółek i ich dylematów. Początkowo pojawienie się go w USA było głośno komentowane. Jednak dał on początek podejmowania tematyki kobiecego homoseksualizmu w sitcomach i serialach obyczajowych. Temat ten pojawił się w serialu „Chirurdzy” i „Dr House”.¹¹¹

¹¹⁰ 44 homoseksualnych bohaterów w serialach, <http://aleseriale.pl/gid,5148,img,210629,page,2,fototemat.html>, (30.12.2009).

¹¹¹ Serial gejem nie stoi, http://www.plejada.pl/3,13527,,,1,serial_gejem_nie_stoi,artykul.html, (30.12.2009).

Foto. 3 Plakaty z serialu „The L Word” i „Queer as Folk”.



Źródło: <http://www.filmweb.pl>.

W Polsce homoseksualny bohater pojawił się po raz pierwszy w serialu „W labiryncie”. Sam serial zaczęto emitować na początku 1989 roku, ostatni odcinek ukazał się w czerwcu 1991 roku. Serial cieszył się popularnością wśród widzów, frekwencja oglądalności sięgnęła 16 milionów widzów. W serialu grał Andrzej Mrowiec, który wcielił się w postać antykwariusza Stefana Myszorka. Uchodził on za pasera i był postacią negatywną. Jedną z serialowych bohaterek Renata (Anna Chodakowska), wielokrotnie ostrzegała swojego podopiecznego Igora (Karol Bulenda) przed kontaktami z Myszorkiem. Renata była bardzo zaniepokojona, ponieważ dowiedziała się, że Stefan ma skłonności biseksualne. Poza tym, jej nastoletni podopieczny uciekł i spędził u niego noc. Nie tyle sam bohater, który był paserem i zlecał pobicia, był zagrożeniem, co jego skłonności homoseksualne. Myszorek, jako negatywny bohater został zabity, a Maćka (Cezary Domagała), który znalazł go z nożem w plecach oskarżono o zabójstwo. Czarny charakter,

przysporzył kłopotów innym bohaterom nawet po swojej śmierci. Postać antykwariusza, choć była serialowym wątkiem, nakreśliła negatywny obraz homoseksualistów.¹¹²

Kolejnym serialem, w którym pojawili się homoseksualiści był „Klan”. W ciągu przeszło dziesięciu lat emitowania serialu, rodzinie Lubiczów udało się spotkać na swojej drodze gejów i lesbijki. Jednak bohaterowie Ci nigdy nie byli pozytywni. Serialowa Agnieszka (Paulina Holtz) pracowała w agencji reklamowej, której szefem był Rafał (Jacek Rozenek). Sam jego wizerunek był dość pozytywny, był młodym, przystojnym mężczyzną. W serialu nie pokazano jego życia osobistego i ewentualnych związków, jednak kilkakrotnie podkreślano: „Rafał jest gejem”. Postać ta, miała być powodem rozvodu Agnieszki. Bohaterka po rozstaniu z mężem, przeprowadziła się do swojego szefa, geja. Rodzina Agnieszki myślała, że ma ona romans z szefem, lecz sprawa wyjaśniła się gdy dowiedzieli się o homoseksualizmie Rafała. Ojciec i matka bohaterki byli niezadowoleni, że „środowiska”, w którym przebywała córka. Mimo, iż rodzice byli dobrze wykształceni i stanowili elitę intelektualną serialu, nie okazali się być dość tolerancyjni. Kolejną kontrowersyjną postacią była fotograf Maja Barcz (Joanna Benda). Majka miała zastąpić innego fotografa i pojechać z Moniką do Afryki na sesję zdjęciową. Samolot, którym miała polecieć ekipa, rozbił się, sytuacja ta była negatywnie związana z osobą Majki. Monika bała się przyznać, że w Afryce fotografka ją podrywała. Cała ta sytuacja była dla Moniki bardzo trudna. Nie dawała o sobie zapomnieć, ponieważ w serialu pojawiła się Ilona Gorska (Anna Korcz), była kochanka Majki. Chciała zniszczyć rozpoczynającą się karierę Moniki. W rodzinie Lubiczów znalazła się zakonnica, dziecko z zespołem Downa, chory na AIDS i narkomanka lecz postacie gejów i lesbijek nie były częścią rodziny. Homoseksualiści w tym serialu byli reprezentantami „typowego” wizerunku. Należeli do środowiska wielkomiejskiego, byli w średnim wieku. Reprezentowali także zawody (fotograf czy pracownik branży reklamowej), z którymi często są kojarzeni homoseksualiści.

Wątek gejowski pojawił się także w początkowych odcinkach serialu „Na dobre i na złe”. Zosia (Małgorzata Foremniak), jedna z głównych bohaterek dowiedziała się, że jej narzeczony Mikołaj (Robert Janowski) przed ślubem zdradził ją z architektem Danielem. Wątek ten zapoczątkował kolejne nieprzyjemne wydarzenia. Ślub odwołano, sam „sprawca”, zaczął podupadać, a Zosia martwiła się, że jest nosicielką wirusa HIV. Do szpitala trafił chory na AIDS kolejny partner Daniela. Daniel opuścił go w tym

¹¹² „W labiryncie”, http://www.filmpolski.pl/fp/index.php/125274_9, (30.12.2009).

momencie i prawdopodobnie gdzieś wyjechał. Sam Mikołaj, chciał zbliżyć się do kolejnej lekarki ze szpitala w Leśnej Górze- Moniki (Jolanta Fraszyńska), co wywołało sprzeciw jej ojca (Marian Opania). Seria wydarzeń jakie miały wokół niego miejsce, spowodowały, że się załamał, a po pewnym czasie zniknął. Odtwórcę tej roli, Roberta Janowskiego, spotykały z tego powodu różne, nie tylko zabawne sytuacje. Jak sam wspomina: „Kiedyś np. grałem koncert w Katowicach. Fanki roznosiły ulotki z informacjami na jego temat. Podeszły do jakiegoś kiosku z pytaniem, czy mogą zostawić ogłoszenie. Kioskarz obejrzał moje zdjęcie i odparł: *Nie, nie lubię tego pedała.*”¹¹³

Oprócz „Na dobre i na złe”, chętnie oglądanym serialem jest nadal „M jak miłość”. Scenarzystka serialu Iłona Łepkowska, początkowo próbowała wprowadzić do serialu postać lesbijki. Iza (Maja Hirsch) miała się zakochać w swojej przyjaciółce Małgosi (Joanna Koroniewska). Jednak aktorka grająca Izę, nie chciała odtwarzać roli lesbijki. „Powiedziała, że może zagrać wielokrotną morderczynię, narkomankę, ale lesbijkę w żadnym razie, bo nie chce być wytykana i potępiana przez ludzi, którzy utożsamiają ją z graną postacią.”¹¹⁴ Od początku ta bohaterka nosiła w sobie tajemnicę i nie układały się jej kontakty z mężczyznami. Orientacja homoseksualna miała być tego wyjaśnieniem. Wprowadzono na to miejsce wątek dzieciństwa i molestowania seksualnego przez ojca.

Z „M jak miłość” związana jest osoba Jacka Poniedziałka, który jest jednym z polskich aktorów, publicznie przyznających się do bycia gejem. Mówił on otwarcie, że mógłby zagrać geja i proponował to realizatorom serialu: „Rozmawiałem o tym dwu-, trzykrotnie ze scenarzystami. Za każdym razem pada odpowiedź, że społeczeństwo tego nie zrozumie.”¹¹⁵ Postać homoseksualisty w końcu pojawiła się w serialu. Grzegorz Górski (Marek Probosz), przybyły z USA, stał się powodem rozbicia małżeństwa Gosi i Michała. Ujawnił on, że Michał, w USA pracował w pornobiznesie. Gej, który uwiódł innego mężczyznę, podobnie jak w „Na dobre i na złe”, szybko zniknął z serialu, ale po pewnym czasie pojawił się ponownie, tym razem stał się postacią pozytywną. Pomagał Gosi w trudnych chwilach i zawsze mogła na

¹¹³ *Różne barwy miłości*, 17.05.10, <http://www.swiatseriali.pl/seriele/barwy-szczescia-372/news-rozne-barwy-milosci,nId,277603>, (20.05.10).

¹¹⁴ Marcin Meller, *Ciekawie jak w życiu*, w: „Polityka”, nr 15 (2396), 12.04.03, <http://archiwum.polityka.pl/art/ciekawie-jak-w-zyciu,378563.html>, (20.05/10).

¹¹⁵ Krzysztof Tomasiak, *Demoniczny Klan. Geje i lesbijski w polskich serialach*, Replika nr 7/2007, wersja PDF, str. 3-5, <http://www.scribd.com/doc/12953253/Replika-0707>, (30.12.2009).

niego liczyć. Powodem takich serialowych zmian mogła być zmieniająca się na przestrzeni ostatnich lat społeczna postawa wobec homoseksualizmu.

W ostatnich latach w polskiej telewizji zaczęły pojawiać się seriale opowiadające o wielkomięjskim środowisku. „Magda M.”, historia młodej, niezależnej prawniczki stała się popularnym serialem, w którym zagościła postać geja Sebastiana (Bartłomiej Świdorski), który był zdolnym fotografem oraz najlepszym przyjacielem tytułowej bohaterki (Joanna Brodzik). Homoseksualizm postaci nie był wprost artykułowany, lecz widzowie mogli się przekonać, że inni bohaterowie nie są wobec kolegi geja uprzedzeni. Kolejna seria wprowadziła nawet postać Grzegorza (Łukasz Nowicki), potencjalnego kandydata na partnera Sebastiana, który jednak ostatecznie związał się z Marcinem (Tomasz Mandes), z którym zamieszkał. Ich znajomość nie stała się jednak wątkiem szerzej rozwiniętym. Wiele bohaterek tego serialu mówiło na temat swoich związków i miłości, a Sebastian został sprowadzony do roli „pocieszacza” i kompana. Jego samotność i zawody miłosne zostały pominięte. Sebastian stał się pierwszą pozytywną postacią geja w polskim serialu.¹¹⁶

Foto. 4 Kadr z serialu „Magda M.” przedstawiający Sebastiana.



Źródło: http://magdam.plejada.pl/206,info,sebastian_lewicki,bohaterowie_detal.html.

Postać Sebastiana była powszechnie pozytywnie odbierana, dlatego też twórców „Magda M.” nagrodzono „Hiacyntem 2007”. Nagrodę przyznano w kategorii „Media” za stworzenie postaci geja, niebędącego „czarnym charakterem”. „Hiacynta” przyznaje

¹¹⁶ Tamże.

Fundacja Równości za zasługi na rzecz tolerancji, równouprawnienia i walki z dyskryminacją.¹¹⁷ Promowanie tolerancji w serialach stało się symbolem dążenia do nowoczesności. Serial „Magda M.” pokazał, że geje nie muszą być złymi postaciami, i że homoseksualizm nie jest chorobą. Serial próbował przekonać widzów do pozbycia się homofobicznych uprzedzeń.

Seriale opowiadające o „wielkim świecie” są po to by zachwycały nieosiągalnym życiem. Większą oglądalność jednak mają nadal seriale pokazujące życie klasy średniej, jak „M jak miłość”, „Barwy szczęścia” i „Na Wspólnej”, oglądający je widzowie, bardziej utożsamiają się z serialowymi postaciami. Wątek homoseksualny, staje się w nich coraz popularniejszy. Jednak postacie gejów czy lesbijek są nadal w większości przypadkowe. Początkowo w „Labiryncie”, „Klanie” czy „Na dobre i na złe” postacie homoseksualne były negatywne. Prawdopodobnie było na nie za wcześnie, a sama wiedza społeczeństwa na temat homoseksualizmu była znikoma.

Po postaci Sebastiana z „Magdy M.”, zaczęły pojawiać się w serialach bardziej pozytywne postacie gejów. Dość niedawno wprowadzono do serialu „Na Wspólnej” geja, nauczyciela WF. I tak jak w poprzednim przypadku stał się on przyjacielem jednej z bohaterek serialu. Zbyszek spotkał się z homofobicznymi postawami kierownictwa szkoły, z której chciano go wyrzucić, jednak w jego obronie stanęli uczniowie. W tym przypadku gej nie jest już przedstawicielem prestiżowego ani artystycznego zawodu, lecz jest nauczycielem, który zмага się z nietolerancją swojego środowiska zawodowego. Podobny temat został poruszony w „Barwach szczęścia” w TVP 2. Tutaj dwaj młodzi mężczyźni przechodzą przez trudy ujawniania się oraz nietolerancji ze strony otoczenia. Jednak zyskują zrozumienie i aprobatę rodziny, która wraz z grupą przyjaciół walczy o zaniechanie brutalnych zachowań ze strony mieszkańców osiedla wobec pary gejów. Same postacie nie są tu ani przerysowane, ani zbyt kolorowe. Trendy serialowe z Zachodu nie zawsze pasują to do polskiej rzeczywistości. Powstają czasami sielankowe seriale z gejem w tle. Takim przykładem może być serial „Bulionerzy” emitowany na antenie TVP 1 i TVP 2. W luksusowym apartamentowcu, pośród innych mieszkańców, mieszkała para gejów. Wprawdzie nie byli oni piętnowani przez innych mieszkańców lecz byli przedstawieni w bardzo stereotypowy sposób.

¹¹⁷ Nagrody 2007, http://www.iti.pl/_nf/awards_2007.htm, (01.01.2010).

Foto. 5 Para gejów z serialu „Bulionerzy”.



Źródło: <http://www.tvp.pl/seriale/komediowe/bulionerzy/galeria/galeria/9984e75fde1a84aa263c3e2e898e85e71223832454591.jpg>.

Unowocześnianie seriali obyczajowo-rodzinne i tak wydają się bardziej wiarygodne niż wielkomiejskie. Seriale w dużym stopniu kształtują pewne zachowania i modele życia w grupie odbiorców. Dzięki temu mogą przyczyniać się do szerzenia tolerancji i zrozumienia dla inności.¹¹⁸

W 2006 powstała idea stworzenia polskiego serialu o homoseksualistach. „Queer Family” miał być paradokumentalną operą mydlaną, opowiadającą o lokatorach pewnej warszawskiej kamienicy. Cała opowieść miała być inspirowana prawdziwymi historiami. Według założeń scenarzystki i producentki (Anna Zawadzka z Anka Zet Studio), serial miał pokazywać codzienne życie i problemy osób homoseksualnych oraz wątki związane z klubami gejowskimi i występami drag queens. Realizatorom „Queer Family” zależało na tym by serial pełnił funkcje dydaktyczne oraz by przełamywał stereotypy. Jednak emisją tego serialu nie były zainteresowane żadne duże prywatne stacje telewizyjna ani TVP.¹¹⁹ Serial miał być obrazem społeczności odbiegającej od heteronormatywnego modelu społeczeństwa. Miał przybliżyć obraz problemów z „coming outem”, relacjami z rodzicami, oraz funkcjonowaniem homoseksualistów

¹¹⁸ Kamila Baranowska, *W serialowym gabinecie luster*, 30.05.09, <http://www.rp.pl/artykul/313050.html>, (01.01.2010).

¹¹⁹ *Geje kontratakują*, 22.01.07, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=4113>, (30.12.2009).

w otoczeniu rodzinnym, sąsiedzkim i zawodowym.¹²⁰ Mimo, że powstał scenariusz pilotowego odcinka i zorganizowano casting na aktorów, prace nad serialem przerwano od tego momentu nie powstał inny projekt polskiego serialu o tej tematyce.

2.2 DYSKRYMINACJA W ŻYCIU PUBLICZNYM I PRYWATNYM W POLSCE

Homoseksualizm jest rodzajem tożsamości, na której wybór nie ma się wpływu. Dla wielu osób ważna jest własna tożsamość narodowa, dla innych religia lub płeć. A dla wielu homoseksualistów seksualność jest determinantem tożsamości. Zazwyczaj tolerujemy osoby wyznające inną religię lub mające inną kulturową tożsamość, dlatego powinniśmy nauczyć się tolerowania osób o innej tożsamości seksualnej.¹²¹ Wypowiedzi wielu polskich polityków i niektórych przedstawicieli Kościoła kwestionują prawa osób LGBT do wolności osobowej i godności. Homoseksualizm jest przez nich traktowany jako zagrożenie. Walka o moralność publiczną i w obronie rodziny to walka z „inwazją” homoseksualizmu i „homoseksualną propagandą”. W 1991 roku Minister Zdrowia Kazimierz Kapera, w wypowiedzi telewizyjnej nazwał homoseksualizm, zboczeniem. Jednak w tym czasie przywiązywano większą wagę do poprawności politycznej i został on, za tę wypowiedź zdymisjonowany. „W obronie ministra stanął prymas Glemp, porównując go do prześladowanego za wiarę kardynała Wyszyńskiego. Kapera dał się też poznać jako zdecydowany przeciwnik emancypacji kobiet, edukacji seksualnej w szkołach i antykoncepcji. Szczególną sławę przysporzyła mu wypowiedź: „Trzeba się obawiać, abyśmy my – jako Europejczycy, jako Europa i biała rasa – mieli w przyszłości coś do powiedzenia.”¹²² Walkę z homoseksualizmem prowadził także Lech Kaczyński. Zakazał jako prezydent m. st. Warszawy organizowania Parady Równości w 2004 i 2005 roku.¹²³ „Parada Równości w roku 2004 nie odbyła się. (...) Lech Kaczyński zabronił organizacji parady uzasadniając to między innymi

¹²⁰ *Szklany ekran na tęczowo*, w: „Replika”, nr 4/2006, str. 21, replika.kampania.org.pl/redakcja/replika0406.pdf, (30.12.2009).

¹²¹ *Dyskryminacja środowisk gejowskich*, 21.05.07, <http://wyborcza.pl/8,75402,4148444.html>, (07.12.09).

¹²² *Nowa partia Kapery*, *Polityka*, nr 40 (2421), 04.10.03, <http://archiwum.polityka.pl/art/nowa-partia-kapery,380979.html>, (07.12.09).

¹²³ Ewa Siedlecka, *Język presji i opresji jako narzędzie sprawowania władzy*, w: *Przekonania moralne władzy publicznej, a wolność jednostki*, red. M. Wyrzykowski, A Bodnar, Warszawa 2007, str. 49.

zagrożeniem dla moralności, promowaniem zbrodni i obrażą uczuć religijnych. Podjęte kroki prawne mogące zmienić tę decyzję nie przyniosły rezultatów. Zamiast parady odbył się zorganizowany wiec przed warszawskim ratuszem, na który przyszło 2000 osób.”¹²⁴ Sprawa zakazu organizowania Parady Równości w 2005 roku trafiła do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Orzekł on w wyroku z 03.05.2007 roku w sprawie *Bączkowi i inni przeciwko Polsce*, że Polska złamała zasady art. 11, 13 oraz 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.¹²⁵

Art.11

Każdy ma prawo do swobodnego, pokojowego zgromadzenia się oraz do swobodnego stowarzyszania się, włącznie z prawem tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla ochrony swoich interesów.

Art.14

Korzystanie z praw i wolności wymienionych w niniejszej Konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn.¹²⁶

Trybunał w wyroku podkreślił także niewłaściwe zachowanie prezydenta Warszawy, który w publicznych wypowiedziach wyrażał swoje osobiste poglądy na temat parady, przez co mógł wpłynąć na ostateczne decyzje administracyjne w tej sprawie.¹²⁷

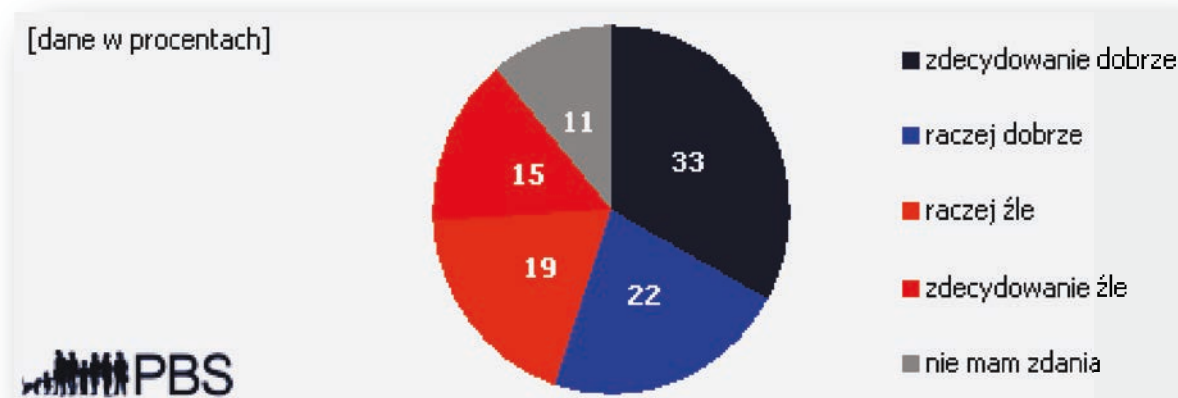
¹²⁴ *Parada Równości- historia*, <http://www.paradarownosci.pl/page.php?page=10>, (07.12.09)

¹²⁵ Adam Bodnar, *Instytucjonalizacja praw dla realizacji przekonań moralnych na przykładzie zakazów marszów równości*, w: *Przekonania moralne władzy publicznej, a wolność jednostki*, red. M. Wyrzykowski, A Bodnar, Warszawa 2007, str.101.

¹²⁶ *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności po nowelizacji przez Protokół nr 11*, http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:LqAnkPOxC3wJ:www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/7B5C268E-CEB3-49A5-865F-06286BDB0941/0/PolishPolonais.pdf+europejska+konwencja+praw+cz%20owieka&hl=pl&gl=pl&pid=bl&srcid=ADGEESjEU2HIUyTpxncyhT_7fVhV8ybkIRWmeScUrSa3jqQfdNI3tGWYlQzJ2jb6Up9vpAuYtyCkl_T11px7jukT2X_Ny_5wTqiMMbBjNXHfNKSEsBdBMT3K0UJZKP663AvN018KxjwM&sig=AHIEtbRHIBB89lghIisp_wpSilu3X8Ultw, (07.12.09).

¹²⁷ *Sprawa Bączkowski i inni przeciwko Polsce*, (skarga nr 1543/06), wyrok – 3 maja 2007 r., http://www.ms.gov.pl/re/re_orzeczenia.php, (07.12.09).

Rys. 6 Opinia Polaków na temat zakazu przez Lecha Kaczyńskiego organizacji Parady Równości, w 2005 roku.



Źródło: Sondaż dla „Gazety Wyborczej”, przeprowadzony przez PBS w dniach 4-5.06.2005, <http://www.pbsdga.pl/x.php?x=228/Parada-Rownosci.html>, (07.12.09).

Warszawa to tylko jeden z wielu przykładów dyskryminacji mniejszości seksualnych w Polsce w sferze praw obywatelskich. Również w innych miastach często uzasadniano decyzje zakazujące organizowania marszów równości wyszukanyymi i irracjonalnymi przepisami prawnymi, po to by ukryć przekonania moralne. Marsze równości coraz częściej stają się sprawą polityczną oraz powodem scysji między organizacjami broniącymi praw homoseksualistów oraz politykami. Podczas organizowanych parad dochodziło wielokrotnie do zamieszek, których prowokatorami były homofobiczne organizacje. Tak działo się m.in. we Wrocławiu. „Uczestnicy marszu, którzy chcieli wejść na Rynek, napotkali na swojej drodze kontrmanifestację zorganizowaną przez Narodowe Odrodzenie Polski (NOP). Ok. 150. kontrmanifestantów chcąc zatrzymać uczestników marszu starło się z pilnującymi bezpieczeństwa policjantami.”¹²⁸ Członkowie NOP „przynieśli ze sobą transparenty: *Dla kobiet kwiaty, dla lesbijek baty, Chłopak dziewczyna normalna rodzina*. Na widok uczestników marszu krzyczeli: *zbożęcy oraz wolna Polska bez pedałów i dla nas ulice, dla was lecznice*.”¹²⁹

¹²⁸ Burda podczas Marszu Równości we Wrocławiu – zdjęcia, <http://wiadomosci.wp.pl/gid,11626402,title,Marsz-Rownosci-we-Wroclawiu,galeria.html>, (07.12.09).

¹²⁹ Manifestacja homoseksualistów i kontrmanifestacja narodowców we Wrocławiu, <http://wiadomosci.wp.pl/gid,11626402,title,Marsz-Rownosci-we-Wroclawiu,gpage,6,img,11626408,galeria.html>, (07.12.09).

Foto. 6 Starcia policji z członkami NOP.



Źródło: Marsz Równości: narodowcy starli się z policją,
24. 10.09, <http://www.radiozet.pl/Wiadomosci/Polska/Marsz-Rownosci-narodowcy-starli-sie-z-policja>, (07.12.09)

Mniejszość homoseksualna spotyka się z wieloma przeszkodami przy okazji organizacji marszów. Biorąc udział w pokojowym marszu są narażeni nie tylko na wysłuchiwanie obelg ze strony faszystowskich ugrupowań, ale także na przemoc fizyczną. Bezzasadna agresja środowisk nacjonalistycznych wobec homoseksualistów jest poniekąd wynikiem publicznych wypowiedzi polityków. W Polsce co pewien czas mniejszość seksualna musi walczyć o swoje prawa poprzez wymiar sprawiedliwości. Tak też było w 2004, przed organizacją marszu w Poznaniu. „Jeszcze przed manifestacją protestowali przeciwko niej działacze LPR oraz Prawa i Sprawiedliwości. Samorządowcy PiS na specjalnie zwołanej konferencji prasowej mówili m.in.: *szczególny niepokój budzi użyty przez organizatorów marszu ogólny zwrot o tzw. orientacji seksualnej. Zwrot ten sugeruje, że chodzić tu może o promowanie takich skłonności, jak pedofilia, zoofilia i nekrofilia.*”¹³⁰ Porównywanie homoseksualizmu do bezczeszczenia zwłok oraz wykorzystywania dzieci i zwierząt było ogromnym poniżeniem i obrażą dla homoseksualistów. Sprawę przeciwko autorom tych słów

¹³⁰ Aleksandra Przybylska, *Parlamentarzyści PiS (nie) przepraszają homoseksualistów*, 11,09,06, <http://serwisy.gazeta.pl/wyborcza/1,68586,3611276.html>, (07.12.09).

skierowano do sądu.¹³¹ „Sądząca sprawę asesor Agnieszka Chleboś powołała się na wolność debaty publicznej i prawo radnych do zabierania głosu w ważnych publicznie sprawach. Stwierdziła też, że pomówienie musi za sobą pociągnąć poniżenie w oczach opinii publicznej, a opinia publiczna i tak zrównuje homoseksualizm z nekrofilią, pedofilią i zoofilią - więc poniżenia nie było.”¹³² Polski sąd stwierdził zatem, że nie da się poniżyć homoseksualisty w opinii publicznej, bo ona i tak traktuje go jako coś najgorszego.¹³³ „Rzeczpospolita” 15 czerwca 2009 roku zamieściła rysunek Andrzeja Krauze, który przedstawiał mężczyznę oczekującego z kozą na zawarcie związku. Byli w kolejce po parze gajów. „Odpowiedzią na oburzenie społeczności LGBT był komentarz publicysty „Rz”, Macieja Rybińskiego, który „mieszane małżeństwa kozio-ludzkie” nazwał dwupłciowymi i zgodnymi z naturą. Następnie „Rz” opublikowała artykuł Tomasza P. Terlikowskiego „Rewolucja homoseksualna”.¹³⁴ Autor napisał: „Jeśli prokreacja, wychowanie i wierność nie mają znaczenia w stosunkach dwóch partnerów, a celem jest tylko ich zadowolenie, to nie ma powodów, by czynić różnicę między relacją homoseksualną, a zoofilską.”¹³⁵ Kozą, stała się symbolem walki o prawa homoseksualistów. Środowisko homoseksualne zażądało przeprosin, jednak dziennik tego nie uczynił i sprawa trafiła do sądu.¹³⁶ Rysunek stał się tematem debaty publicznej, a stanowiska były podzielone.

¹³¹ Ewa Siedlecka, *Język presji i opresji jako narzędzie sprawowania władzy*, dz. cyt., str. 50.

¹³² *Homoseksualista czy nekrofil - jeden pies*, Gazeta.pl

Data publikacji w portalu: 03.06.05, <http://kobiety-kobietom.com/news/art.php?art=2256>, (07.12.09).

¹³³ Ewa Siedlecka, *Język presji i opresji jako narzędzie sprawowania władzy*, dz. cyt. str. 51.

¹³⁴ Bartosz Reszczak, *Przeciw Rzeczpospolitej*, Wywiad z Urszulą „Uschi” Pawlik i Michałem Minałto, 15.02.10, http://www.kph.org.pl/www_replika/index.php/przeciw-%E2%80%9Erzeczpospolitej%E2%80%9D/all/1, (16.02.10)

¹³⁵ Tomasz P. Terlikowski, *Rewolucja homoseksualna*, 25.06.09,

http://www.rp.pl/artukul/9157,324794_Terlikowski__Rewolucja_homoseksualna.html, (16.02.10).

¹³⁶ Wojciech Szot, *Prezydencki wymiar kozy*, 07.01.10, <http://queercafe.pl/Felietony/prezydencki-wymiar-kozy.html>, (08.01.10).

Rys. 7 Kontrowersyjny rysunek Andrzeja Krauze.



Źródło: <http://waldek1984.files.wordpress.com/2009/08/koza.jpg>, (16.02.10)

Werbalna agresja wobec homoseksualistów jest pewnym elementem kulturowej normy. Słowo „pedał”, obrażające osoby homoseksualne oraz naruszające ich godność, stało się zwykłym epitetem, za którego używanie, raczej nigdy nie są wyciągane konsekwencje. Jednak polski sąd w 2009 roku wydał w Szczecinie wyrok, który stał się nadzieją, iż homoseksualiści będą mogli liczyć na pomoc wymiaru sprawiedliwości. Ukarał pewną kobietę grzywną 15 tys. złotych za nazywanie swojego sąsiada „pedałem”.¹³⁷ Wulgarne wypowiedzi i wyzwiska to częsty element „walki” z homoseksualizmem, nie tylko polityków z pierwszych stron gazet lecz także społeczeństwa. Paweł Zyzak porównał homoseksualistów do wysłanników diabła, w artykule „Diabeł jest zoofilem”.¹³⁸ Oprócz tego o marszach równości pisał: „Oswajanie opinii publicznej dokonuje się za pomocą homoparad. Pedały, wykorzystując pojedyncze napaści i słowne wyzwiska, umiejętnie zjednują sobie ludzkie współczucie, stylizując się na ofiary represji i „nietolerancji”.¹³⁹ Walce z homoseksualizmem poświęciła się także Liga Polskich Rodzin oraz jej młodzieżówka, Młodzież Wszechpolska. W jej spotach do wyborów samorządowych w 2002 roku pojawił się znak „zakaz pedałowania”. Obrażliwy plakat jest do tej pory

¹³⁷ Joanna Podgórska, *Po prostu obciach*, 5.08.09, <http://www.polityka.pl/kraj/opinie/298632,1,po-prostu-obciach.read>, (07.12.09).

¹³⁸ Agnieszka Szpak, *Skandaliczne hasła i transparenty działaczy PiS*, w: „Replika”, nr 4,09/10, 2006, wersja PDF, str. 15., replika.kampania.org.pl/redakcja/replika0406.pdf, (07.12.09).

¹³⁹ Paweł Zyzak, *Diabeł jest zoofilem*, Bielsko-Biała, Lipiec - Sierpień 2006, str.15, www.zapis.w.szu.pl/pliki/w_prawo_zwrot_4.pdf, (07.12.09).

wykorzystywany przy okazji manifestacji oraz rozlepiany w wielu miastach na słupach ogłoszeniowych i murach. Akcje rozlepiania plakatów są organizowane przez Narodowe Odrodzenie Polski, które w ten sposób walczy o „normalność”.¹⁴⁰

Rys. 8 Plakat wykorzystywany przez organizacje nacjonalistyczne.



Źródło: <http://www.nacjonalista.org/materialy.php>, (07.12.09).

Homoseksualiści w Polsce spotykają się z dyskryminacją w wielu dziedzinach życia. Nie tylko są odsuwani z życia publicznego przez polityków i pseudodziałaczy społecznych, lecz także dyskryminuje się ich w życiu osobistym. „Przemoc fizyczna wobec osób homoseksualnych należy do najbardziej jaskrawych przypadków dyskryminacji. (...) Najczęściej przybiera ona formę pobicia (...). Należy zaznaczyć, że przemocy fizycznej w 2002 roku doświadczyło aż 12,2% badanych.”¹⁴¹ Najczęściej (75%) ofiary przemocy nie zgłaszają tego na policję z obawy przed reakcją

¹⁴⁰ "Zakaz pedałowania" w Białymstoku, 17.09.09,

http://dziennik.pl/wydarzenia/article445356/Zakaz_pedalowania_w_Bialymstoku.html, (07.12.09).

¹⁴¹ *Raport o dyskryminacji i nietolerancji ze względu na orientację seksualną w Polsce*, Stowarzyszenie Lambda Warszawa, Kampania Przeciw Homofobii, grudzień 2003, str.12, http://www.lambdawarszawa.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,31/Itemid,33/, (07.12.09).

funkcjonariuszy oraz z powodu wątpliwości w skuteczność ich działań. Oto przykład jednego z pobitych mężczyzn: „Zostałem uderzony kilkakrotnie w głowę, raz w twarz (oko), po czym przewrócony i skopany przez dwóch sprawców, wcześniej byłem przez nich goniony z miejsca – parku, który powszechnie jest znany jako miejsce spotkań gejów. Zadano mi pytanie: „... czy przyszedłem tu na chłopaczka?” po którym nastąpił atak.”¹⁴²

Ofiarami przemocy psychicznej w 2002 roku było 30% ankietowanych. Najczęściej były to ataki werbalne, groźby oraz szantaż. „Sprawcami aktów przemocy psychicznej najczęściej były osoby nieznane (48 przypadków – 35,8%), koledzy i znajomi (31 przypadków – 23,1%) oraz członkowie rodzin (25 przypadków 18,7%).”¹⁴³ Jest to dowodem wysokiego stopnia nietolerancji oraz poczucia bezkarności sprawców. „W świetle otrzymanych wyników w Polsce nie istnieje znacząca dyskryminacja osób homoseksualnych, biseksualnych i transseksualnych w miejscu pracy. Przyjmując tę perspektywę należy jednak pamiętać, że przeważająca część ankietowanych ukrywa swoją orientację seksualną wobec pracodawców i współpracowników z obawy przed dyskryminacją i dlatego nie jest dyskryminowana w miejscu pracy.”¹⁴⁴ Jednak gdy się ujawnią to często są zwalniani z pracy. Jest to problem dotyczący zwłaszcza nauczycieli, inne osoby pracujące z dziećmi oraz pracowników sektora usług. By uchronić się przed agresją psychiczną jak i fizyczną ze strony kolegów, najczęściej trzymają w tajemnicy swoją orientację. Nauczyciele obawiają się przede wszystkim reakcji rodziców, którzy nie chcą by ich dziecko uczuło homoseksualista. Ujawnienie się jeśli nie powoduje zwolnienia to niweczy szansę awansu. Jest to zjawisko nazywane „pink ceiling”, czyli różowy sufit. Analogicznie jak „szklany sufit”, jest niewidzialną barierą oddzielającą od awansu.¹⁴⁵ Jak trudna jest sytuacja osób homoseksualnych w pracy pokazuje następująca wypowiedź: „Boję się, że gdyby wszystko stało się jasne, natychmiast straciłabym pracę. Kilka tygodni temu obcięłam włosy. Nie bardzo krótko, ale jednak. Pani dyrektor wezwała mnie do siebie i powiedziała, że jej się to nie podoba, bo mam wygląd lesbijski. Nie zareagowałam, więc dodała, że muszę się liczyć z konsekwencjami. Gdy zapytałam - jakimi, pani dyrektor zaproponowała rozwiązanie umowy o pracę za porozumieniem stron. Nie zgodziłam się i zagroziłam, że jeśli mnie zwolni, oskarżę ją

¹⁴² Tamże, str. 14.

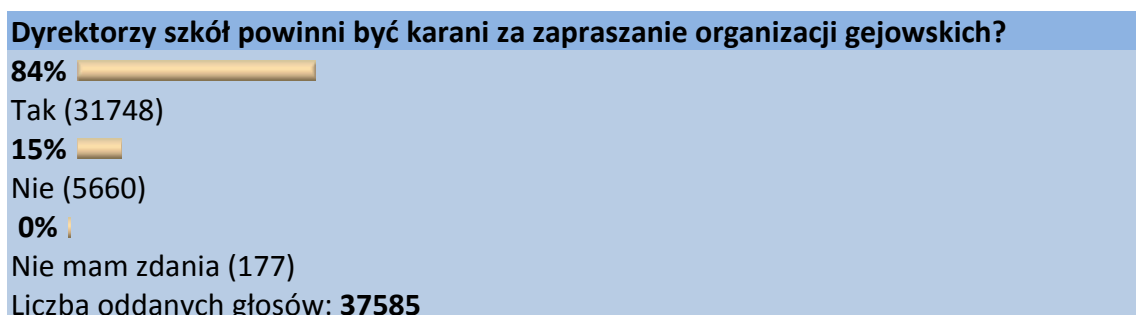
¹⁴³ Tamże, str. 15.

¹⁴⁴ Tamże, str. 21.

¹⁴⁵ Daria Dziewięcka, *Polska krajem tolerancji*, 09.02.09, http://kobieta.gazeta.pl/poradnik-domowy/1,63125,6235845,Polska_krajem_tolerancji_.html, (07.12.09).

o dyskryminację. Teraz czekam na jej reakcję. Boję się, że i tak mnie zwolnią. Oczywiście nie za to, że jestem lesbijką, ale wiesz, zawsze można znaleźć pretekst. Boję się, że jak zostanę zwolniona, to nigdzie nie znajdę pracy w swoim mieście, bo wszyscy dyrektorzy domów dziecka się znają. Dlatego pilnuję się jak nigdy. Nie spóźniam się, jestem wręcz nadgorliwa.”¹⁴⁶ Nauczyciele, zwłaszcza Ci uczący w małych miastach, są zmuszeni do życia w ciągłym leku i niepewności. Sytuacja nauczycieli homoseksualistów, stanęła pod znakiem zapytania w 2007, kiedy MEN ogłosiło prace nad projektem ustawy „zakazującej propagowania homoseksualizmu i innych zбочeń”. W projekcie miał się znaleźć zapis przewidujący zwalnianie dyrektorów za „wpuszczenie organizacji gejowskiej do szkoły”.¹⁴⁷ Młodzi ludzie rzadko wynoszą z domu postawy tolerancyjne wobec homoseksualistów. Ustawa, która miała walczyć z „promowaniem homoseksualizmu”, spowodowałaby, że w polskich szkołach uczniowie nie byłiby wychowywani w duchu tolerancji.¹⁴⁸

Rys. 9 Sondaż przedstawiający opinię czytelników portalu internetowego gazeta.pl, dotyczący karania dyrektorów szkół za zapraszanie organizacji gejowskich.



Źródło: Orzechowski: kara za homoseksualizm i inne zбочenia, 13.03.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,3983922.html>, (07.12.09)

Polski system edukacji jest pełen przesądów i uprzedzeń wobec homoseksualizmu, a nominacja Romana Giertycha na ministra edukacji w 2006 pogorszyła istniejący stan rzeczy. Wyżej wspomniany projekt ustawy, to tylko jeden z przykładów walki z homoseksualizmem Romana Giertycha. Latem 2006 roku odwołał on dyrektora Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Mirosława Sielatyckiego,

¹⁴⁶ Tomasz Kwaśniewski, *Gej i lesbijka uczą twoje dzieci*, 27.03.07, <http://kobieta.gazeta.pl/kobieta/1,96115,4013609.html>, (07.12.09).

¹⁴⁷ Orzechowski: kara za homoseksualizm i inne zбочenia, 13.03.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,3983922.html>, (07.12.09)

¹⁴⁸ Dariusz Chętkowski, *Ministerstwo ciemnoty*, 13.03.07, <http://www.polityka.pl/kraj/opinie/213021,1,ministerstwo-ciemnoty.read>, (07.12.09)

ponieważ ten zgodził się na publikację oficjalnego podręcznika Rady Europy pt. „Kompas”, zawierającego wskazówki dla nauczania o prawach człowieka oraz przeciwdziałaniu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną.¹⁴⁹ Ówczesny minister miał zastrzeżenia do fragmentu mówiącego, że „życie osób LGBT w Europie może być od łatwego (w dużych miastach zachodniej Europy, z dojrzałą rozwiniętą subkulturą, barami, klubami i organizacjami), do stosunkowo ciężkiego (w małych miastach Zachodniej Europy i w dużych częściach centralnej Europy gdzie poglądy na homoseksualizm zmieniają się powoli) (...)”. W „Kompasie” znalazł się także przykład Polski, gdzie w 2001 roku 22% osób LGBT padło ofiarą przemocy fizycznej.¹⁵⁰ Z czasem mianowanie Romana Giertycha na ministra edukacji, stało się symbolem upadku pewnych zasad moralnych i etycznych. Pewien dziennikarz uznał to za „policzek dla polskiej szkoły i polskiej oświaty”.¹⁵¹

Dyskryminacja wkracza także w inne sfery życia, jak kłopoty z kwaterunkiem, niechęć służby zdrowia, czy dyskryminacja w miejscach użyteczności publicznej. Homoseksualiści są niepokojeni przez współmieszkańców, odmawia się im dzierżawy, wynajmu lub sprzedaży. Dlatego większość ukrywa swą orientację seksualną przed współmieszkańcami. Służba zdrowia, która powinna być wolna od uprzedzeń, także dopuszcza się dyskryminacji. Dochodzi do nich w punktach Honorowego Krwiodawstwa, gdzie homoseksualiści zmuszani są do ujawnienia orientacji. „Stacje krwiodawstwa nie chcą pobierać krwi od gejów. Regulaminy przychodni często informują: to ryzyko zarażenia wirusem HIV. W Łodzi homoseksualizm jest na czele listy czynników, które dyskwalifikują dawcę "na stałe". W Hrubieszowie homoseksualistów zestawia się w jednym rzędzie z narkomanami.”¹⁵² Mniejszości seksualne także doświadczają dyskryminacji w miejscach publicznych, takich jak bary, kluby i środki komunikacji miejskiej. Dlatego około połowa badanych nie ujawnia w miejscach publicznych swojej orientacji.¹⁵³

¹⁴⁹ Robert Biedroń, Marta Abramowicz, *Edukacja. Polski system edukacji, czyli promocja homofobii*, w: *Sytuacja społeczna osób biseksualnych i homoseksualnych w Polsce*, Raport za lata 2005 i 2006, red. Marta Abramowicz, str. 53-54, http://www.lambdawarszawa.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,31/Itemid,33/, (07.12.09).

¹⁵⁰ *Homophobia or discrimination because of sexual orientation*, w: *Compass. A Manual on Human Rights Education with Young people*, http://eycb.coe.int/compass/en/chapter_5/5_4.html#8, (07.12.09).

¹⁵¹ Beata Łabutin, *Donos Nauczycielski*, 18,06,07, <http://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/1,53581,4227595.html>, (07.12.09).

¹⁵² Anna Monkos, *Nie chcą krwi od gejów*, 5.02.10, http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article542627/Nie_chca_krwi_od_gejow.html#reqRss, (06.02.10).

¹⁵³ *Raport o dyskryminacji i nietolerancji ze względu na orientację seksualną w Polsce*, Stowarzyszenie Lambda Warszawa, Kampania Przeciw Homofobii, grudzień 2003, str. 23-24,

2.3 STOSUNEK KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO DO HOMOSEKSUALIZMU

Jednym z czynników, które wpływają na postawę człowieka wobec ciała, płci, seksu i małżeństwa jest religia. We wszystkich religiach istnieją doktryny ustosunkowujące się do płci i ludzkiej seksualności. Przyjmują one formę mitologiczną, teologiczną, filozoficzną lub funkcjonują jako system nakazów i zakazów. Doktryny stają się źródłem emocji i systemów wartości.¹⁵⁴

W 2003 roku Kongregacja Nauki Wiary wydała dokument pt. *Uwagi dotyczące projektów legalizacji prawnej związków między osobami homoseksualnymi*, w którym wyraziła swój niepokój wobec projektów ustaw przyjętych przez niektóre kraje. Uznała to za „...zjawisko moralnie i społecznie niepokojące, także w tych krajach, w których nie nabiera jakiegoś szczególnego wymiaru z punktu widzenia rozporządzenia prawa. Budzi, natomiast, większy niepokój w krajach, które już zalegalizowały, albo zamierzają zalegalizować związki homoseksualne, w niektórych przypadkach włącznie z uprawnieniem do adopcji dzieci.”¹⁵⁵ W dokumencie tym Kongregacja Nauki Wiary przestrzega państwa przed wprowadzaniem ustawodawstwa legalizującego związki jedнопłciowe, ponieważ są one, według Kościoła zagrożeniem dla moralności społecznej, a przede wszystkim dla młodzieży. Państwa, przez legalizację, dopuszczają się uchybienia obowiązku ochrony małżeństwa, powodując tym samym jego dewaluację jako instytucji. Związki homoseksualne stanowią niebezpieczeństwo dla „prokreacji oraz trwania gatunku ludzkiego”. A „...nieprzyznanie statusu społecznego i prawnego małżeństwa formom życia, które nie są i nie mogą być małżeńskimi, nie przeciwstawia się sprawiedliwości, ale przeciwnie, jest przez nią wymagane.” Dokument podkreśla, że „...parlamentarzysta katolicki ma obowiązek moralny wyrazić jasno i publicznie swój sprzeciw, i głosować przeciw projektowi ustawy.”¹⁵⁶

http://www.lambdawarszawa.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,31/Itemid,33/, (07.12.09).

¹⁵⁴ Zbigniew Lew-Starowicz, Kazimierz Szczerba, *Nowoczesne wychowanie seksualne. Podręcznik dla młodzieży szkolnej*, Warszawa 1994, str. 93.

¹⁵⁵ *Uwagi dotyczące projektów legalizacji prawnej związków między osobami homoseksualnymi*, Kongregacja Nauki Wiary, Rzym, 3 czerwca 2003 r.,

http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WR/kongregacje/kdwiary/homo_03062003.html, (09.01.10).

¹⁵⁶ Tamże.

Dokument ten wywołał wiele kontrowersji, zwłaszcza wśród polityków państw o ugruntowanej demokracji, którzy pamiętają o świeckich regułach rządzących życiem społecznym. Homoseksualizm i związki jedнопłciowe zostały tu nakreślone jako znaczący „problem” i „zjawisko nie w pełni ludzkie”. A dyskryminację uznano w niektórych wypadkach za usprawiedliwioną. Celem tego dokumentu było wywarcie presji na katolikach. Zastosowano w tym celu różne środki językowe oraz zbudowano atmosferę wspólnoty z odbiorcami.¹⁵⁷

Kongregacja Nauki Wiary w swoim dokumencie poniekąd zaprzecza twierdzeniom na temat homoseksualizmu znajdującym się w „Katechizmie Kościoła Katolickiego”. Mówi on iż „pewna liczba mężczyzn i kobiet przejawia głęboko osadzone skłonności homoseksualne. Skłonność taka, obiektywnie nieuporządkowana, dla większości z nich stanowi trudne doświadczenie. Powinno się traktować te osoby z szacunkiem, współczuciem i delikatnością. Powinno się unikać wobec nich jakichkolwiek oznak niesłusznej dyskryminacji.”¹⁵⁸

„Katechizm Kościoła Katolickiego” stwierdza, że Kościół ocenia moralnie czyny homoseksualne, a nie samych homoseksualistów, nie wyklucza ich ze wspólnoty lecz nie godzi się na praktyki homoseksualne. Nie są potępiani homoseksualiści lecz, ich skłonności.¹⁵⁹ Kościół nie traktuje samej skłonności osoby jako grzechu. Pociąg homoseksualny jest uważany za skłonność „obiektywnie nieuporządkowaną”. Zależy ona od okoliczności, które mogą zredukować winę danej osoby lub ją zwiększyć, w przypadku błędnych wyborów. Kościół z jednej strony szanuje i wyraża troskę o osobę doświadczającą skłonności homoseksualnych, z drugiej zaś strony wyraża dezaprobatę dla czynów homoseksualnych.¹⁶⁰ Jasno także precyzuje swoją postawę wobec homoseksualizmu wśród kapłanów, sprzeciwiając się przyjmowaniu do seminarium i święcenia osób praktykujących homoseksualizm.¹⁶¹ Jednakże amerykańskie Towarzystwo Socjologii Religii w 1998 roku, przedstawiło badania, z których wynikało, że homoseksualizm w środowisku katolickich księży jest częstszy niż w innych grupach zawodowych. Zdarza się także, że homoseksualistów najbardziej atakują księża sami mający problem z tożsamością

¹⁵⁷ Iwona Stefańczyk, *O „słusznej dyskryminacji”*, w: *Homofobia po polsku*, red. Z. Sypniewski, B. Warkocki, Warszawa 2004, str.175-182.

¹⁵⁸ Katechizm Kościoła Katolickiego, art.6 n. 2358, <http://www.katechizm.opoka.org.pl/rkkkIII-2-2.htm>, (09.01.10).

¹⁵⁹ *Szukając prawdy*, Paweł Polnik, w: „W drodze”, 3 (379), 2005.

¹⁶⁰ Obiettivo Chaire, *ABC o homoseksualizmie*, Kraków 2008, str. 51-52.

¹⁶¹ *Insurrekcja Kongregacji Edukacji Katolickiej nt. kryteriów rozeznania powołania u osób z tendencjami homoseksualnymi ubiegających się o przyjęcie do seminarium i dopuszczenie do święceń*, w: „L'oservatore Romano”, nr 5 (283), 2006.

seksualną.¹⁶² Krytycy twierdzą, że w środowisku polskiego Kościoła także występuje homoseksualizm, a problem ten wynika z „solidarności sutann” polskich księży.¹⁶³

Rys. 10 Satyryczne przedstawienie homoseksualizmu wśród duchownych.



Źródło: http://2.bp.blogspot.com/_GBADCJkKTc0/SvoIhGdpNgI/AAAAAAAAABTo/nde0NLPnTq0/s320/ksieza4.jpg (26.01.2010)

Istnieją także różne opinie i podejścia na temat tego, co Biblia mówi o homoseksualizmie. Dla niektórych komentatorów, którzy doszukują się w Biblii afirmacji homoseksualizmu, przykładem skłonności homoseksualnych jest Dawid i Jonatan, a nawet przyjaźń Jezusa z Janem. Jednakże w Starym i Nowym Testamencie homoseksualizm jest potępiany. Istniejący stosunek Kościoła do homoseksualizmu opiera się na jego biblijnej ocenie oraz na jej antropologii, która wzywa do komplementarności płci oraz przekazywania życia. Biblijny opis zniszczenia Sodomy jest uznawany za osąd zachowań homoseksualnych. Stąd w moralności chrześcijańskiej, dla której homoseksualizm jest grzechem, pojawiło się określenie „grzechy sodomskie”.

¹⁶² Robert Biedriń, „Nieerotyczny dotyk”. *O hipokryzji i homofobii Kościoła katolickiego w Polsce*, w: *Homofobia po polsku*, dz. cyt. str. 219-220.

¹⁶³ Tomasz Terlikowski, *Grzechy Kościoła*, Warszawa 2010, str.124.

Katolicyzm powołuje się także na Księgę Kapłańską.¹⁶⁴ Mówi ona: „Nie będziesz obcował z mężczyzną, tak jak się obcuje z kobietą. To jest obrzydliwość!”¹⁶⁵ oraz „Ktokolwiek obcuje cieleśnie z mężczyzną, tak jak obcuje z kobietą popełnia obrzydliwość. Obaj będą ukarani śmiercią, ich krew spadnie na nich.”¹⁶⁶ Do Księgi Kapłańskiej odwołuje się Nowy Testament, który homoseksualizm zalicza do grzesznych uczynków¹⁶⁷: „Nie łudźcie się! Ani rozpustnicy, ani bałwochwalczy, ani cudzołożnicy, ani rozwiązli, ani mężczyźni współżyjący ze sobą (...) nie odziedziczą królestwa Bożego.”¹⁶⁸ Potępienie homoseksualizmu w Nowym Testamencie odnajdziemy także w Liście do Rzymian: „Dlatego to wydał ich Bóg na pastwę bezecnych namiętności: mianowicie kobiety ich przemieniły pozycie zgodne z naturą na przeciwne naturze. Podobnie też i mężczyźni, porzuciwszy normalne współżycie z kobietą, zapalali nawzajem żądzą ku sobie, mężczyźni z mężczyznami uprawiając bezwstyd i na samych sobie ponosząc zapłatę należną za zboczenie.”¹⁶⁹

W Polsce pozycja Kościoła katolickiego jest silna i w znacznej mierze, to właśnie Kościół wpływa na stosunek społeczeństwa do homoseksualizmu. Według *Raportu o dyskryminacji i nietolerancji ze względu na orientację seksualną w Polsce*, sporządzonego przez Stowarzyszenie Lambda Warszawa i Kampanię Przeciw Homofobii w 2003 roku „badani przytaczali przypadki agresji słownej podczas spowiedzi, odmowę udzielenia rozgrzeszenia czy potępienie w związku z zamieszkiwaniem ze swoją/swoim partnerką/partnerem. Wymieniano również dyskryminujące zachowania księży i katechetów podczas lekcji religii (...).”¹⁷⁰

¹⁶⁴ Józef Augustyn SJ, *Homoseksualizm, a miłość*, Kraków 1997, str. 61-65.

¹⁶⁵ Pismo Święte, Pallottinum, Poznań 2000, Kpł 18,22.

¹⁶⁶ Tamże, Kpł 20,13.

¹⁶⁷ Józef Augustyn SJ, dz. cyt., str. 66.

¹⁶⁸ Pismo Święte, dz. cyt., 1 Kor 6, 9-10.

¹⁶⁹ Tamże, Rz 1, 26-27.

¹⁷⁰ *Raport o dyskryminacji i nietolerancji ze względu na orientację seksualną w Polsce*, Stowarzyszenie Lambda Warszawa, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2003, str. 25, http://www.lambdawarszawa.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,31/Itemid,33/ (10.01.10).

Rys. 11 Satyryczne przedstawienie postawy Kościoła wobec homoseksualizmu.



Źródło: http://nicalbonic.blox.pl/resource/ksiazd_i_tolerancja.jpg (26.01.2010)

Organizacje gejowsko-lesbijskie często oskarżają Kościół o propagowanie homofonii, natomiast on sam wysuwa zarzuty do homoseksualistów o promowanie „mody na homoseksualizm”. Homoseksualizm jest często traktowany przez kapłanów w sposób bardzo negatywny, określa się go jako „grzech wołający o pomstę do nieba”. Prymas Józef Glemp w 2000 roku w swoim liście określił homoseksualizm jako zło, które powoduje nadszarpnięcie cywilizacji. Wydawnictwa katolickie publikują wiele pozycji dotyczących homoseksualizmu. W wielu z nich znajdujemy współczucie z powodu nieszczęścia jakim jest homoseksualizm i apele o wstrzeźliwość seksualną. Padają także oskarżenia o rozprzestrzenianie HIV. Kościół prowadzi także grupy wsparcia dla osób homoseksualnych.¹⁷¹ Takim przykładem jest „Odwaga” Ruchu Światło-Życie w Lublinie, której celem „(...) jest pomoc osobom o skłonnościach homoseksualnych w trwaniu w czystości i odrzuceniu homoseksualnego stylu życia.”¹⁷²

¹⁷¹ Robert Biedroń, „Nieerotyczny dotyk”. *O hipokryzji i homofobii Kościoła katolickiego w Polsce*, w: *Homofobia po polsku*, dz.cyt. str. 202-206.

¹⁷² Światło-Życie ODWAGA Lublin, <http://www.odwaga.oaza.pl/homepage.html>, (10.01.2010).

Ks. prof. dr. hab. Paweł Bortkiewicz, etyk, prodziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu uznał, że prawda o terapii osób homoseksualnych jest zatajana oraz wypowiedział się na jej temat w ten sposób: „Po oszołomskim i zakłamanym raporcie Kinseya pod koniec lat 40. uznano w konsekwencji, że homoseksualizm nie jest patologią. Nie jest też dewiacją. By tego dowieść, surowo ruguje się próby terapii tej patologii, traktując ją jako wyraz dyskryminacji i prześladowań. A skoro jest zakaz terapii - brak też jej efektów. A zatem - twierdzą propagatorzy ruchu gejowskiego - nie ma skutków terapii, bo nie ma samej patologii! Jednak są, dyskryminowane w całym ciężarze tego słowa, próby terapii osób ze skłonnościami homoseksualnymi - i one przynoszą efekty, choć nie są nagłaśniane. Presja poprawności politycznej nie zmienia faktu, że coś jest w życiu seksualnym człowieka normą, a coś odstępstwem od niej.”¹⁷³

Przekonanie, że homoseksualizm jest chorobą także popiera prymas Józef Glemp. W 2004 LPR wraz z biskupem Stanisławem Stefankiem zorganizowało konferencję, na którą przybył Richard Cohen, psychiatra (autor m.in. „Wyjść na prostą. Rozumienie i uzdrawianie homoseksualizmu”), który przypisuje sobie zasługi w leczeniu homoseksualizmu. Konferencja ta oraz propagowane metody leczenia zostały ostro skrytykowane przez Kampanię Przeciwko Homofobii. Leczenie homoseksualizmu jest krytykowane również przez WHO.¹⁷⁴ „Przed skutkami terapii naprawczych ostrzega Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne, międzynarodowe stowarzyszenie skupiające psychiatrów z całego świata. W wydanym w 1998 roku oświadczeniu informuje, że efektem ubocznym stosowania terapii naprawczych mogą być depresja, lęk i zachowania autodestruktywne, bowiem podzielane przez terapeutę społeczne uprzedzenia wobec homoseksualności mogą wzmacniać nienawiść do siebie, której pacjent i tak już doświadcza.”¹⁷⁵

Mimo wielu nieprzychylnych wypowiedzi polskich kapłanów o homoseksualizmie, większość gejów i lesbijek jest wierząca. Wielu homoseksualistów identyfikuje się z instytucją Kościoła, jednak ta identyfikacja ma swoją granicę w postaci homoseksualności. Identyfikacja wpływa na konstruowanie obrazu własnej

¹⁷³ Jacek Dytkowski, *Skandal w Muzeum Narodowym*, <http://www.dlapolski.pl/Czytaj-art-5373.html>, (10.01.10).

¹⁷⁴ Robert Biedroń, „Nieerotyczny dotyk”. *O hipokryzji i homofobii Kościoła katolickiego w Polsce*, w: *Homofobia po polsku*, dz.cyt. str. 208-209.

¹⁷⁵ Paweł Peszka, *Ja cię synu naprawię*, 13.06.06, <http://wyborcza.pl/1,75480,3407056.html>, (12.02.10).

osoby, ale nie polega ona na całkowitym podporządkowaniu się nauce Kościoła.¹⁷⁶ „Homoseksualista, będący zarazem chrześcijaninem, żyje w rozterce. Jeśli nie chce robić tego, co większość jego współwyznawców uważa za złe, ma tylko jedno wyjście – trwać w abstynencji seksualnej, rezygnując z szansy na trwały związek z drugim człowiekiem. Jeżeli natomiast pozostaje już w relacji homoseksualnej, słyszy czasem, że nie może być chrześcijaninem, bo on i jego partner *żyją w grzechu*, nawet jeżeli czuje, iż miłość jaką darzy go partner, to boże błogosławieństwo.”¹⁷⁷

W 1997 nieformalna grupa lesbijek i gejów wniosowała o ustanowienie duszpasterstwa dla polskich homoseksualistów, jednak prymas Józef Glemp stanowczo odmówił, nazywając homoseksualizm chorobą. Grupa ta wzorowała się na osobie Roberta Nugenta, który jest duszpasterzem homoseksualistów w Stanach Zjednoczonych. Nieoficjalnym opiekunem homoseksualistów w Polsce stał się ksiądz Michał Czajkowski. Według niego polski Kościół powinien wyjść naprzeciw potrzebom homoseksualistów.¹⁷⁸ W wywiadzie dla „Gazety Wyborczej” mówił: „Ważne, żeby Kościół wyznaczył dla nich duszpasterzy (...). Oni mnie zapraszają na swoje spotkania i widzę, jak borykają się z odmiennością, jak chcą żyć z ewangelią. Jeśli istnieje duszpasterstwo małżeństw niesakramentalnych, to czas na duszpasterstwo osób o odmiennej orientacji seksualnej. Słyszę czasem, że to byłby znak aprobaty. Ale przecież Kościół nie akceptuje rozwodów, a duszpasterstwo jest.”¹⁷⁹ Za swoją działalność i propagowanie tolerancji został nagrodzony Tęczowym Laurem. Według biskupa Pieronka ustanowienie duszpasterstwa dla homoseksualistów mogłoby przyczynić się do promowania homoseksualizmu. Opowiadał się on także za izolacją osób homoseksualnych oraz uchynieniem tajemnicy lekarskiej dotyczącej m.in. orientacji seksualnej dla celów sądów biskupich.

Polski Kościół wyraża także sprzeciw wobec prawnej legalizacji związków jedнопłciowych, ponieważ jego zdaniem zagrażają one instytucji małżeństwa. W 2002 roku Joanna Sosnowska z SLD chciała rozpocząć pracę nad ustawą, która miałaby regulować status prawny konkubinatów homo- i heteroseksualnych. Wzbudziło to

¹⁷⁶ Jacek Kochanowski, *Fantazmat zróżnicowany. Socjologiczne studium przemian tożsamości gejów*, Kraków 2004, str.262.

¹⁷⁷ Roy McCloughry, *Bóg, seks, kosmos i cała reszta spraw*, Kraków 2008, str. 61-62.

¹⁷⁸ Robert Biedroń, „Nieerotyczny dotyk”. *O hipokryzji i homofobii Kościoła katolickiego w Polsce*, w: *Homofobia po polsku* dz.cyt., str. 210-211.

¹⁷⁹ Aleksandra Krzyżaniak-Gumowska, *Ks. Czajkowski będzie odzierał pastuszków z pazłotka*, 23.12.2005, <http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34862,3083537.html>, (26.01.2010).

sprzeciw całego, polskiego środowiska księży i wiele emocji.¹⁸⁰ „W sposób ordynarny i wulgarny próbuje się udowodnić, że katolicy w Polsce nie mają nic do powiedzenia - napisał na łamach *Naszego Dziennika* biskup Edward Frankowski, sufragan diecezji sandomierskiej. A poseł Bogdan Pęk z PSL mówi *Newsweekowi*: - Wielkie cywilizacje upadały, gdy następował w nich rozkład moralny. Cywilizacja Zachodu oparta jest na pewnych tradycjach, wśród których jest małżeństwo. Tego fundamentu nie wolno naruszać.”¹⁸¹ Środowisko Kościoła sprzeciwiło się także projektowi ustawy prawnie legalizującej związki homoseksualne, przedstawionej w 2003 roku przez senator Marię Szyszkowską.¹⁸² Wówczas prymas Józef Glemp o zalegalizowaniu związków jednopłciowych powiedział: „Taki związek jest bardzo niezgodny z naturą ludzką. Można takie zachowania rozwijać, przyzwyczajając się do nich. Może mam staroświecką naturę, ale nie znoszę całujących się mężczyzn. Takie zachowania bardzo mnie deprymują.”¹⁸³

Homoseksualiści chcieliby równego traktowania swoich związków przez Kościół. Ważnym momentem było w 2003 roku wybranie w USA, w Kościele anglikańskim na stanowisko biskupa, geja oraz zgoda na błogosławienie związków homoseksualnych. Wydarzenie to spotkało się z różnymi opiniami. Zdaniem Andrzeja Seweryna, zwierzchnika polskich baptystów, miało to wpłynąć na „wzrost tendencji liberalnych w całym chrześcijaństwie.”¹⁸⁴ Jednak ks. prof. Stanisław Celestyn Napiórkowski, dogmatyk i ekumenista z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego podkreślał, że „Ci, którzy chcieliby domagać się w Kościele katolickim praw dla homoseksualistów, lepiej niech odejdą. To, co zrobił Kościół episkopalny, jest kompromitacją, odejściem od potępienia homoseksualizmu przez Biblię, przez świętego Pawła.”¹⁸⁵ Można przypuszczać, że sytuacja homoseksualistów w Kościele katolickim, nigdy nie będzie taka sama jak w kościołach anglikańskich i protestanckich (ewangelickich). Na świecie istnieją kościoły i związki wyznaniowe,

¹⁸⁰ Robert Biedriń, „*Nieerotyczny dotyk*”. *O hipokryzji i homofobii Kościoła katolickiego w Polsce*, w: *Homofobia po polsku* dz.cyt., str. 212-221.

¹⁸¹ *Konkubinat nas podzieli*, 17.02.2002,

<http://www.newsweek.pl/artykuly/sekcje/spoleczenstwo/konkubinat-nas-podzieli>, 28155,2, (26.01.2010).

¹⁸² Robert Biedriń, „*Nieerotyczny dotyk*”. *O hipokryzji i homofobii Kościoła katolickiego w Polsce*, w: *Homofobia po polsku* dz.cyt., str. 221.

¹⁸³ Ewa K. Czaczkowska, Jędrzej Bielecki, *Katolik nie poprze propozycji SLD*, archiwum „Rzeczpospolita”, 22.10.2003, http://new-arch.rp.pl/artykul/457053_Katolik_nie_poprze_propozycji_SLD.html, (30.01.2010).

¹⁸⁴ Ewa K. Czaczkowska, *Biskup gej nie pomoże, Watykan nie zaszkodzi*, archiwum „Rzeczpospolita”, 13.08.2003, http://new-arch.rp.pl/artykul/447198_Biskup_gej_nie_pomoze_Watykan_nie_zaszkodzi.html, (30.01.2010).

¹⁸⁵ Tamże.

które błogosławią związki jednopłciowe oraz sprzeciwiają się dyskryminacji. Należą do nich m.in. judaizm reformowany i rekonstrukcjonistyczny, unitariani uniwersaliści w USA, ewangeliczny Kościół homoseksualistów Metropolitan Community Churches, Zjednoczony Kościół Chrystusa, Zjednoczony Kościół Metodystyczny, Kościoły Amerykańskich Baptystów (Stowarzyszenie Witających i Afirmujących Baptystów). Podejście do homoseksualizmu spowodowało radykalne zmiany w wielu kościołach i wspólnotach. Z tego powodu w USA nastąpiło zahamowanie dialogu ekumenicznego. Kościoły orientalne i Rosyjska Cerkiew Prawosławna prawie w całości zerwały dialog ze Wspólnotą Anglikańską.¹⁸⁶

¹⁸⁶ Tomasz P. Terlikowski, *Tęczowe chrześcijaństwo. Homoseksualna herezja w natarciu*, Warszawa 2004, str. 15-110.

ROZDZIAŁ 3 CZY POLSKA JEST KRAJEM HOMOFOBÓW?

3.1 CZYM JEST HOMOFOBIA?

„Termin homofobia został stworzony przez Georga Weinberga w 1972 roku na określenie irracjonalnego lęku przed zetknięciem ze światem osób zorientowanych homoseksualnie.”¹⁸⁷ Z pojęciem homofobii łączy się także, „homonegatywizm”, który ma charakter wielowymiarowy i koncentruje się bardziej na przekonaniach, systemie wartości oraz indywidualnych uprzedzeniach.¹⁸⁸ Jest on zatem intelektualną postawą wobec homoseksualizmu. Natomiast homofobia to emocjonalna reakcja, której towarzyszy lęk, gniew, awersja. Doświadczają jej osoby stykające się z homoseksualistami. Homonegatywizmu mogą doświadczać rodzice dziecka, które jest homoseksualistą, uczucie to nie będzie zatem homfobią. Homofobia wywiera ujemny wpływ na relacje interpersonalne. Osoby mające negatywne nastawienie do homoseksualizmu, wykazują agresję wobec lesbijek i gejów. Agresja i niechęć jest silniejsza u osób, które traktują homoseksualizm jako zjawisko wyuczone, a nie o podłożu genetycznym. Przekonanie o pochodzeniu biologicznym homoseksualizm, przyczynia się do większej akceptacji i zrozumienia.¹⁸⁹

Oprócz nieracjonalnego lęku przed homoseksualistami, jakim jest homofobia¹⁹⁰, możemy się spotkać z pojęciem heteroseksizmu. Heteroseksizm „jak rasizm i seksizm, dotyczy sytuacji, w jakich osoby nieheteroseksualne są kategoryzowane i dyskryminowane na podstawie ich orientacji seksualnej”.¹⁹¹ Heteroseksizm to założenie, że „heteroseksualizm jest jedyną normalną i słuszną orientacją.”¹⁹² Jest on społecznym narzędziem ochrony „tradycyjnych” form życia rodzinnego. „Dlatego właśnie ukrywanie się pozostaje preferowanym i często jedynym wyjściem dla wielu ludzi o innej niż heteroseksualna orientacji seksualnej. W Polsce wiele osób homo- i biseksualnych nie ma odwagi żyć w zgodzie ze sobą, gdyż mają wiele do

¹⁸⁷ Marcin Zawojski, *Homo znaczy człowiek*,

http://www.psychologia.aplus.pl/html/homo_znaczy_cz3owiek.html, (20.01.10).

¹⁸⁸ Iain R. Williamson, *Internalized homophobia and health issues affecting lesbians and gay men*, Oxford University Press 2000, <http://her.oxfordjournals.org/cgi/content/full/15/1/97#FN4>, (20.01.10).

¹⁸⁹ Barbara Pilecka, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, dz. cyt., str. 128-130.

¹⁹⁰ Anthony Giddens, *Socjologia*, Warszawa 2006, str.722.

¹⁹¹ Tamże, str. 154.

¹⁹² Wendy Sanford, *Orientacja seksualna i tożsamość płciowa w: Nasze ciała, nasze życie, część II, Związki i seksualność*, wersja PDF, str.3, www.ourbodiesourselves.org/uploads/pdf/orientation.pdf. (23.01.10).

stracenia: związek, rodzinę, przyjaciół, pracę.”¹⁹³ Suzanne Pharr tak pisze o homofobii i heteroseksizmie: „Homofobia jest skutecznym narzędziem seksizmu, ponieważ wspiera ją potężna broń – heteroseksizm. Heteroseksizm tworzy dobre warunki do rozwoju homofobii, bo przyjmuje, że świat jest heteroseksualny i że musi taki być, a władzę i przywileje takiego świata przedstawia jako normę. Heteroseksizm to systemowe okazywanie homofobii w instytucjach społecznych. Heteroseksizm i homofobia wspólnie narzucają przymusową heteroseksualność i budują bastion patriarchalnej władzy, jakim jest nuklearna rodzina.”¹⁹⁴

Używając określenia „gej”, bardzo często uwaga przekierowuje się na seksualność. Określenie to powoduje dehumanizację danej osoby, staje się ona „gejem”, nie osobą posiadającą nazwisko, zawód czy cechy charakteru, staje się obiektem budzącym w ludziach różne emocje, którymi najczęściej jest niepewność, brak zaufania, ciekawość lub niechęć i agresja. Przyczyny homofobii nie są jednoznaczne. Jednak jak napisał jeden z internautów:

„Bierze się zdecydowanie z głupoty, niewiedzy i strachu przed nieznanym. Większa część naszego społeczeństwa nie toleruje odmierności, w ogóle nie wiedząc na czym ona polega. Nagminnie jest przecież stawianie homoseksualistów na równi z pedofilami. Ciemnota i zaścianek...”¹⁹⁵

Lęk przed homoseksualizmem jest zatem lękiem, przed tym co nieznanne i obce. Konformizm i opieranie się na przekonaniach „naszego” otoczenia w stosunku do tych „innych”, staje się przyczyną wielu uprzedzeń. Wiele stereotypów jest przekazywanych w procesie wychowania i socjalizacji, którego normy społeczne przyzwalają na ich istnienie. Homofobia zaczyna się wtedy, gdy orientacja seksualna danej osoby przysłania wszystkie inne jej cechy, będąc jedyną przyczyną do oceniania tej osoby źle i wykluczenia jej z naszego otoczenia. Mniejszość seksualną traktuje się jako gorszy odłam społeczeństwa. Mentalność, w tym także polska powoduje, że szukamy „gorszych” wad u innych, by zagłuszyć własne. „Biorąc pod uwagę aspekt społeczny, można sądzić, że upatrujemy w tej grupie: a) zagrożenia dla i tak niestabilnego

¹⁹³ Tamże, str. 4.

¹⁹⁴ Suzanne Pharr, *Homofobia-narzędzie seksizmu*, Fundacja Autonomia 2008, str. 26, wersja PDF, http://www.bezuprzedzen.org/doc/homofobia_web.pdf, (20.01.10).

¹⁹⁵ *Skąd bierze się homofobia?*, wypowiedź z forum, Eli Inka K, 2.08.2007, 12:45, <http://www.goldenline.pl/forum/kampania-przeciw-homofobii/115721>, (20.01.10).

porządku społecznego (w końcu wiele instytucji społecznych nie powstało, żeby umilać ludziom życie i dawać szczęście), b) grupy mniejszościowe bardzo często pełnią funkcję kozła ofiarnego, co spaja społeczeństwo i umacnia je w poczuciu słuszności. To takie sztuczne napędzanie nadwątlonej więzi społecznej.”¹⁹⁶ Jesteśmy przyzwyczajeni do wizerunku „typowej” kobiety i „typowego” mężczyzny. Lesbijka i gej nie zawsze dopasowują się do tego schematu lub nie są przez społeczeństwo do niego przyporządkowane. Poprzez kategorie kobiecości i męskości, które współdziałają w tworzeniu tożsamości, można wyjaśniać, zjawisko homofobii. Wiele osób odczuwa wstręt np. na widok kulturystek i tyczy się to też homoseksualisty. Ich sposób bycia lub wygląd nie wpisują się w kategorie, którymi tworzymy strukturę codziennego życia.¹⁹⁷

Rys. 12 Satyryczne przedstawianie społecznej tolerancji.



Źródło: <http://www.homoseksualizm.org.pl/index.php/tag/medycyna/>, (20.01.10).

¹⁹⁶ *Homofobia. Czy boimy się homoseksualizmu?*, 23.04.02, czat z dr Joanną Heidtman, <http://rozmowy.onet.pl/biografia.html?ITEM=31878>, (20.01.10).

¹⁹⁷ Sandra Lee Bartky, *Foucault, kobiecość i unowocześnienie władzy patriarchalnej*, w: *Gender. Perspektywa antropologiczna. Tom 2*, red. R. E. Hryciuk, A. Kościańska, Warszawa 2007, str. 68.

O stosunku do homoseksualizmu przesądają także wielowiekowe tradycje, które powodują, że jest on postrzegany jako grzech lub choroba.¹⁹⁸ Dlatego przyczyną homofobii może być fakt, że „największe religie Zachodu- chrześcijaństwo, judaizm, islam- potępiają aktywność homoseksualną i tych, którzy ją podejmują.”¹⁹⁹ „Przyczynę homofobii próbuje się wytłumaczyć hipotezą, że cierpiący na nią ludzie usiłują zagłuszyć i odreagować własne homoseksualne tendencje. W licznych przypadkach osób, które weszły w konflikt z prawem na tle homofobii taki właśnie związek można było rzeczywiście udowodnić.”²⁰⁰ „Ludzie, którzy w głębi siebie są bardzo niepewni i tłumią, wypierają, czy zagłuszają poczucie zagrożenia, mają skłonność do silnego piętnowania grup mniejszościowych, słabszych.”²⁰¹

W polskim społeczeństwie mniejszość seksualna nauczyła się ograniczać swoje pragnienia, maskować oraz udawać osoby heteroseksualne. Powoduje to zakorzenienie się także w ich mentalności zinternalizowanej homofobii.²⁰² „Internalizowana homofobia powoduje u geja czy lesbijki poczucie winy i wstydu, nienawiść i wstręt do siebie samej, siebie samego.”²⁰³ Zinternalizowana homofobia dotyczy całościowego pojmowania siebie. Pojawia się jeszcze przed pełnym ukształtowaniem świadomości seksualnej. Osoba homoseksualna zaczyna odczuwać swoją odmienność, którą pojmuje jako złą i trzyma w tajemnicy. Powoduje to przeświadczenie, że rodzina nie zaakceptuje odmiennej orientacji, czuje się pozbawiona prawa do wyrażania swoich uczuć i potrzeb.²⁰⁴

Homofobia krzywdzi nie tylko osoby homoseksualne, lecz całe społeczeństwo. Powoduje agresję oraz negatywne emocje, które je przenikają. Hamuje przed utrzymywaniem kontaktów, tworzeniem społecznych więzi z innymi osobami,

¹⁹⁸ Gert Hekma, *Świat gejów: od 1980 po chwilę obecną*, w: *Geje i lesbijki: życie i kultura*, dz. cyt., str. 347.

¹⁹⁹ Charles Silverstein, Felice Picano, *Radość seksu gejowskiego*, Warszawa 2009, str.114.

²⁰⁰ Alexander Korwin, *Homofobia - strachy na lachy. Czy przesady można wyleczyć?*, http://www.innastrona.pl/bq_homofobia.phtml, (20.01.10).

²⁰¹ *Homofobia. Czy boimy się homoseksualizmu?*, 23.04.02, czat z dr Joanną Heidtman, <http://rozmowy.onet.pl/biografia.html?ITEM=31878>, (20.01.10).

²⁰² Wojtek Szot, *Niewolnik zrzuca okowy*, <http://www.innastrona.pl/magazyn/bequeer/blog-abiekt-rzepa-geje-jak-zoofile.phtml>, (15.12.09).

²⁰³ Anna Lipowska – Teutsch, *Leczenie homoseksualizmu w Polsce*, http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:WGOwdAYNpZYZJ:piotrwojicki.com/wp-content/plugins/download-monitor/download.php%3Fid%3D68+Homofobia+internalizowana&hl=pl&gl=pl&pid=bl&srcid=ADGEESJCRdVXKZjzjVVJMCXMBvqq8rKXXDWNah6G8QxN865TdcZfzFfij8aAOIwqgPdwXhkcyY5MSK6jbKaVU9nqH6AlnAoafw5XrEeGEPcoxbjFDhBeim2GXo5yTMfx7d_5D1yehCK4&sig=AHIEtbRLKn8vH5oEZw2DYLTxC2MKwCEJ4w, (20.11.09).

²⁰⁴ Yolanda Dreyer, *Hegemony and the internalization of homophobia caused by heteronormativity*, str.12, <http://ajol.info/index.php/hts/article/view/41183/8571>, (02.11.09).

tylko dlatego, że należą do mniejszości seksualnej. Jest powodem zepchnięcia na bok i marginalizacji działań osób homoseksualnych, które są tak jak heteronormatywna większość wartościowe i cenne dla społeczeństwa. Homofobia jest powodem zamykania się społeczności na to co inne, powodując jego homogeniczność.²⁰⁵

3.2 POLSKA HOMOFOBIA A STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ

Homoseksualność w Polsce od zawsze była tematem tabu. Władze PRL i ówczesna propaganda, mówiły, że w kraju demokracji ludowej nie ma homoseksualistów. Temat mniejszości seksualnej pojawiał się przy okazji tematu HIV i AIDS, badań kryminalistycznych lub akcji „Hiacynt”. W 1988 roku dla ponad 30% Polaków homoseksualizm jawił się jako „poważny problem”. Respondenci obawiali się zagrożenia AIDS, negatywnego wpływu na społeczeństwo, przestępczości oraz demoralizacji dzieci i młodzieży. Zdaniem 61,8% ankietowanych społeczeństwo czuło wstręt i odrazę wobec homoseksualizm, a 51,2% odczuwało pogardę. Niestety duża część społeczeństwa uważała, że homoseksualizm powinien być zwalczany przez państwo.²⁰⁶ Homofobia społeczeństwa wynikała z publicznych wypowiedzi polityków i innych osób. Kolejne sondaże nadal potwierdzały negatywny stosunek do homoseksualności.

Po pierwszych demokratycznych wyborach parlament stał się centrum życia politycznego, a Sejm objął przedstawicielską funkcję. Dało to możliwość do publicznego wygłaszania uprzedzeń i stereotypów wobec homoseksualistów. Lesbijki i geje stali się obiektami do atakowania i straszenia społeczeństwa. Stefan Niesiołowski w 1992 roku jako szef parlamentarnego klubu Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego, powiedział w jednym z wywiadów: „Chorzy na AIDS to przede wszystkim zbrodniecy i narkomani. Oni na ogół sami sobie są winni.... Na Zachodzie homoseksualiści już wywalczyli sobie ogromne przywileje. Ja się z tym nie zgadzam i nigdy nie uznam prawa nakazującego traktować zbrodnie jako

²⁰⁵ *How Does Homophobia Hurt Us All?*, 01.14.03, <http://www.glsen.org/cgi-bin/iowa/all/news/record/1279.html>, (20.01.10).

²⁰⁶ *Raport o homofobicznej mowie nienawiści w Polsce*, Kampania Przeciw Homofobii, 2009, str. 9, <http://www.kph.org.pl/pl/czytaj/raporty>, (18.02.10).

normę.”²⁰⁷ Wypowiedzi członków ZChN, często były obraźliwe i poniżające dla homoseksualistów, a jeden z jego członków Marcin Libicki wystąpił o zakaz rejestracji stowarzyszeń homoseksualistów. Homofobiczna mowa nienawiści stawała się coraz popularniejszym elementem życia politycznego i zagościła na salonach politycznych. Akcja Kampanii Przeciw Homofobii „Niech Nas Zobaczą”, projekt ustawy Marii Szyszkowskiej o rejestrowanych związkach partnerskich oraz zakazy Parad Równości dawały możliwość politykom, dziennikarzom oraz przedstawicielom Kościoła katolickiego do prezentowania swojej negatywnej postawy wobec homoseksualizmu.²⁰⁸

Polityczna homofobia wpływa na kształtowanie się narodowej wyobraźni. Kreowanie publicznego wroga przez środowisko kościelne jak i przez polityków w Polsce istniało od dawna. Obecnie nadal media mówią o gejach i Żydach jako zagrożeniu dla narodu. „Nasz Dziennik” w 2004 pisał o sytuacji politycznej w USA, że Żydzi przyczyniają się do niszczenia tradycyjnej rodziny, godząc się na aborcję i związki homoseksualne.²⁰⁹ W Polsce „przedwojenny antysemicki dyskurs prasy katolickiej (...) zawierał z grubsza te same treści. Wtedy również podkreślano cywilizacyjne i moralne zagrożenie, jakie rzekomo stanowili Żydzi, którzy w swoim dążeniu do opanowania świata nie wahają się osłabiać chrześcijańskich narodów poprzez demoralizację młodzieży i niszczenie rodziny, handel żywym towarem, szerzenie pornografii, propagowanie aborcji i rozwodów, a także relatywizmu moralnego i materialistycznego stosunku do życia (...).”²¹⁰ Problem polskiego antysemityzmu trafnie przedstawia tekst z 1922 roku: „Do tych dwóch kategorii przeciwników tradycyjnego żydostwa przybyła w ostatnich dwóch wiekach nowa kategoria rasowych antysemitów, którzy, przejęci instynktowną nienawiścią do żydostwa, nie wzdrygają się przed żadnym czynem nieludzkim, by nasz lud zniszczyć i wytępić. Dla usprawiedliwienia aktów barbarzyństwa i gwałtu w oczach kulturalnego świata oczerniają nas, że nasz kodeks religijny czyli Talmud wychowuje nas w duchu nienawiści i nietolerancji do wszystkich innych narodów i wyznań,

²⁰⁷ Tamże, str. 9-10.

²⁰⁸ Tamże, str.10.

²⁰⁹ Adam Ostolski, *Żydzi, geje i wojna cywilizacji*, data publikacji w portalu: 2005-06-02, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=2249>, (18.02.10).

²¹⁰ Tamże.

i że etyka nasza przysposabia nas do roli pasożytów i szkodników dla każdego społeczeństwa.”²¹¹

Antysemityzm dało się też zauważyć w audycjach Radia Maryja, choć ono samo publicznie zapewniało, że antysemickie poglądy wyrażali tylko słuchacze dzwoniący do radia. O. Rydzyk, także dał wyraz swojej niechęci do Żydów podczas spotkań ze studentami.²¹² „Zestawiając wypowiedzi i działania „Polaków-katolików” wobec Żydów w latach II RP z wypowiedziami i działaniami katolickiej prawicy wobec gejów we współczesnej Polsce, odkrywamy wiele interesujących analogii. Daleko posunięte podobieństwo antysemityzmu i homofobii można interpretować rozmaicie, (...)”²¹³ Geje zastępują dziś dawnego wroga, ponieważ stosują „podstępne” metody do osiągnięcia swoich celów, które są podobne do celów Żydów. W polskim społeczeństwie istniała zawsze potrzeba chronienia polskiej rodziny przed wrogami przez utrzymywanie w pogotowiu narodowo-katolickiej tożsamości. Podstawą antysemityzmu i homofobii są błędne wyobrażenia o zniechęconych grupach oraz źle skonstruowana zbiorowa tożsamość. Polskość zawsze charakteryzował lęk przed nowoczesnością i przywiązanie do wizji zagrożonej polskiej rodziny. Elementem rozkładu, niegdyś byli Żydzi, dziś stają się nim homoseksualiści. Obie te grupy zajmują to same miejsce w zdominowanej endeckim nacjonalizmem polskiej tożsamości. O homofobii można powiedzieć, że staje się antysemityzmem, który jest kontynuowany w nowych warunkach, lecz dawnymi metodami.²¹⁴ Analogia Żyda i geja jest absurdalna, jednak jest wynikiem kształtu polskiej demokracji i stosunku do mniejszości. Stwierdzenie „gej, czyli Żyd” stało się kodem kulturowym zrozumiałym tak samo dla wandalizacji piszących w autobusach i na murach hasła w stylu „To jest prawda, a nie mit – tam gdzie gej, tam i Żyd”²¹⁵, oraz przedstawicieli inteligencji. Judaizacja wroga wywołuje pokłady pogardy i lęku m. in. o dzieci. Przemoc wobec mniejszości jest usprawiedliwiana wizją zagrożonego dziecka.²¹⁶

W Polsce można mówić o występowaniu tzw. „mowy nienawiści”. Są to wypowiedzi, które sztygają oraz poniżają jednostki lub grupy.²¹⁷ Raport sporządzony dla

²¹¹ Dr. Lewi Freund, *O etyce Talmudu. Odpowiedź „żydoznawcom”*, Lwów 1922, str.2, www.talmud.pl/pdf/o_etyce_talmudu.pdf, (18.02.10).

²¹² Marcin Dzierżanowski, *Spowiedź Rydzyka*, Numer: 28/2007 (1281), <http://www.wprost.pl/ar/109813/Spowiedz-Rydzyka/?O=109813&pg=2>, (18.02.10).

²¹³ Adam Ostolski, *Żydzi, geje i wojna cywilizacji*, dz.cyt.

²¹⁴ Tamże.

²¹⁵ Agnieszka Graff, *Rykoszetem. Rzecz o płci, seksualności i narodzie*, Warszawa 2008, str. 110-113.

²¹⁶ Tamże.

²¹⁷ Sergiusz Kowalski, Magdalena Tulli, *Zamiast procesu. Raport o mowie nienawiści*, Warszawa 2003, str. 21.

Biura Analiz Sejmowych tak definiuje to zjawisko: „mowa nienawiści to odpowiednik angielskiego terminu hate speech – wypowiedzi ustne i pisemne oraz przedstawienia ikoniczne łączące, oskarżające, wyszydzające i poniżające grupy i jednostki z powodów po części od nich niezależnych – takich jak przynależność rasowa, etniczna, religijna, a także płeć, preferencje seksualne.”²¹⁸

Polacy uważają, że werbalne ataki najczęściej pochodzą od polityków, członków różnych organizacji ideologicznych oraz padają z ust osób związanych z Kościołem. W sondażu z 2003 roku Polacy wskazali konkretne grupy, były to: politycy, partie polityczne 24%, Młodzież Wszechpolska 12%, politycy z Ligii Polskich Rodzin i jej zwolennicy 11%, skini 11%, środowisko Radia Maryja 9%, oraz osoby związane z Kościołem katolickim 8%.²¹⁹ Większość wybranych respondentów wskazała, iż najczęściej atakowaną werbalnie grupą jest mniejszość seksualna, a najbardziej obraźliwymi okazały słowa, które dotyczyły homoseksualnych mężczyzn („pedał” i „ciota”). Słowo „lesba” w publicznej opinii okazało się być mniej obraźliwe niż określenia homoseksualnych mężczyzn, co odpowiada mniej rygorystycznemu podejściu do lesbijek.²²⁰

Zakazy marszów równości, pełne nienawiści wypowiedzi liderów politycznych i religijnych, rozpędzanie pokojowych manifestacji, oraz brutalne demonstracje grup homofobicznych, zwróciły uwagę Parlamentu Europejskiego. W 2006 roku przyjął on rezolucję w sprawie homofobii w Europie, w której zdecydowanie potępił dyskryminację z powodu orientacji seksualnej oraz do tego samego wezwał Państwa Członkowskie. Nienawiść i przemoc, nie mogą, jego zdaniem występować w Państwach Członkowskich i stawać się przyczyną łamania zasady wolności zgromadzeń. Komisja powinna gwarantować zakazanie dyskryminacji we wszystkich dziedzinach oraz wraz z państwami zwiększyć wysiłki na rzecz walki z homofobią poprzez edukację, kampanie przeciwko homofobii w szkołach i w mediach oraz za pomocą wszelkich środków administracyjnych. Komisja musi także monitorować i czuwać by wszystkie państwa prawidłowo stosowały dyrektywę 2000/78/WE. Dyrektywa ta jednak w naszym kraju nie została w całości implementowana. Polska także jako członek UE powinna podjąć wszelkie działania w walce z homofobią oraz propagować zasadę

²¹⁸ Sławomir Łodziński, *Problemy dyskryminacji osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce*, raport nr 219, Wydział Analiz Ekonomicznych i Społecznych Kancelarii Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz, 2003, <http://biurosej.gov.pl/r.htm>, (05.01.10).

²¹⁹ *Społeczna percepcja przemocy werbalnej i mowy nienawiści*, CBOS, Warszawa, maj 2007, str.7, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3730>, (09.02.10).

²²⁰ Tamże.

równości w społeczeństwie i w porządku prawnym. Parlament wzywał także do „przyjęcia przepisów prawnych w celu zlikwidowania dyskryminacji, jakiej doświadczają partnerzy tej samej płci w takich dziedzinach jak prawo spadkowe, kwestie własności, prawo najmu, emerytury, podatki, ubezpieczenia społeczne itp.”²²¹

W czerwcu 2006 roku Parlament Europejski przyjął kolejną rezolucję pt. *Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie nasilenia przemocy powodowanej rasizmem i homofobią w Europie*. Wyraził tu potępienie wobec Polski, z powodu „wezwania do otwartej przemocy o charakterze homofonicznym”²²², ze strony polityków partii rządzącej. Pokreślono wzrost „nietolerancji powodowanej rasizmem, ksenofobią, antysemityzmem i homofobią”²²³, do którego zdaniem Parlamentu Europejskiego przyczyniło się Radio Maryja oraz Liga Polskich Rodzin. Parlament zwrócił się do Polski o przeprowadzenie monitoringu tych zjawisk oraz działalności ówczesnego ministra edukacji narodowej. W rezolucji znalazł się krótki fragment wyrażający zadowolenie Parlamentu Europejskiego, z przeprowadzenia demonstracji na rzecz tolerancji w Polsce, a zwłaszcza ciepłego przyjęcia parady gejowskiej w 2006 roku w Warszawie.²²⁴

Rezolucje te stały się przedmiotem ataku. W książce pt. „Heterofobia? Homoseksualizm, a greckie korzenie Europy”, znajdziemy taki fragment: „We wspomnianej rezolucji Parlamentu Europejskiego na temat „homofobii”, oskarżono również Polskę o te właśnie przewinienia. Jednak zarzut „homofobii” domagałby się dookreślenia. Wtedy zobaczylibyśmy, że należy raczej być z niego dumnym. Mianem bowiem „homofonów” określa się dzisiaj wszystkich, którzy nie wysłuchują każdego żądania homoseksualistów w tym również postulatów tworzenia instytucji tzw. związków partnerskich. W gronie „homobonów” (...) musiałby się zatem znaleźć także, Sokrates, Platon i Arystoteles. Wszyscy oni byli zdecydowanie przeciwni promocji homoseksualizmu i z pewnością byłiby przeciwni tworzeniu instytucji związków homoseksualnych. Wypada być dumnym, skoro Parlament Europejski zaliczył nas do tego czcigodnego grona.”²²⁵

²²¹ *Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie homofobii w Europie*, 18.01.2006, Strasburg, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0018+0+DOC+XML+V0//PL>, (09.02.10).

²²² *Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie nasilenia przemocy powodowanej rasizmem i homofobią w Europie*, 12.06.2006, <http://www.bezuprzedzen.org/aktualnosci/art.php?art=225>, (09.02.10).

²²³ Tamże.

²²⁴ Tamże.

²²⁵ Marek Czachorowski, *Heterofobia? Homoseksualizm, a greckie korzenie Europy*, Tychy 2006, str.145-146.

Prawa człowieka, a zwłaszcza prawa osób LGBT, pozostają cały czas przedmiotem działań UE. 29.07.2009 Komisarz ds. Praw Człowieka Rady Europy Thomas Hammarberg w referacie poświęconym tematowi „Prawa człowieka, a tożsamość płciowa” w Kopenhadze podczas II Międzynarodowej Konferencji na rzecz Praw Człowieka LGBT, podkreślał, że kraje członkowskie Rady Europy nadal za mało robią w celu powstrzymania dyskryminacji. „Sytuacja osób transpłciowych jest od dawna ignorowana i zaniedbana, pomimo że problemy, z jakimi się borykają, są rzeczywiste i typowe dla tej grupy właśnie.”²²⁶ Jednak od tego momentu w Polsce nie pojawił się żaden przepis, który by prawa te gwarantował. Dlatego organizacje broniące praw kobiet i homoseksualistów chciałyby respektowania praw człowieka oraz dostosowania polskiego prawa do zaleceń ONZ. Członkowie Kampanii Przeciw Homofobii, wystosowali w końcu 2009 roku list do premiera, w którym napisali, że Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania minister Elżbieta Radziszewska powinna być zdymisjonowana, bo nie wywiązuje się z obowiązków oraz nie chce zająć się obroną praw osób homoseksualnych. Organizacje domagają się uchwalenia ustawy antydyskryminacyjnej.²²⁷

W 2002 roku Polskę odwiedził Komisarz Praw Człowieka, Alvaro Gil-Robles i wyraził zaniepokojenie, iż „Polska posiada bardzo mało konkretnego ustawodawstwa antydyskryminacyjnego w dziedzinach takich jak mieszkalnictwo, umowy między jednostkami oraz dostęp do miejsc publicznych.”²²⁸ Powiedział także: „przedstawiciele grup społecznych zwrócili moją uwagę na konkretne przypadki dyskryminacji zarówno ze strony władz publicznych, jak i osób prywatnych, z takich powodów jak płeć, orientacja seksualna, inwalidztwo lub HIV/AIDS. Poinformowano mnie o występowaniu przestępstw z nienawiści skierowanych przeciwko homoseksualistom, którzy nie zawsze otrzymują odpowiednią ochronę ze strony policji. Zdarzały się również przypadki, kiedy homoseksualistom odmawiano pomocy medycznej z obawy, że mogą mieć HIV/AIDS.”²²⁹ Oprócz tego pochwalił Polskę, za ustanowienie w listopadzie 2001 r. Pełnomocnika do spraw Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn oraz

²²⁶ Oświadczenie Komisarza Rady Europy d.s. Praw Człowieka, tłumaczył Marcin Boronowski, 30.07.09, http://transfuzja.org/pl/artykuly/ogloszenia_i_apele/oswiadczenie_komisarza_rady_europy_d_s_praw_czlowieka.htm, (09.02.10).

²²⁷ Homofobia - list do premiera, 27.11.09,

<http://www.polskieradio.pl/trojka/wiadomosci/default.aspx?id=123664>, (09.02.10).

²²⁸ Raport Komisarza Praw Człowieka, Pana Alvaro Gil-Roblesa, z wizyty w Polsce, 18-22 Listopada 2002, [HTTP://WITRYNA.FUCIO.PL/PANAS/RAPORT%20O%20POLSCE.HTM#MNIEJSZO%C5%9BCI](http://WITRYNA.FUCIO.PL/PANAS/RAPORT%20O%20POLSCE.HTM#MNIEJSZO%C5%9BCI), (09.02.10).

²²⁹ Tamże.

za decyzję Parlamentu o ratyfikacji Protokołu Fakultatywnego do Konwencji o eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. Nadal nie ma jednak ustawodawstwa gwarantującego ochronę przed dyskryminacją i homofobią. Na brak ustawodawstwa, które mogłoby zapewnić skuteczną ochronę praw i wolności mniejszości seksualnych zwraca uwagę także Rzecznik Praw Obywatelskich. W maju 2009 roku wystosował on list do Ministra Sprawiedliwości, w którym zwrócił się o podjęcie prac zmieniających dotychczasowy Kodeks karny, ponieważ „(...) polskie prawo karne nie chroni w odpowiedni sposób przed homofobiczną mową nienawiści i przestępstwami nienawiści wobec osób o odmiennej orientacji seksualnej.”²³⁰

Unia Europejska apelowała o uznawanie par homoseksualnych w Państwach Członkowskich. Sprzeciwili się temu w 2008 roku posłowie PiS, którzy domagali się uchwały, zawierającej sprzeciw wobec działań instytucji Unii Europejskiej w tej sprawie. Przedstawiono nawet projekt uchwały, odnoszący się do „projektu rezolucji Parlamentu Europejskiego przyjętej przez Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, w której stwierdza się, że *Państwa Unii powinny wzajemnie uznawać pary homoseksualne niezależnie od tego, czy są one małżeństwem, czy pozostają w zarejestrowanym związku partnerskim*”.²³¹ Przyjęcie rezolucji przez PE nie jest zobowiązujące dla rządu, fakt dyskusji na ten temat został przez polityków PiS uznany jako naruszenie obowiązujących norm, moralności oraz zagrażający instytucji rodziny.²³² Temat ten kolejny raz podzielił frakcje polityczne: „W Sejmie potrzebna jest dyskusja o tolerancji. Jednak to, co proponuje PiS, godzi w zasady tolerancji (...) PiS ucieka się do sekciarstwa. Najpierw Jarosław Kaczyński zaatakował Stefana Niesiołowskiego (...), a teraz Przemysław Gosiewski będzie walczył z homoseksualistami.”²³³ Obawa Polaków przed „promocją homoseksualizmu” i homoseksualnymi związkami przybrała na sile, gdy dyskutowano na temat Traktatu Lizbońskiego. Prawicowi politycy oraz środowisko kościelne sprzeciwiali się jego ratyfikacji przez Polskę. „4 października 2007 rząd Jarosława Kaczyńskiego zdecydował, iż polscy obywatele nie będą podlegać ochronie zagwarantowanej w Karcie Praw Podstawowych tak jak obywatele pozostałych krajów członkowskich Unii Europejskiej (z wyjątkiem Wielkiej Brytanii). Polacy nie będą

²³⁰ List Rzecznika Praw Obywatelskich, Janusza Kochanowskiego do Ministra sprawiedliwości, Warszawa 8 maja 2009, www.rpo.gov.pl/pliki/12417839550.pdf, (09.02.10).

²³¹ PiS: *sprzeciw wobec wkraczania instytucji UE w kompetencje państw członkowskich*, 11.12.2008, <http://www.pis.org.pl/article.php?id=13962>, (09.02.10).

²³² Tamże.

²³³ Małgorzata Czyczło, *PiS chce, by Sejm zajął się homoseksualistami*, 09.12.08, <http://www.tvn24.pl/-1,1576602,0,1,pis-chce--by-sejm-zajal-sie-homoseksualistami,wiadomosc.html>, (09.02.10).

mogli dochodzić praw zawartych w karcie przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka.”²³⁴ Decyzje tę uzasadniano w następujący sposób: „Chodzi np. o to, żeby zapobiec jakimkolwiek interpretacjom prawa przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, które doprowadziłyby do zmiany definicji rodziny i przymuszały państwo polskie do uznawania małżeństw homoseksualnych.”²³⁵ Przed podpisaniem traktatu Polacy wypowiedzieli się twierdząc, że jego przyjęcie byłoby korzystne dla rozwoju integracji europejskiej i przyczyniłoby się do zacieśnienia współpracy między państwami członkowskimi (54%) oraz poprawiłoby funkcjonowanie Wspólnoty (51%).²³⁶ We wzmożonych dyskusjach o skutkach przyjęcia Karty Praw Podstawowych dominowała kwestia homoseksualizmu. Przede wszystkim polski prezydent obawiał się, że przyjęcie traktatu doprowadzi do legalizacji małżeństw homoseksualnych. Jednak, wówczas Polacy nie podzielali opinii, że traktat lizboński spowoduje w przyszłości legalizację małżeństw homoseksualnych w Polsce.

Rys. 13 Satyryczne przedstawienie obaw prezydenta.



Źródło: <http://www.homoseksualizm.org.pl/index.php/galeria/?pid=9&album=1&gallery=1>, (09.02.10).

²³⁴ *Dwie trzecie Polaków nie wie czym jest Traktat Lizboński*, wypowiedź z forum 18.03.08, <http://forum.wprost.pl/polska/?w=114279>, (09.02.10).

²³⁵ Tamże.

²³⁶ *Opinie O Traktacie Lizbońskim*, CBOS, Warszawa maj 2008, str.4, www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2008/K_074_08.PDF, (09.02.10).

Podobna sytuacja miała miejsce gdy ważyły się losy Polski w sprawie jej przyjęcia do Unii. PiS wyrażało zaniepokojenie, że „niepodległa Polska nie przetrwa w Europie wrogiej wobec naszych wartości”,²³⁷ oraz, że „polityka Unii Europejskiej (...) ma wyraźny profil cywilizacyjny. Odrzucenie odwołania do Boga w Traktacie Konstytucyjnym to tylko znak tej cywilizacyjnej orientacji. (...) Mamy tu do czynienia z odrzuceniem normatywnego charakteru moralności chrześcijańskiej. (...) W istocie chodzi tu o budowę społeczeństwa bez religii, bez tradycji, bez wspólnej etyki i kultury.”²³⁸ PiS ostrzegał także: „Jeśli będziemy obojętnie się przyglądać szerzeniu się patologii podważających wartości rodzinne, to nieuchronnie przenikną one do innych wspólnot, by w rezultacie stać się zagrożeniem dla bytu państwa. (...) Nie da się tych kwestii rozpatrywać w oderwaniu od praw rodziny, która jest rzeczywistością również biologiczną, a zatem warunkiem jej zaistnienia może być wyłącznie związek kobiety i mężczyzny.”²³⁹ Unię Europejską przedstawiano jako „promotora homoseksualizmu” oraz stronę naciskającą kraje członkowskie do legalizacji związków jednopłciowych.

3.3 HOMOSEKSUALIZM JAKO PRZEDMIOT SPOŁECZNEJ DEBATY

Temat homoseksualizm w Polsce co jakiś czas pojawia się jako przedmiot społecznej debaty oraz sporów. Często wypowiedzi polskich polityków bywają nieprzemyślane i stają się źródłem kpin ze strony polityków innych państw. Tak było w 2007 w przypadku Ewy Sowińskiej, Rzecznika Praw Dziecka, która zasugerowała homoseksualny podtekst bajki Teletubbies, stworzonej z udziałem psychologa i emitowanej w 120 krajach. Jej podejrzenia wzbudził Tinky Winky, noszący czerwoną torebkę, co mogło być według niej, przejawem promowania homoseksualizmu.²⁴⁰

²³⁷ *Polska katolicka w chrześcijańskiej Europie*, PiS, Warszawa 2005, <http://www.pis.org.pl/dokumenty.php?s=partia&iddoc=21>, (09.02.10).

²³⁸ Tamże, str. 42.

²³⁹ Tamże, str. 51.

²⁴⁰ *Teletubisie promują homoseksualizm, a Tinky Winky to gej?*, 27.05.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,53600,4180267.html>, (17.02.10).

Rys. 14 Satyryczne przedstawienie polskiego Tinky Winky.



Źródło: Andrzej Kleina, *Czy teletubiś jest gejem*, 06.07.07, <http://psr.racjonalista.pl/kk.php/s,5445>, (12.02.10).

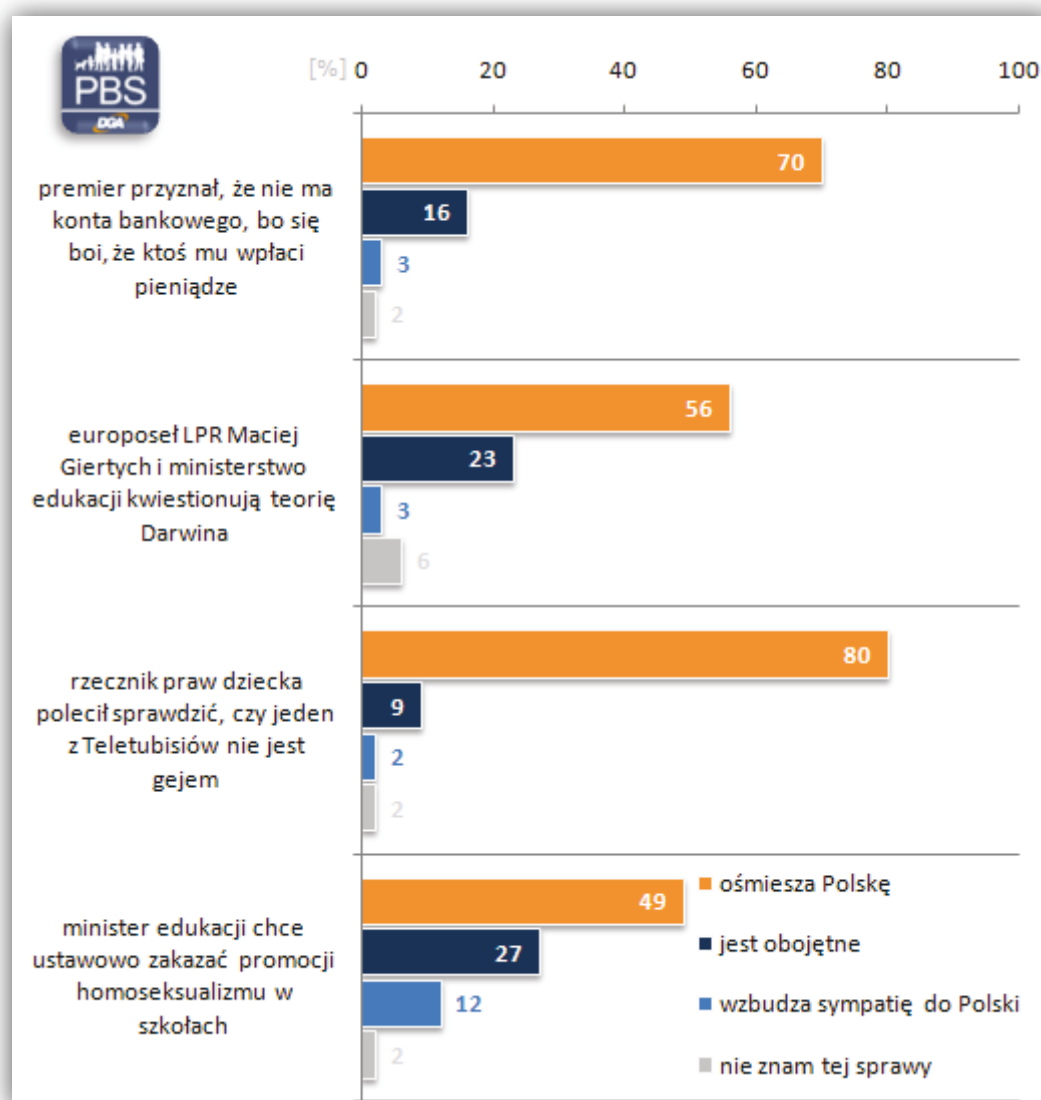
Ewa Sowińska postanowiła, że poprosi psychologów o ocenę, czy bajkę można pokazywać w telewizji publicznej. „Informacja stała się przebojem serwisów internetowych świata, (...) była na topie informacji przesyłanych sobie przez użytkowników strony BBC.”²⁴¹ Rzecznik Praw Obywatelskich profesor Janusz Kochanowski tak wówczas skomentował tę sprawę: „Nie dajmy się zwariować i puknijmy się w czoło. (...) Te teletubisie najwyraźniej nie mają określonej płci. W literaturze światowej ten problem od dawna nie został zbadany, bo także aniołowie w niebiosach i aniołowie strąceni do piekieł też nie wykazują żadnych cech płciowych.”²⁴² Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich Nicoforos Diamandouros zaznaczył, że sprawa nie należy do jego kompetencji, ale gdyby pojawiła się ona na poziomie Unii Europejskiej, mogłoby to naruszać wiele przepisów międzynarodowych o zakazie dyskryminacji pod względem orientacji seksualnej i zastosowanoby

²⁴¹ *Teletubiś ośmiesza Polskę bardziej niż premier*, PAP/Gazeta Wyborcza, 30.05.07, http://wiadomosci.wp.pl/kat,75114,title,Teletubis-osmiesza-Polske-bardziej-niz-premier,wid,8887347,wiadomosc_prasa.html, (17.02.10).

²⁴² *RPO o "Teletubisiach": nie dajmy się zwariować*, IAR, 30.05.07, <http://wiadomosci.wp.pl/kat,75114,title,RPO-o-Teletubisiach-nie-dajmy-sie-zwariowac,wid,8891273,wiadomosc.html>, (17.02.10).

odpowiednie instrumenty prawne. Wówczas rzecznik komisarz UE ds. mediów Martin Selmayr, komentując to powiedział: „Wierzimy w wolność mediów”.²⁴³ Rzecznik Praw Dziecka usprawiedliwiała swoje wypowiedzi potrzebą zbadania „problemu”, a pojawienie się homoseksualizmu w bajce wywołały media, a nie ona sama.²⁴⁴

Rys. 15 Społeczna ocena wpływu poszczególnych wypowiedzi polityków.



Źródło: *Teletubisie a honor Polski*, PBS DGA 29.05.2007 na zlecenie „Gazety Wyborczej”, <http://www.pbsdga.pl/x.php?x=537/Teletubisie-a-honor-Polski.html>, (12.02.10).

²⁴³ Komisja Europejska ws. "Teletubisiów": *Wierzimy w wolność mediów*, PAP, 29.05.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,4185829.html>, (17.02.10).

²⁴⁴ *Sowińska: media wywołały homoseksualizm "Teletubisiów"*, 29.05.07, <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Sowinska-media-wywoalaly-homoseksualizm-Teletubisiow,wid,8887003,wiadomosc.html?ticaid=19b6a>, (12.02.10).

Echem odbiła się także wypowiedź Romana Giertycha na spotkaniu ministrów edukacji Unii Europejskiej w Heidelbergu. Apelował o uchwalenie europejskiej Karty Praw Narodów, która miałyby zakazywać aborcji i „propagandy homoseksualnej”. Sugerował, że takie jest stanowisko polskiego rządu. Ówczesny Premier RP Jarosław Kaczyński zaprzeczył zgodności tej wypowiedzi z oficjalnym stanowiskiem rządu. Amnesty International uznała tę wypowiedz za przejaw homofobii i zaapelowała o wyciągnięcie konsekwencji wobec ministra.²⁴⁵ Niemieckie media były oburzone postawą ministra. Przewodnicząca komisji ds. oświaty w Parlamencie Europejskim Doris Pack, uznała to za skandal.²⁴⁶ „Der Spiegel”, pisał o „dobrej rodzinie” jaką tworzy Roman Giertych wraz z ojcem. Ponieważ udało im się w tym samym dniu, w dwóch różnych miejscach wywołać skandal i oburzenie. Syn- nagonką na homoseksualistów, mówiąc, że „homoseksualna propaganda dosięga coraz to młodsze dzieci”, a ojciec broszurą opublikowaną w Brukseli, na temat wojny cywilizacji w Europie.²⁴⁷ Znalazły się tam takie fragmenty:

- „Fizyczne różnice między rasami mogą powodować różnice zdolności, dobrze obserwowane w sporcie, może nawet w potencjale intelektualnym.”²⁴⁸
- „Dzieci indoktrynuje się w temacie antykoncepcji i gimnastyki seksualnej. Dobór lektur jest często z preferencją dla socjalistycznych i ateistycznych autorów, podczas gdy katolickich się eliminuje. (...) W nauczaniu biologii promuje się nie udowodnioną teorię ewolucji, by zredukować rolę Stwórcy.”²⁴⁹

Publikacja ta ukazała się z logo Parlamentu Europejskiego na 2007 roku i została ostro skrytykowana przez największe frakcje w Parlamencie Europejskim, z powodu szerzenia treści antysemitkich i ksenofobii.²⁵⁰ Przewodniczący europarlamentu Hans-Gert Pöttering ukarał polskiego europośła jedynie naganą. Jego zdaniem pisemna reprimenda, przekazana wszystkim instytucjom europarlamentu była wystarczającą sankcją.²⁵¹ W tym samym roku Maciej Giertych, jako członek

²⁴⁵ *Amnesty International Polska o wypowiedziach ministra Romana Giertycha w Heidelbergu*, Europa i Azja Centralna, Komunikaty, LGBT, 09.03.07,

[http://amnesty.org.pl/index.php?id=72&tx_ttnews\[tt_news\]=5047&cHash=a8e7994049](http://amnesty.org.pl/index.php?id=72&tx_ttnews[tt_news]=5047&cHash=a8e7994049), (17.02.10).

²⁴⁶ *Kontrowersje wokół wystąpienia Giertycha*, ab, pap, 02.03.07, <http://www.wprost.pl/ar/?O=102302>, (17.02.10).

²⁴⁷ *Schwulenhatz und Kulturkampf - Eklat um polnische Politikerfamilie*, jaf/AP/dpa, 01.03.07, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,469432,00.html>, (12.02.10).

²⁴⁸ Maciej Giertych, *Wojna cywilizacji w Europie*, 2007, str. 5, <http://opoka.giertych.pl/>, (14.02.10).

²⁴⁹ Tamże, str. 27.

²⁵⁰ *Maciej Giertych o swojej broszurze "Wojna cywilizacji w Europie?"*, PAP, 30.03.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,4028201.html>, (12.02.10).

²⁵¹ *Giertych dostał nagane*, Konrad Niklewicz, Strasburg, 14.03.07, <http://wyborcza.pl/1,76842,3987527.html>, (12.02.10).

Parlamenty Europejskiego, wydał książkę zatytułowaną „Wartości europejskie”, która wywołała kontrowersje w Parlamencie Europejskim, z powodu podejścia do homoseksualizmu, jakie zaprezentował autor. Eurodeputowani protestowali przeciwko niej na konferencji o homofobii w UE.²⁵² W publikacji tej Maciej Giertych odwoływał się do wystąpienia swojego syna w Heidelbergu. Podkreślał, że należy odizolować homoseksualistów by nie promowali swojej orientacji wśród młodzieży. Przyrównał homoseksualistów do cudzołóżników i grzeszników, którym powinno się zakazać publicznych demonstracji dla dobra młodzieży i moralności. Uznał także, że Unia Europejska nie powinna dyktować Polsce, w jaki sposób ma odnosić się do homoseksualizmu.²⁵³

Powyższe publikację były kontynuacjami „Z nadzieją w przyszłość”, niewielkiej książki wydanej w 2005 roku, w której pisał, że związek homoseksualny jest „z natury swojej (...) biologicznie bez sensu, nie ma zdolności rozrodczych, ale i dlatego, że nie jest w stanie zapewnić pozostałych elementów komplementarności w relacjach międzyludzkich, które daje związek mężczyzny i kobiety.” Autor wspominał także o lobby homoseksualnym, wymuszającym tolerancję i akceptację. Podkreślał, że homoseksualizm nie jest normalny lecz jest cechą nabytą „w wyniku błędów wychowawczych.” Wyjaśnił, iż „męski homoseksualizm zwykle pochodzi z matczynej nadopiekuńczości przy braku liczącego się ojca. (...) U kobiet przyczyna zwykle jest inna. Ma związek z jakąś krzywdą doznaną od mężczyzny w okresie dziecięcym lub dziewczęcym. Szczególnie wykorzystanie seksualne przez osobę bliską powoduje strach przed mężczyznami i skierowanie zainteresowań seksualnych ku kobietom.” Homoseksualizm jest według autora konsekwencją patologii w rodzinie i braku normalnych stosunków wewnątrzrodzinnych. Związki homoseksualne według Giertycha nie mogą dawać prawdziwego szczęścia rodzinnego, a z homoseksualizmu można wyleczyć, przy pomocy lekarskiej i duchowej, ponieważ jest to jak pisał autor nałóg, a organizacje pomagające w leczeniu homoseksualizmu, działają jak stowarzyszenia anonimowych alkoholików.²⁵⁴

Działania polskich polityków oraz ich wypowiedzi mają znaczący wpływ na wizerunek Polski. W znacznej mierze przyczyniają się do tego, jak nasz naród jest

²⁵² Kolejna publikacja Giertycha w PE: *Homoseksualizm to defekt*, PAP, 26.04.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,4091561.html>, (12.02.10).

²⁵³ Maciej Giertych, *European values*, kwiecień 2007, str. 11-12, <http://opoka.giertych.pl/>, (14.02.10).

²⁵⁴ Maciej Giertych, *Z nadzieją w przyszłość*, Warszawa 2005, str. 48, wersja PDF, <http://opoka.giertych.pl/>, (14.02.10).

postrzegany. Świadczyć może o tym instalacja, jaką Czechy przedstawiły, podczas sprawowania przewodnictwa w Unii Europejskiej, na początku 2009 roku. Wywołała, ona sporo kontrowersji, lecz była wizją stereotypów i uprzedzeń panujących w państwach członkowskich.²⁵⁵

Polska została zaprojektowana przez artystę Leszka Hirszenberga, który przedstawił ją jako duchownych wbijających gejowską flagę na polu kartofli. Inspiracją było zdjęcie amerykańskich żołnierzy z Iwo Jimy, a projekt nosił tytuł „Nie porzucaj swojej wiary”.²⁵⁶ „Rzeźba i sztuka mogą mówić wtedy, kiedy brakuje słów. Zgodnie z mottem czeskiego przewodnictwa *Europa bez barier* daliśmy okazję 27 artystom, by wyrazili się w sposób wolny, jako dowód, że w dzisiejszej Europie nie ma miejsca na cenzurę” powiedział wtedy w komunikacie prasowym wicepremier Czech Alaxandr Vondra.²⁵⁷ Jednak rzeźba Polski, wywołała oburzenie europosła PiS Marcina Libickiego, było to dla niego „uderzenie w wartości religijne, silne w naszym kraju, w połączeniu z powtarzanymi w kółko zarzutami o tej rzekomej homofobii (...).”²⁵⁸ Polacy mieli problem z odbiorem wystawy prawdopodobnie z powodu drażliwości tematu, jakim jest etyka seksualna dla Kościoła katolickiego.²⁵⁹ Na pytanie „Czy uważasz, że rzeźba dobrze oddaje stereotypy dotyczące Polski?”, które umieszczono na stronie TVN.24, 63% osób wybrało odpowiedź „Polska to homofobia i rządy kleru”²⁶⁰. Instalacja, którą stworzył czeski artysta David Czerny, została usunięta przed zakończeniem przewodnictwa Czech, m. in. z powodu ostrych protestów Bułgarii, przedstawionej jako turecka toaleta.²⁶¹

²⁵⁵ *Czech EU art stokes controversy*, 14.01.09, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7827738.stm>, /, (14.02.10).

²⁵⁶ *Polska to zakonnicy z gejowskim sztandarem*, 12.01.09, <http://www.racjonalista.pl/index.php/s,20/t,17854>, (14.02.10).

²⁵⁷ *Stereotypy państw UE*, pap, keb, 12.01.09, <http://www.wprost.pl/ar/150054/Stereotypy-panstw-UE/>, (14.02.10).

²⁵⁸ *Polska to zakonnicy z gejowskim sztandarem*, Inga Rosińska, 12.01.09, <http://www.tvn24.pl/-1,1581172,0,1,polska-to-zakonnicy-z-gejowskim-sztandarem,wiadomosc.html#sonda1001670>, (14.02.10).

²⁵⁹ *Zachwycające czeskie jaja*, Piotr Pacewicz, 14.01.09, http://wyborcza.pl/1,76842,6162384,Zachwycajace_czeskie_jaja.html, (21.02.10).

²⁶⁰ *Sondaż, Czy uważasz, że rzeźba dobrze oddaje stereotypy dotyczące Polski?* <http://www.tvn24.pl/1001670,1,1,czy-uwazasz--z-rzezba-dobrze-oddaje-stereotypy-dotyczace-polski,sondy.html>, (23.02.10).

²⁶¹ *Czerny zdejmuję "Entropę"*, Rozmawiała Dominika Pszczółkowska, 12.05.09, http://wyborcza.pl/1,75477,6595417,Czerny_zdejmuje___Entrope___html, (24.02.10).

Foto. 7 Rzeźba z instalacji przedstawiająca Polskę.



Źródło: Nietypowe mapy Polski, 15.01.09, <http://dziwaczne-mapy.blox.pl/html>, (24.02.10).

Głośno komentowano także w Polsce i poza granicami wypowiedź radnego PiS Michała Grzesia, który w kwietniu 2009 roku oskarżył słonia z poznańskiego zoo o homoseksualizm. „Nie po to wydawaliśmy 37 mln zł na największą w Europie słoniarnię, aby mieszkał w niej słoń-gej. (...) Mieliśmy mieć stado słoni, a skoro Ninio woli kolegów od koleżanek, to w jaki sposób spłodzi potomstwo?”²⁶² Notatka, z tymi słowami znalazła się m.in. na stronie internetowej brytyjskiego dziennika „The Independent”²⁶³, a nawet „China view”.²⁶⁴ Po opublikowaniu wypowiedzi Michała Grzesia, rozgorzała dyskusja, czy jest ona przejawem homofobii i przewrażliwienia radnego. Jednak w efekcie radny przyznał: „Przysporzyłem mu popularności więc nikt nie powinien narzekać.”²⁶⁵ Słoń Ninio stał się inspiracją do

²⁶² *Poznański słoń-gej gwiazdą mediów*, 11.04.09, <http://www.tvn24.pl/12691,1595146,0,1,poznanski-slon-gej-gwiazda-mediow,wiadomosc.html>, (21.02.10).

²⁶³ *Polish politician fumes over 'gay' elephant*, 10.04.09, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/polish-politician-fumes-over-gay-elephant-1667036.html>, (21.02.10).

²⁶⁴ *Gay elephant angers politician*, 13.04.09, http://news.xinhuanet.com/english/2009-04/13/content_11180557.htm, (21.02.10).

²⁶⁵ *Radny PiS: Ninio to patriota, ale gej*, 10.04.09, <http://www.tvn24.pl/12690,1595011,0,1,radny-pis-ninio-to-patriota--ale-gej,wiadomosc.html>, (21.02.10).

zorganizowania imprezy artystycznej, promującej Poznań, jako miasto tolerancyjne i przyjazne dla wszystkich bez względu na orientację seksualną.²⁶⁶

Rys. 16 Plakat promujący festiwal „Ninio Knows How Festiwal 2009”.



Źródło: http://www.epoznan.pl/news_sys/photo/13761_lightbox.jpg, (23.02.09).

Inny przykład na to jakie kontrowersje wzbudza homoseksualizm wśród Polaków to logo Białegostoku. „Internauci odkryli, że logo zaprojektowane w ramach kampanii *Wschodzący Białystok* jest bardzo podobne do znaku nowojorskiej organizacji zrzeszającej od 25-ciu lat homoseksualistów i biseksualistów.”²⁶⁷ Logo oraz akcja promocyjna było dziełem Grupy Eskadra, którą oskarżono o plagiat. Sprawa ta nie osiągnęłaby takiego rozgłosu, gdyby splagiatowane logo nie było symbolem organizacji zrzeszającej homoseksualistów. „Znacznej części mieszkańców Białegostoku nie odpowiadałby jednak fakt kojarzenia ich miasta z Gaycenter.”²⁶⁸ Wysuwano podejrzenia, że Eskadra celowo upodobniło logo miasta do tego gejowskiego, by białostoczanie nauczyli się tolerancji. Spekulowano, że nawet jeśli go nie skopiowano to należy je zmienić, ponieważ budziło „złe skojarzenia”. Według specjalistów od marketingu, z powodu tego incydentu, logo miasta nie byłoby w stanie zachęcić turystów i potencjalnych inwestorów. Spekulowano także,

²⁶⁶ *Słoń Ninio doczekał się swojego festiwalu*, 07.05.09,

<http://www.epoznan.pl/index.php?section=news&subsection=news&id=13761> , (21.02.10).

²⁶⁷ *Prezydent Białegostoku o logo miasta*, 29.12.08,

<http://www.bialystokonline.pl/bialystok,artykul,36142.html> , (21.02.10).

²⁶⁸ *Białystok. Zapłaciliśmy 300 tys. zł za logo miasta. Podobnego używają homoseksualiści*, 27.12.08, <http://www.wspolczesna.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20081227/REG00/176562906>, (21.02.10).

wzrost zainteresowania Białymstokiem wśród mniejszości seksualnych.²⁶⁹ Pojawiły się też doniesienia o powstaniu gejowskich stron internetowych, zapowiadających początek „gejowskiej reklamy”,²⁷⁰ Dyskusje na forach internetowych nie skupiały się na ewentualnym plagiacie, lecz miały charakter homofobiczny.²⁷¹

Rys. 17 Obecnie używane logo The Lesbian, Gay, Bisexual & Transgender Community Center oraz logo Białegostoku.



Źródło: http://profile.ak.fbcdn.net/object3/1157/102/n17382403969_133.jpg
i <http://bi.gazeta.pl/im/8/6721/z6721808X.jpg>, (22.02.10).

Wśród wielu śmiesznych i bulwersujących debat wokół homoseksualizmu wyróżnia się jedno wydarzenie. Przełomowym momentem stał się dzień 19 listopada 2008 roku, kiedy publiczna telewizja ogłosiła, że dwóch mężczyzn wybrano najładniejszą parą roku. Tego dnia w Warszawie odbyło się wręczenie nagród tygodnika „Gala”- „Róże Gali”. Najpiękniejszą parą roku czytelnicy uznali dziennikarza Tomasza Raczkę i jego partnera, pisarza Marcina Szczygielskiego. Oboje ujawnili się publicznie w 2007 roku po parunastu latach bycia razem.²⁷² Zaskoczeni byli sami wyróżnieni, Tomasz Raczek powiedział: „Wtedy wydawało mi się to niemożliwe; taki żart ze świata, który stanąłby na głowie.”²⁷³ Powodem takiego wyboru czytelników może być fakt, że był to pierwszy taki związek w plebiscycie i dlatego budził większe zainteresowanie. Taki wybór oznaczałby, że Polacy są dużo

²⁶⁹ *To logo popsuje wizerunek miasta*, 28.12.08, http://bialystok.gazeta.pl/bialystok/1,35235,6103277,To_logo_popsuje_wizerunek_miasta.html, (22.02.10).

²⁷⁰ *Już zarabiają na Gejstoku*, 03.01.09, <http://www.wspolczesna.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20090103/REG00/428260841>, (22.02.10).

²⁷¹ *Oddajcie nasze logo (c.d.)*, 03.01.09, <http://www.tvn24.pl/12690,1579848,0,6,oddajcie-nasze-logo-cd,wiadomosc.html>, (22.02.10).

²⁷² *Raczek i Szczygielski najpiękniejszą parą roku!*, 20.11.08, <http://kobiety-kobietom.com/news/art.php?art=5626>, (03.03.10).

²⁷³ Liliana Śnieg-Czaplewska rozmowa, *Tomasz Raczek i Marcin Szczygielski. Życie jest teraz prostsze*, GALA 48/2008, http://gala.onet.pl/0,1519124,1,1,tomasz_raczek_i_marcin_szczygielski,tematy.html, (03.03.10).

mniej agresywni i bardziej tolerancyjni niż się o nich mówi. Marcin Szczygielski uznał, że wygrana była wyrazem szacunku i sympatii oraz dowodem uznania za odwagę. Nagrodzeni wspominali, że ich osobiście nie spotkały żadne przykrości z powodu wyróżnienia, ani ujawnienia się.²⁷⁴

O plebiscycie pojawiły się jednak także negatywne komentarze m.in. w „Naszym Dzienniku”: „Ta prowokacja, myląca to, co piękne i dobre, z brzydotą i złem, została szeroko wykorzystana w akcji propagandowej na rzecz promocji homoseksualizmu. Skorzystano przy tej okazji z publicznych pieniędzy, wykorzystując TVP 2, która- transmitując rozdanie nagród- umożliwiła dotarcie homopropagandy do ogólnopolskiej widowni.”²⁷⁵ Ta opinia wywołała medialno-obyczajową burzę. „Nasz Dziennik” napisał iż, TVP naruszyła prawo promując związki homoseksualne, i że jest to niezgodne z ustawą o radiofonii i telewizji, ponieważ media mają respektować chrześcijański system wartości.²⁷⁶ Po transmisji z rozdania nagród zarząd TVP 2 zdecydował, że w 2009 roku nie będzie transmitował wręczenia „Róż Gali” i nagród „Viva Najpiękniejsi”. Członek zarządu TVP Sławomir Siwek uznał, że Dwójka zrezygnowała z emisji tej imprezy po dokonaniu jej oceny merytorycznej.²⁷⁷ Jego zdaniem transmisja tego wydarzenia nie mieściła się w definicji misji publicznej. Z wywiadu „Naszego Dziennika” z Siwkim wynikało, że organizatorzy nie poinformowali TVP, że nagroda powędruje do pary gejów. Jednak PR Managerka wydawnictwa G+J Polska, który jest właścicielem „Gali”, zapewniała, że telewizja otrzymała niezbędne informacje, a nadawca nie zgłosił zastrzeżeń po zakończeniu emisji.²⁷⁸ Dyrektor TVP 2, Wojciech Pawlak wiedział przed emisją o planowanej nagrodzie. Uznał, że osoby homoseksualne mogą pojawiać się na jego antenie, a Tomasza Raczkę niejednokrotnie zapraszano do TVP, m.in. do programu Tomasza Lisa. Jego zdaniem tej gali rozdania nagród nie powinno nazywać się „promocją dewiacji”. Działania „Naszego Dziennika” były homofobiczną kampanią,

²⁷⁴ Tamże.

²⁷⁵ Paweł Pasionek, *Gala dewiantów*, 29-30 listopada 2008, Nr 279 (3296), <http://www.naszdziennik.pl/index.php?dat=20081129&typ=my&id=my72.txt>, (03.03.10).

²⁷⁶ Donata Subbotko, *Geje a misja TVP - sprawa wraca*, 27.11.08, http://wyborcza.pl/1,76842,5995785,Geje_a_misja_TVP_sprawa_wraca.html, (04.03.10).

²⁷⁷ *Raczek i Szczygielski "najpiękniejszą parą" - TVP nie pokaże już imprez "Gali"*, PAP, 02.12.08, http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,6017789,Raczek_i_Szczygielski_najpiekniejsza_para_TVP.html, (03.03.10).

²⁷⁸ *Zarząd TVP oburzony homoseksualnymi Różami Gali*, 27.11.08, http://www.popcorner.pl/popcorner/1,81588,5996791,Zarząd_TVP_oburzony_homoseksualnymi_Rozami_Gali.html, (03.03.10).

jednak zdaniem Pawlaka gazeta przedstawia tylko fragment opinii publicznej.²⁷⁹ Niemniej jednak wydarzenie to poruszyło i podzieliło opinię publiczną. I nawet jeśli była to prowokacja, to jej celem było pokazanie problemu tolerancji odmienności w części polskiego społeczeństwa.

Foto. 8 Para roku, wraz z innymi laureatami podczas rozdania nagród.



Źródło: <http://www.gala.pl/galaktyka/galaktyki/wydarzenie/i/11758/>, (04.03.10).

²⁷⁹ Donata Subbotko, *Geje a misja TVP - sprawa wraca*, 27.11.08, http://wyborcza.pl/1,76842,5995785,Geje_a_misja_TVP___sprawa_wraca.html, (04.03.10).

ROZDZIAŁ 4 POLSKIE ORGANIZACJE I KAMPANIE WALCZĄCE Z HOMOFOBIA

4.1 PRAWA OSÓB HOMOSEKSUALNYCH

Do naruszeń praw człowieka ze względu na orientację seksualną dochodzi na całym świecie. W ramach swojej działalności Amnesty International od około dziesięciu lat monitoruje akty wymierzone przeciwko osobom o odmiennym orientacji płciowej. „Udokumentowano między innymi stosowanie kary śmierci, więzienie, tortury, okrutne i nieludzkie traktowanie (w tym gwałty i przymusowe leczenie), ataki na obrońców praw człowieka należących do mniejszości seksualnych, odmowa legalizacji organizacji osób LGBT i inne formy dyskryminacji.”²⁸⁰ Ochrona praw człowieka związanych z seksualnością staje przedmiotem działań instytucji międzynarodowych, m. in. ONZ, które zwracało się już wielokrotnie do państw o ochronę praw ludzi bez dyskryminacji ze względu na orientację seksualną. Jednak, w większości państw problem ten jest marginalizowany.²⁸¹

W 85 krajach homoseksualizm jest karany, a w Arabii Saudyjskiej, Iranie, Jemenie, Mauretanii, Nigerii oraz Somalii grozi za to kara śmierci.²⁸² Karą może być także grzywna, chłosta lub praca przymusowa, a pozbawienie wolności może trwać od roku do dożywocia (m. in. w Sierra Leone, Bangladesz, Pakistan, Singapur, Barbados).²⁸³ Osoby LGBT są często ofiarami tortur i okrutnego traktowania przez policję i inne służby. Zdarza się też, że wykonywane są na nich pozasądowe wyroki. Z tego powodu Komisja Praw Człowieka w 2002 roku do katalogu przestępstw przeciwko prawom

²⁸⁰ *Prawa człowieka, a orientacja seksualna*, LGBT, 01.01.2004, [http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews\[pointer\]=6&tx_ttnews\[tt_news\]=485&tx_ttnews\[backPid\]=377&cHash=89ba8a00d9](http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews[pointer]=6&tx_ttnews[tt_news]=485&tx_ttnews[backPid]=377&cHash=89ba8a00d9), (02.02.10).

²⁸¹ Tamże.

²⁸² *Kościół Rzymsko-Katolicki wspiera „Cywilizację Śmierci”* 11.12.2008, http://images.google.pl/imgres?imgurl=http://transfuzja.org/pozycje/portal_pl/1228952289-754/1.jpg&imgrefurl=http://transfuzja.org/pl/artykuly/felietony/kosciol_rzymskokatolicki_wspiera_cywilizacje_smierci.htm&usq=__QLB-r-2dvqxACDFS1fDnzB_a3Ek=&h=311&w=400&sz=22&hl=pl&start=1&um=1&itbs=1&tbnid=2dsVhjl86n4eXM:&tbnh=96&tbnw=124&prev=/images%3Fq%3Dkara%2B%25C5%259Bmierci%2Bza%2Bhomoseksualizm%26ndsp%3D18%26hl%3Dpl%26client%3Dfirefox-a%26rls%3Dorg.mozilla.pl:official%26sa%3DN%26um%3D1, (02.02.10).

²⁸³ *In welche Länder unser neuer Außenminister eigentlich gar nicht einreisen dürfte*, Michael Grandt, 30.09.2009, <http://info.kopp-verlag.de/news/in-welche-laender-unser-neuer-aussenminister-eigentlich-gar-nicht-einreisen-duerfte.html>, (02.02.10).

człowieka, włączyła również: „zabójstwa popełnione z powodu jakiegokolwiek dyskryminacji, w tym dyskryminacji związanej z orientacją seksualną.”²⁸⁴

Kraje arabskie to region, w którym homoseksualizm jest szczególnie potępiany, a nawet wykorzystywany w politycznych rozgrywkach. W Egipcie w 2001 roku, doszło do masowych aresztowań gejów i wydarzeń, które określono później mianem afery Queen Boat. Aresztowani byli poddawani torturom. Policja pojmała 52 osoby w kairskiej dyskoteci Queen Boat. Zdaniem władz miało to służyć ochronie autentyczności kultury narodowej, dlatego rozsiewano oskarżenia o czczenie szatana i współpracę z imperialistycznymi mocarstwami. Proces oskarżonych szczególnie nagłośniono, uczestniczyło w nim wielu dziennikarzy, także zagranicznych. Wyroki nie były bardzo surowe, a celem procesu było upokorzenie sądzonych i prawdopodobnie zemsta współpracowników prezydenta na grupie polityków, którzy podważali „prowadzenie się” jego syna.²⁸⁵

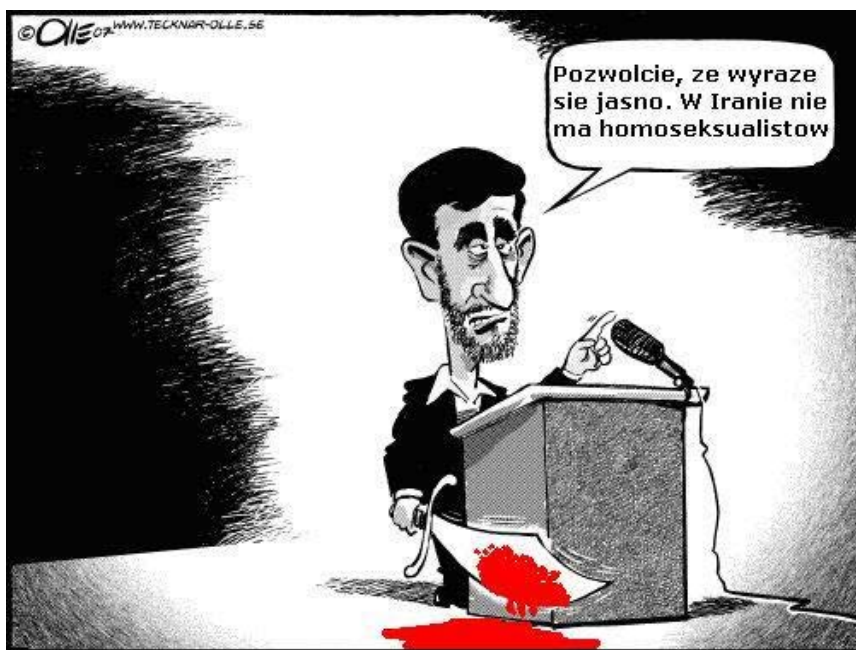
W Iranie na homoseksualistów polują szwadrony śmierci. „W 2009 r. doszło do serii zabójstw na mężczyznach, którzy byli podejrzewani o homoseksualizm. Często byli gwałceni, odcinano im genitalia, a odbył zaklejano. Ich zwłoki trafiały na wysypiska śmieci albo na ulicę. Human Rights Watch, organizacja broniąca praw człowieka, która udokumentowała tę serię przemocy, mówi o „systematycznej kampanii” i setkach zabitych.”²⁸⁶

²⁸⁴ *Prawa człowieka, a orientacja seksualna*, LGBT, 01.01.2004, [http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews\[pointer\]=6&tx_ttnews\[tt_news\]=485&tx_ttnews\[backPid\]=377&cHash=89ba8a00d9](http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews[pointer]=6&tx_ttnews[tt_news]=485&tx_ttnews[backPid]=377&cHash=89ba8a00d9), (02.02.10).

²⁸⁵ Marek Rapacki, *Być gejem w świecie arabskim*, 04.08.2004, <http://wyborcza.pl/1,75515,2213137.html>, (03.02.10).

²⁸⁶ Juliane von Mittelstaed, Daniel Steinvorth, *Der Spiegel, Homoseksualiści na celowniku islamistów. Tęczowi synowie Allaha*, 18.01.10, <http://www.polityka.pl/swiat/tygodnikforum/1502385,1,homoseksualisci-na-celowniku-islamistow.read>, (02.02.10).

Rys. 18 Odwołanie do wypowiedzi Prezydenta Islamskiej Republiki Iranu.



Źródło: religiapokoju.blox.pl/resource/ahmad.jpg.

Powstające na świecie organizacje broniące praw osób LGBT borykają się z wieloma problemami, takimi jak trudności z legalizacją czy represje. Nie wszystkie kraje chcą także udzielać azylu osobom, które uciekły przed prześladowaniami z powodu swojej orientacji. Jest to związane z definicją uchodźstwa. Dlatego Wysoki Komisarz ONZ do spraw uchodźców, wydał zalecenia by, takie osoby traktowano jako należące do „określonej grupy społecznej” w rozumieniu Konwencji Dotyczącej Statusu Uchodźców. Zdaniem Amnesty International kary za homoseksualizm są łamaniem „(...) prawa do prywatności, wolności od dyskryminacji, wolności ekspresji, prawa do stowarzyszeń.”²⁸⁷ Komitet Praw Człowieka dąży do usunięcia karalności homoseksualizmu oraz konstytucyjnych zapisów zakazujących dyskryminacji z powodu orientacji seksualnej.²⁸⁸

Główne postulaty, które powinny być wprowadzone do systemów prawnych poszczególnych państw to:

²⁸⁷ *Prawa człowieka, a orientacja seksualna*, LGBT, 01.01.2004 , [http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews\[pointer\]=6&tx_ttnews\[tt_news\]=485&tx_ttnews\[backPid\]=377&cHash=89ba8a00d9](http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews[pointer]=6&tx_ttnews[tt_news]=485&tx_ttnews[backPid]=377&cHash=89ba8a00d9), (02.02.10).

²⁸⁸ Tamże.

1. „znoszenie karalności stosunków homoseksualnych (przez państwa, które tego jeszcze nie dokonały);
2. zrównywanie określonej prawnie granicy wieku dopuszczającej współżycie seksualne osób, która była często wyższa dla relacji homoseksualnych) oraz kar za przestępstwa seksualne;
3. wprowadzenie do systemu prawnego zarówno na poziomie krajowym jak i międzynarodowym klauzul zakazujących dyskryminacji ze względu na orientację seksualną;
4. legalizacja związków dwóch osób tej samej płci.”²⁸⁹

W ostatnich latach temat problemów i praw osób LGBT w Polsce zaczął być przedmiotem ożywionej debaty publicznej. Do najczęściej łamanych praw tych osób zalicza się prawa „obywatelskie i polityczne, takie jak wolność zgromadzeń, zakaz dyskryminacji, ochrona przed przemocą, prawo do poszanowania godności oraz prawo głosu. Dyskusja ta dotyczy również szerszego spektrum problemów, bo również praw ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych, takich jak prawo do edukacji i pracy.”²⁹⁰ Polska jako członek Rady Europy i Unii Europejskiej jest zobowiązana do przeciwdziałania takiej dyskryminacji. W Polsce nie ma zapisu w całości i oddzielnie dotyczącego mniejszości seksualnych w żadnym akcie prawnym.²⁹¹ W artykule 32 polskiej Konstytucji znajduje się zapis: „1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawa do równego traktowania przez władze publiczne. 2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.”²⁹² Zatem zakaz dyskryminacji i zasada równego traktowania obywateli odnosi się także do mniejszości seksualnych.

Dyskryminacja w miejscu pracy jest najczęściej związana z łamaniem zasady równego traktowania. Zapis dotyczący zakazu dyskryminacji ze względu na orientację seksualną w miejscu pracy, znajduje się w Dyrektywie Rady UE 2000/78/WE. Artykuł 1 mówi: „Celem niniejszej Dyrektywy jest wyznaczenie ogólnych ram dla

²⁸⁹ Robert Poss, *Homoseksualizm w systemach prawnych państw europejskich do 2000 roku (1)*. *Ewolucyjne podejścia do homoseksualizmu od starożytności po czasy współczesne*, 26.07.2001, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=14>, (03.02.10).

²⁹⁰ Gregory Czarnecki, *Sytuacja osób LGBT w Polsce. Raport z analizy sytuacji społecznej*, w: *Polski Raport Social Watch 2008*, Koalicja KARAT, Warszawa 2008, str.77, http://monitoring.kampania.org.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=4&Itemid=11, (05.01.10).

²⁹¹ Łukasz Połatyński, *Przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na orientację seksualną*, w: *Zasada równego traktowania w życiu społecznym. Wybrane zagadnienia prawa europejskiego i polskiego*, red. P. Filipek, Ł. Połatyński, N. Zytkeiwicz, Kraków 2008, str. 73.

²⁹² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, 2 kwietnia 1997 Warszawa, art.32.

walki z dyskryminacją ze względu na religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną w odniesieniu do zatrudnienia i pracy, w celu realizacji w Państwach Członkowskich zasady równego traktowania.”²⁹³ Adresatem dyrektywy są państwa członkowskie, a jej przepisy odnoszą się do osób prywatnych jak i publicznych oraz instytucji publicznych. Polska, a zatem jej instytucje muszą przestrzegać zasady równego traktowania, która odnosi się w tym przypadku do zapewnienia równego dostępu do zatrudnienia, pracy i awansu zawodowego, równych kryteriów i warunków rekrutacji, równego dostępu do poradnictwa i kształcenia zawodowego, równych warunków zatrudnienia i pracy oraz możliwości działania w organizacjach. Równe traktowanie nakłada zakaz stosowania bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji z powodu orientacji seksualnej. Pracodawca nie może zatem odmówić zatrudnienia danej osoby z powodu orientacji seksualnej. Zakazane jest też wrogie i poniżające traktowanie danej osoby w miejscu pracy oraz namawianie do takich praktyk. W dyrektywie znajduje się też zapis, który zobowiązuje państwa, by ich przepisy krajowe dawały możliwość osobie pokrzywdzonej z powodu swojej orientacji, odwołanie się do sądu, bez przedstawiania dowodów tej dyskryminacji. Pokrzywdzony może tylko uprawdopodobnić okoliczności, które pozwolą domniemywać, że doszło do dyskryminacji. Natomiast pracodawca musi już przedstawić dowody, gdy chce udowodnić, że nie naruszył zasady równego traktowania.

Polska, by dostosować swoje prawo do wymogów Dyrektywy Rady UE 2000/78/WE, znowelizowała Kodeks pracy. Wprowadzono rozdział IIa pt. „Równe traktowanie w zatrudnieniu”. Artykuł 18^{3a}, ust.1 mówi: „Pracownicy powinni być równo traktowani w zakresie nawiązania i rozwiązania stosunku pracy, warunków zatrudnienia, awansowania oraz dostępu do szkolenia w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych, w szczególności bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną.”²⁹⁴ W znowelizowanym kodeksie pominięto kwestie dyskryminacji w dostępie do zatrudnienia, przekwalifikowań, kryteriów selekcji oraz dyskryminację w warunkach rekrutacji. Oznacza to, że Polska nie implementowała w pełni Dyrektywy 78.

²⁹³ *Dyrektywa Rady UE 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 roku, ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy*, <http://www.mswia.gov.pl/portals.php?serwis=pl&dzial=105&id=211&poz=4>, (03.02.10).

²⁹⁴ Kodeks pracy, Rozdział IIa Równe traktowanie w zatrudnieniu, art. 18^{3a} ust.1, <http://www.praca.info/kodeks-pracy/>, (03.02.10).

Znowelizowany kodeks gwarantuje ochronę pracowników przed odwetowym działaniem pracodawcy, gdy pracownik np. oskarży go o dyskryminację. Art. 18^{3e} mówi: „Skorzystanie przez pracownika z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu nie może stanowić przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie przez pracodawcę stosunku pracy lub jego rozwiązanie bez wypowiedzenia.”²⁹⁵ Natomiast artykuł 18^{3d} gwarantuje przyznanie odszkodowania pracownikowi za naruszenie zasady równego traktowania ze względu na jego orientację seksualną przez pracodawcę.²⁹⁶

„Jedną z zasadniczych kwestii, która dotyczy społeczności LGBT, jest brak prawnej regulacji dotyczącej ich życia rodzinnego i związków partnerskich. Polskie prawodawstwo nie uznaje związków partnerskich, co oznacza, że osoby LGBT, które pragną założyć rodzinę, napotykają niezliczoną ilość przeszkód, które powodują cierpienie tak ich, jak i ich dzieci.”²⁹⁷ Przeszkodą do formalizacji związków jedнопłciowych jest tradycyjna definicja małżeństwa w polskiej Konstytucji. Art.18 zawiera zapis: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.”²⁹⁸ Legalizację związków jedнопłciowych próbowano w Polsce wprowadzić dwa razy. W 2002 roku poprzez projekt legalizacji konkubinatów i w 2003 roku w projekcie ustawy o związkach partnerskich. Pierwszy projekt, którego autorem była posłanka SLD Joanna Sosnowska, miał wprowadzić legalizację konkubinatów, jako związku dwóch dorosłych osób, bez względu na płeć.²⁹⁹ Ustawa ta miała wprowadzić „(...) możliwości wspólnego opodatkowania, korzystania z renty rodzinnej, podejmowania decyzji za partnera w razie choroby czy też spraw związanych z pogrzebem i spadkiem.”³⁰⁰ Autorka podkreślała, że nie chce zrównywać konkubinatu z małżeństwem, po to by nie zarzucano jej podważania instytucji małżeństwa. Większość ugrupowań była przeciwna temu projektowi, wywołał on też falę krytyki ze strony Kościoła katolickiego.³⁰¹ „W ostateczności, projekt nigdy nie

²⁹⁵ Kodeks pracy, Rozdział IIa Równe traktowanie w zatrudnieniu, art. 18^{3e} ust.1, <http://www.praca.info/kodeks-pracy/>, (03.02.10).

²⁹⁶ Kodeks pracy, Rozdział IIa Równe traktowanie w zatrudnieniu, art. 18^{3d} ust.1, <http://www.praca.info/kodeks-pracy/>, (03.02.10).

²⁹⁷ Gregory Czarnecki, *Sytuacja osób LGBT w Polsce. Raport z analizy sytuacji społecznej*, dz. cyt., str.78.

²⁹⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, 2 kwietnia 1997 Warszawa, art.18.

²⁹⁹ Dorota Majka-Rostek, *Związki homoseksualne. Studium socjologiczne*, Warszawa 2008, str.76.

³⁰⁰ Wywiady IS Extra: Joanna Sosnowska, posłanka na Sejm, Rozmowę przeprowadził Janusz Marchwiński, http://www.innastrona.pl/wywiady_sosnowska.phtml, (05.01.10).

³⁰¹ *Związki homoseksualne. Studium socjologiczne*, dz. cyt., str.76.

ujrzał światła dziennego i nie został wniesiony pod obrady jako inicjatywa poselska.”³⁰² Kolejny projekt senator Marii Szyszkowskiej, dotyczył tylko związków osób tej samej płci. Autorka przez swój projekt chciała wprowadzić poszanowanie dla praw mniejszości seksualnych oraz zmiany w mentalności społeczeństwa polskiego, przez zaszczepienie w nim tolerancji. Według niej ustawa miała pomóc w codziennym funkcjonowaniu osób homoseksualnych. Autorka popiera adopcje dzieci przez pary homoseksualne, lecz w swoim projekcie nie umieściła tego zapisu, z powodu obawy przed reakcją społeczeństwa.³⁰³ „3 grudnia 2004 Senat przyjął projekt ustawy i skierował go do Sejmu. Za przyjęciem projektu głosowało 38 senatorów, przeciw było 23, a 15 wstrzymało się od głosu.”³⁰⁴ Po trzech czytaniach projekt trafił pod obrady Sejmu jako senacka inicjatywa ustawodawcza, jednak nie skierowano go do żadnej komisji sejmowej. Projekt i sama jego autorka były wielokrotnie atakowane. Senator dostawała listy z pogrózkami, a podczas pikiety Stronnictwa Narodowego w Nałęczowie, utopiono kukłę z jej wizerunkiem.³⁰⁵ Legalizacja związków tej samej płci w Polsce jest kwestią odległą, by do tego doszło potrzebne są nie tylko działania grup homoseksualistów oraz wsparcie ze strony polityków, ale przede wszystkim zmiana podejścia polskiego społeczeństwa.³⁰⁶ W Polsce działają organizacje osób LGBT, walczące o ich równe traktowanie. W 2009 roku powstała Grupa Inicjatywna ds. związków partnerskich. Celem tej organizacji są konsultacje społeczne w zakresie regulacji prawnej związków pozamałżeńskich z uwzględnieniem związków jedнопłciowych. Grupie zależy by ten temat stał się tematem publicznej debaty, prowadzi ona też działania w celu przygotowania projektu ustawy regulującej związki pozamałżeńskie.³⁰⁷

Obecnie polscy politycy nie są zainteresowani zmianami prawnymi, które dawałyby możliwość zawierania związków partnerskich. Brak możliwości sformalizowania związku, powoduje że partnerzy są w całkowicie odmiennych sytuacjach prawnej, w odróżnieniu od małżeństw heteroseksualnych. Utrudnia to nie tylko codzienne funkcjonowanie lecz przynosi poważne konsekwencje w sytuacjach

³⁰² *Postępy prac nad projektem ustawy o związkach partnerskich*, <http://www.mojeprawa.info/ustawa.php>, (05.01.10).

³⁰³ Legalizacja związków homoseksualnych. Rozmowa z Marią Szyszkowską, 31.07.2003, <http://rozmowy.onet.pl/2,artykul.html?ITEM=1128246&OS=57597>, (03.01.10).

³⁰⁴ *Sytuacja prawna par homoseksualnych w Polsce*, 21.09.05, <http://kobiety-kobietom.com/zwiazki-partnerskie/art.php?art=2589>, (03.01.10).

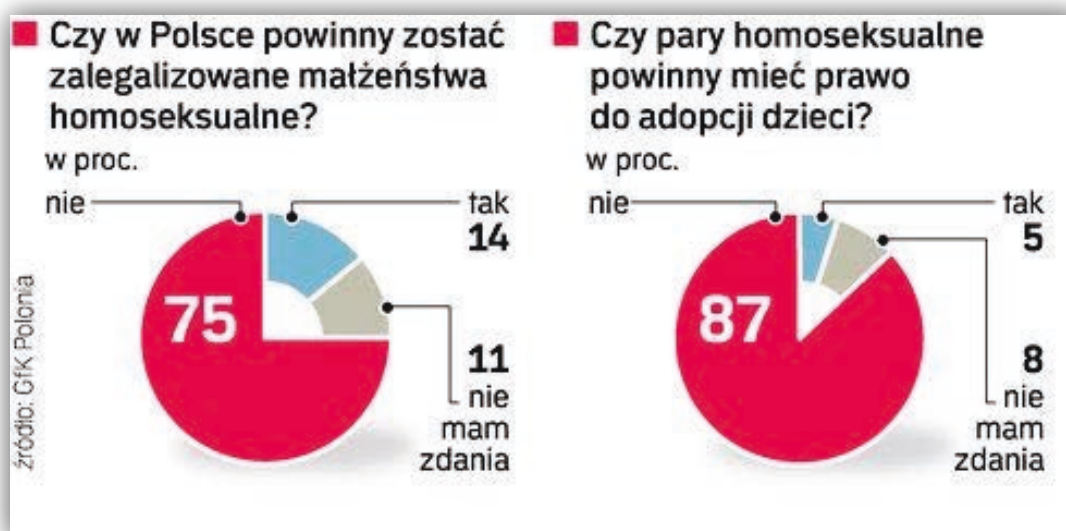
³⁰⁵ *Związki homoseksualne. Studium socjologiczne*, dz. cyt., str. 78.

³⁰⁶ *Sytuacja prawna par homoseksualnych w Polsce*, 21.09.05, <http://kobiety-kobietom.com/zwiazki-partnerskie/art.php?art=2589>, (03.01.10).

³⁰⁷ http://zwiazkipartnerskie.blogspot.com/2010_02_01_archive.html, (03.01.10).

krytycznych, jak choroba i śmierć. W 1998 roku Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne oficjalnie poparło rejestrację związków jedнопłciowych wraz z prawami przysługującymi małżeństwom.³⁰⁸ Polskie społeczeństwo należy do najbardziej negatywnie nastawionych wobec osób homoseksualnych. W 2008 roku 48% polskiego społeczeństwa wyraziło sprzeciw wobec prawnego usankcjonowania związków jedнопłciowych, a w przypadku nazwania takiego związku, małżeństwem sprzeciw wzrósł do 78%. Polacy są także przeciwni prawu organizowania publicznych manifestacji przez organizacje LGBT (66%).³⁰⁹

Rys. 19 Wyniki badań akceptacji małżeństw homoseksualnych z 2009 roku z sondażu GfK Polonia dla Rzeczypospolitej.



Źródło: Jarosław Stróżyk, Polacy nie chcą małżeństw homoseksualnych, 10.07.2009, http://www.rp.pl/artukul/99645,332331_Polacy_nie_chca_malzenstw_homoseksualnych.html, (03.01.10).

Eurobarometr sporządzony przez Komisję Europejską pod koniec 2006 roku pokazuje, że w Polsce poparcie dla legalizacji małżeństw homoseksualnych jest niższe niż średnia w Unii Europejskiej (44%). Najwyższe poparcie odnotowano w Holandii (82%), Szwecji (71%) i Danii (69%). Niższe poparcie niż w Polsce wystąpiło na Łotwie (13%), Cyprze (14%), Litwie i w Grecji (16%).³¹⁰ W ostatnich latach nastąpił wzrost akceptacji praw osób homoseksualnych w krajach rozwiniętych. Zwiększa się liczba

³⁰⁸ Violetta Skrzypulec, *Wstęp do seksuologii*, Katowice 2005, str. 27.

³⁰⁹ *Prawa gejów i lesbijek*, CBOS, Warszawa czerwiec 2008, str. 2-4, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3941>, (03.01.10).

³¹⁰ Eurobarometr 66 Opinia Publiczna w Unii Europejskiej, Jesień 2006, Komisja Europejska, Raport Krajowy Polska, str. 57, ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_pl_nat.pdf, (03.01.10).

krajów prawnie uznających związki tej samej płci. „Parlament Europejski w 1994 roku zalecił państwom członkowskim „eliminację przeszkód w legalizacji stałych związków homoseksualnych”. Państw należących do UE nie obowiązuje żadna „dyrektywa ramowa”, w związku z czym państwa regulują te kwestie w różny – odpowiadający warunkom społecznym sposób.”³¹¹ W Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w artykule 9 znajduje się zapis: „Prawo do zawarcia małżeństwa i prawo do założenia rodziny są gwarantowane zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tych praw.”³¹² Dlatego tylko prawo krajowe może przyznać jednostce status małżeński, co wynika z braku kompetencji Unii w tej sferze. Instytucje Unii wraz z Trybunałem Sprawiedliwości są zobowiązane do respektowania statusu małżonków na gruncie prawa wspólnotowego. Rozszerzenie instytucji małżeństwa na pary homoseksualne wprowadzono w Holandii w 2001 roku, w Belgii w 2003 roku³¹³, w ślad za nimi poszła Hiszpania i Norwegia. Do tej grupy jako ostatnia dołączyła Szwecja, gdzie od 1 maja 2009 roku wprowadzono pełne prawa dla małżeństw homoseksualnych. Wcześniej homoseksualiści mogli zawierać związki partnerskie, równouprawnione z małżeństwami wraz prawem do adopcji dzieci. Nie używano w stosunku co do nich terminu "małżeństwo". Ugrupowania lewicowe dążą do zakazania pastorom odmowy udzielenia ślubu jedнопłciowej parze. Około 68% szwedzkich pastorów skłania się do udzielania takich ślubów.³¹⁴ W różnych krajach istnieją różne formy legalizacji par homoseksualnych. Może być to partnerstwo rejestrowane, nieco odmienne pod względem prawnym i symbolicznym od małżeństwa. W Holandii instytucja ta przysługuje także parom heteroseksualnym. Rejestrowane partnerstwo daje prawa zbliżone do małżeństwa cywilnego, lecz wyklucza prawo do adopcji i sztucznego zapłodnienia. Istnieją także ustawy przyznające parom prawa szersze niż konkubinatom. We Francji w 1999 roku wprowadzono ustawę cywilną, która była także skierowana do par odmiennej płci. Dawała ona pewne prawa własnościowe i socjalne, jednak wobec prawa status cywilny traktuje partnerów jako osoby stanu wolnego. Inna forma, ustawowy konkubinaty, jest rodzajem symbolicznego uznania rejestracji.

³¹¹ *Sytuacja prawna par homoseksualnych w Europie*, 21.09.2005, <http://kobiety-kobietom.com/zwiazki-partnerskie/art.php?art=2574>, (03.01.10).

³¹² Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, art. 9, http://www.eioba.pl/a77461/karta_praw_podstawowych_unii_europejskiej,(03.01.10).

³¹³ Patrycja Pogodzińska, *Małżeństwo tej samej płci*, w: *Prawa człowieka w XXI wieku- wyzwania dla ochrony prawnej*, red. Cezary Mika, Toruń 2005, str. 165.

³¹⁴ *Geje i lesbijki wezmą ślub w kościele*, 23. 01.09, http://dziennik.pl/swiat/article302621/Geje_i_lesbijki_wezma_slub_w_kosciele.html, (03.01.10).

Jest porównywalny do praw konkubinatu w wielu krajach europejskich, przyznaje głównie prawa o charakterze majątkowym.³¹⁵

W 2002 roku ogłoszono, że Sejm będzie pracował nad projektem ustawy legalizującej konkubinaty. Jeśli chodzi o pary heteroseksualne, zdecydowane „tak” wyraziło 31% społeczeństwa, natomiast za legalizacją homoseksualnych konkubinatów było tylko 4% ankietowanych.³¹⁶ W 2003 roku zgodę na propozycję legalizacji związków partnerskich osób jednej płci, dającej m.in. prawo do wspólnego opodatkowania się, prawo do dziedziczenia po zmarłym partnerze, prawo do korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego dla członków rodziny, ale bez prawa do adopcji dzieci, wyraziło zdecydowanie tylko 12% społeczeństwa (zdecydowane nie 44%).³¹⁷

Kolejnym i chyba najbardziej kontrowersyjnym tematem związanym z prawami homoseksualistów, jest ich prawo do adopcji dzieci. Istnieją różne formy legalizacji rodzicielstwa par homoseksualnych: prawo zezwalające na adopcje dzieci, ustawodawstwo zezwalające na adopcje dziecka drugiego partnera czy zezwolenie na dzielenie się władzą rodzicielską,³¹⁸ Holandia, Szwecja i Hiszpania to pierwsze europejskie kraje, w których homoseksualistom zezwolono na adopcje dzieci. W Belgii pary homoseksualne mogą adoptować dzieci od 2006 roku,³¹⁹ w Anglii i Walii od 2006 roku,³²⁰ w Danii³²¹ i w Finlandii od 2009 roku.³²² „W 2005 roku Niemcy umożliwiły parom tej samej płci adopcję dzieci, ale tylko dzieci jednego z partnerów, a nie obcych (np. z domu dziecka).”³²³ W Polsce, według badań CBOS, aż 90% społeczeństwa było przeciwne adopcji przez pary homoseksualne.³²⁴ Sprzeciw wobec adopcji wyrażają

³¹⁵ Patrycja Pogodzińska, *Małżeństwo tej samej płci*, w: *Prawa człowieka w XXI wieku- wyzwania dla ochrony prawnej*, red. Cezary Mika, Toruń 2005, str. 166-169.

³¹⁶ *Konkubinaty par heteroseksualnych i homoseksualnych*, CBOS, Warszawa marzec 2002, str. 1-2, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=2673>, (03.01.10).

³¹⁷ *Związki partnerskie par homoseksualnych*, CBOS, Warszawa grudzień 2003, str. 2, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3035>, (03.01.10).

³¹⁸ *Gay and Lesbian parenthood*, apgl.fr/documents/GL_frenchf_enat.pdf, (03.01.10).

³¹⁹ *Geje i lesbijki mogą adoptować dzieci w Belgii*, Konrad Niklewicz, 02.12.2005, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,3045700.html>, (03.01.10).

³²⁰ *NiefORMALNE pary i homoseksualiści w Anglii mogą 2006 adoptować dzieci*, 03.01.10, <http://wyborcza.pl/1,86762,3092079.html>, (03.01.10).

³²¹ *W Danii homoseksualne pary mogą adoptować dzieci*, PAP, 17.03.09, <http://polonia.wp.pl/title,W-Danii-homoseksualne-pary-moga-adoptowac-dzieci,wid,10952136,wiadomosc.html?ticaid=1999e>, (03.01.10).

³²² *Homoseksualne małżeństwa w Finlandii mogą adoptować dzieci*, 16.05.09, http://wyborcza.pl/1,75477,6613151,Homoseksualne_malzenstwa_w_Finlandii_moga_adoptowac.html, (03.01.10).

³²³ *Homoseksualiści i ich prawa*, Jagoda Cieślak, 16.03.09, <http://www.homoseksualizm.org.pl/index.php/homoseksualisci-i-ich-prawa/>, (03.01.10).

³²⁴ *Akceptacja praw dla gejów i lesbijek i społeczny dystans wobec nich*, CBOS, Warszawa lipiec 2005, str.4, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3377>.

także znający osobiście osoby homoseksualne. 71% respondentów znających osobiście zdecydowanie nie popiera adopcji (nieznający 74%).³²⁵ Wielu Polaków opiera swoją opinię na własnych uprzedzeniach lub zasłyszanych opiniach. „(...) jak pokazują doświadczenia minionych lat, prowadzony w Polsce dyskurs publiczny dotyczący rodzin osób homoseksualnych tylko w znikomym stopniu opiera się na sprawdzonej i opartej na wielu badaniach empirycznych wiedzy. Jedną z kluczowych tego przyczyn jest bardzo skromna liczba aktualnych i wartościowych publikacji naukowych na ten temat.”³²⁶ Zachodnie badania wskazały, że wychowywanie dziecka przez pary homoseksualne nie ma znaczącego wpływu na kształtowanie się jego systemu wartości ani tym bardziej na orientację seksualną dziecka, nie ma także negatywnego wpływu na rozwój poznawczy i osobowościowy. Można stwierdzić, że dzieci osób homoseksualnych są bardziej otwarte na doświadczenia, wykazują większe zainteresowanie sztuką i kulturą. To może świadczyć o pozytywnym wpływie homoseksualnych rodziców na rozwój dziecka. Jednak, dzieci osób homoseksualnych stają się częściej ofiarami przemocy i prześladowań w szkole.³²⁷ Według Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego homoseksualni rodzice chcą by ich dziecko wychowywało się w przyjaznej i zdrowej atmosferze. Bezzasadne są obawy, że dzieci wychowywane przez homoseksualną parę są wykorzystywane seksualnie oraz izolowane w jednopłciowych społecznościach lesbijek lub gejów.³²⁸

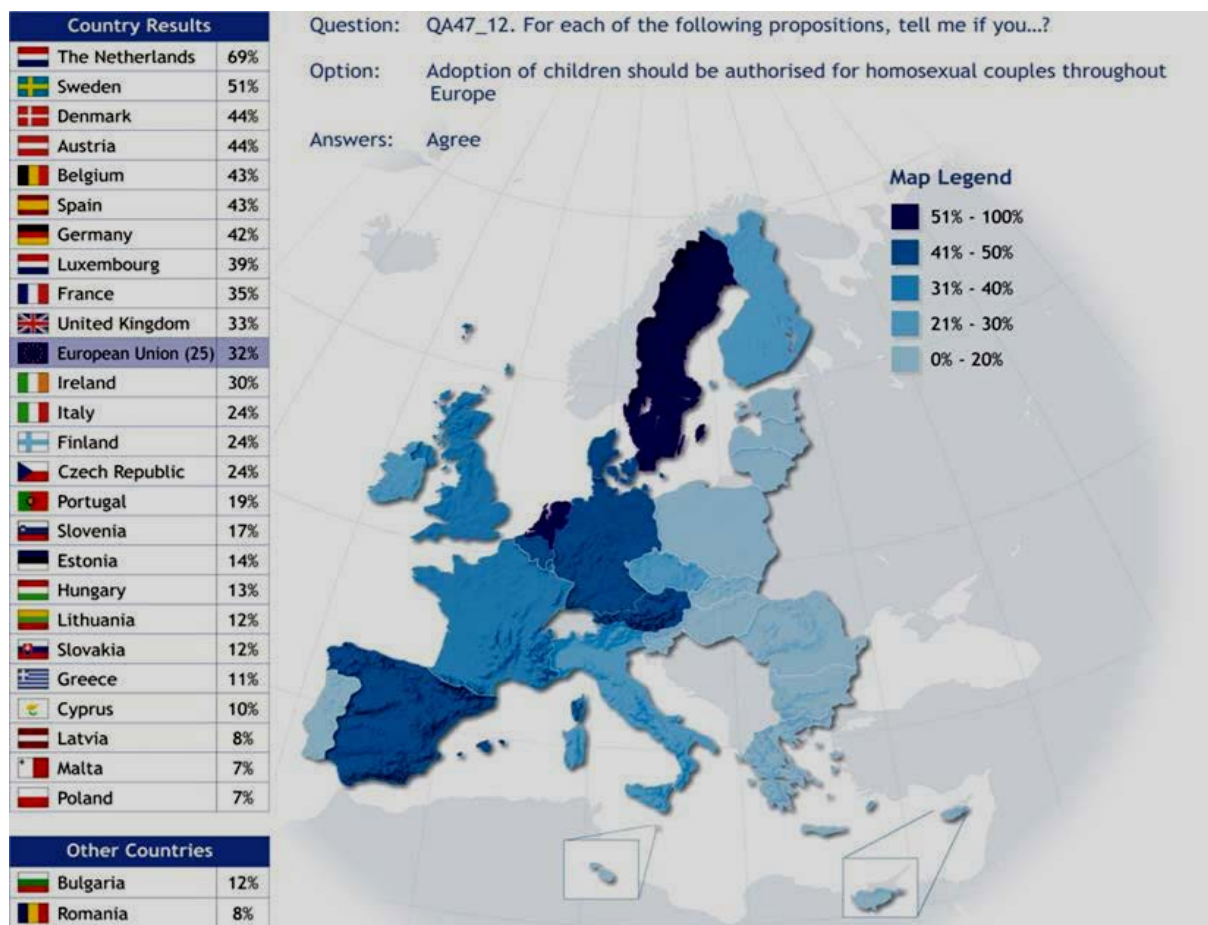
³²⁵ *Osobista znajomość i akceptacja praw gejów i lesbijek w krajach Europy Środkowej*, CBOS, Warszawa, listopad 2005, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3428>.

³²⁶ Przemysław Tomalski, *Nietypowe rodziny. O parach lesbijek i gejów oraz ich dzieciach z perspektywy teorii przywiązania*, Warszawa 2007, str.10.

³²⁷ K. Karasiewicz, R. Lawendowski, *Dlaczego pary homoseksualne mają być gorszymi rodzicami? Czyli o uprzedzeniach wobec rodzicielstwa par homoseksualnych*, w: A. Chybicka, M. Kaźmierczak, *Kobieta w kulturze – kultura w kobiecie*, Kraków, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, str. 287-302, wersja PDF, <http://karasiewicz.az.pl/resources/KarasiewiczLawendowski.pdf>, (03.01.10).

³²⁸ Jerzy Bokłazec, *Homoadopcja nie szkodzi*, 20.10.07, <http://boklazec.salon24.pl/62723,homoadopcja-nie-szkodzi>, (03.01.10).

Rys. 20 Wyniki badań pokazujące społeczną zgodę na adopcję dzieci przez pary homoseksualne w krajach Unii.



Źródło: <http://img32.imageshack.us/i/adopcja.jpg/>, (20.12.09).

4.2 NAJWAŻNIEJSZE ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB LGBT

Ruch gejowsko-lebijski w Polsce zaczął się tworzyć w drugiej połowie lat 80. XX wieku, w Warszawie. Była to grupa znajomych, których łączyła orientacja seksualna. Spotykali się początkowo w piwnicznych pomieszczeniach, potem w prywatnych mieszkaniach lub kawiarniach. Na spotkania ruchu przychodziły osoby w wieku 17-30 lat, w większości mężczyźni. Z czasem zaczęli w nim uczestniczyć goście z organizacji na rzecz homoseksualistów m. in. z Austrii, Francji,

Niemiec. Powstało też wtedy pierwsze w Warszawie gejowskie piśmiennictwo „Efebos”, głoszące hasło „coming outu”.³²⁹ Okładka pierwszego wydania piśmiennictwa, zawierała cele powstania Ruchu Homoseksualistów były to: propagowanie idei bezpiecznych kontaktów seksualnych, pomoc w nawiązywaniu kontaktów osobom samotnym oraz współdziałanie z władzami w celu chronienia homoseksualistów przed przemocą i walka ze stereotypami.³³⁰

Ruch gejowski zaczął wychodzić z podziemia po stworzeniu przez Sławka Starostę, Pink Service. Celem początkowych działań było pokazanie polskiemu społeczeństwu, że homoseksualiści też są normalnymi ludźmi. Profesor Mikołaj Kozakiewicz był pierwszą osobą z grona ludzi władzy, która mówiła publicznie o prawach homoseksualistów w komunistycznej Polsce.³³¹ „Praktycznie przez cały PRL pociąg do osób tej samej płci był postrzegany przez pryzmat słabości, jako czynnik, który ułatwi złamanie i wykorzystanie danej osoby.”³³² Ruch gejowsko-lesbijski działał w podziemiu, nie było szeroko zakrojonych akcji jak obecnie. Działalność była także ograniczona funduszami. Ruch lat 80. był zaczątkiem dla formalizowania pierwszych organizacji. Nie mógł prowadzić akcji skierowanych na zewnątrz i pełnić roli edukacyjnej, jak dzisiejsze organizacje.³³³ Przełom 1989 roku i zmiana ustrojowa stały się okresem intensywniejszej działalności gejów i lesbijek. W czerwcu 1989 roku powstał statut Stowarzyszenia Grup Lambda, które funkcjonowały początkowo w Warszawie, Gdańsku i Wrocławiu. Oficjalnie Lambda została zarejestrowana w lutym 1990 roku.³³⁴ Obecnie Stowarzyszenia Lambda działają w Warszawie, Krakowie, Bydgoszczy, Poznaniu, Szczecinie oraz w Zielonej Górze. Naprężnym działającym oddziałem jest Lambda Warszawa. Misją jej działania „jest budowanie pozytywnej tożsamości lesbijek, gejów, biseksualistów i transseksualistów oraz kształtowanie wobec nich akceptacji społecznej.”³³⁵ Prowadzi ona działania edukacyjne na rzecz tolerancji, promocji zdrowia, ochrony wolności i praw człowieka,

³²⁹ M. Czepukojć, M. Danielewicz, Ł. Krzyżanowska, *Ruchy społeczne walczące o nową tożsamość: ruch gejowsko-lesbijski*, w: *Wolność, równość, odmienność. Nowe ruchy społeczne w Polsce początku XXI wieku*, red. Ireneusz Krzemiński, str.103-104.

³³⁰ *Efebos w pełnej krasie*, http://www.homiki.org/images/foto/efebos_1.jpg, (24.02.10).

³³¹ M. Czepukojć, M. Danielewicz, Ł. Krzyżanowska, *Ruchy społeczne walczące o nową tożsamość: ruch gejowsko-lesbijski*, dz. cyt., str.104.

³³² Krzysztof Tomasiak, *Homoseksualizm w PRL (1)*, 19.09.08, http://replika.kph.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=98%3Ahomoseksualizm-w-prl-1&catid=50%3Ahistoria&Itemid=80&lang=pl, (24.02.10).

³³³ M. Czepukojć, M. Danielewicz, Ł. Krzyżanowska, *Ruchy społeczne walczące o nową tożsamość: ruch gejowsko-lesbijski*, dz. cyt., str.106.

³³⁴ Krzysztof Tomasiak, *Polityka historyczna LGBT?*, *Białe plamy polskiego ruchu gej-les*, <http://www.innastrona.pl/magazyn/bequeer/polityka-historyczna-lgbt.phtml>, (25.02.10).

³³⁵ <http://www.lambdawarszawa.org/content/view/37/43/>, (25.02.10).

przeciwdziałania i zwalczania dyskryminacji. Grupa Lambda bierze udział w przedsięwzięciach w zakresie walki z HIV/AIDS oraz organizuje spotkania, wystawy i inną działalność publiczną dotyczącą życia osób homoseksualnych. Ważnym elementem są działania wewnętrzne takie jak poradnictwo oraz konsultacje zdrowotne i prawne.³³⁶ W tym celu powstały portale takie jak, „bezpytan.pl”³³⁷, „pozytywnie.org.pl”³³⁸ oraz „bezpiecznie.org.pl”.³³⁹ Udzielają one pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych przemocą, uzależnieniami oraz HIV. Lambda jest także twórcą projektów na rzecz osób LGBT. Prowadzi Fundusz Stonewall, dzięki któremu „udziela mikrograntów przeznaczonych na realizację projektów przyczyniających się do zwiększenia pozytywnej tożsamości homoseksualnych, biseksualnych i transseksualnych kobiet i mężczyzn w Polsce oraz zwiększenia tolerancji społecznej (...).”³⁴⁰ Jest współorganizatorem projektu „Przeciwdziałaj dyskryminacji – to nie jest trudne”. Jego celem jest przeciwstawianie się dyskryminacji osób i grup ze względu na wiek, niepełnosprawność, pochodzenie etniczne, wyznanie i orientację seksualną, poprzez edukację oraz informowanie społeczności lokalnych.³⁴¹

Inną znaczącą organizacją na rzecz mniejszości seksualnych jest działająca od 2001 roku Kampania Przeciw Homofobii, która prowadzi akcje edukacyjne i społeczne oraz współorganizuje Festiwal „Kultura dla Tolerancji” w Krakowie. Przeprowadza także szkolenia uwrażliwiające na problemy gejów i lesbijek wśród nauczycieli, pracowników socjalnych, studentów, prawników i policjantów. Podobnie jak Lambda organizuje pomoc prawną i psychologiczną dla ofiar homofobii. Charakterystyczna jest dla niej działalność lobbingowa na rzecz praw gejów i lesbijek na szczeblu ogólnopolskim i międzynarodowym.³⁴² Zajmuje się także wraz z Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Stowarzyszeniem „Otwarta Rzeczpospolita” i Grupą Wirydarz prowadzeniem portalu MultiKulti. „Portal jest częścią projektu realizowanego w ramach Europejskiego Roku Równych Szans dla Wszystkich i współfinansowanego przez Komisję Europejską oraz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej - Departament

³³⁶ Statut Stowarzyszenia Lambda Warszawa obowiązujący od dnia 6.10.2007 roku, <http://www.lambdawarszawa.org/content/view/38/44/>, (26.02.10).

³³⁷ <http://www.bezpytan.pl/index-2.html>, (27.02.10).

³³⁸ <http://www.pozytywnie.org.pl/index-85.html>, (27.02.10).

³³⁹ <http://www.bezpiecznie.org.pl/>, (27.02.10).

³⁴⁰ http://www.stonewall.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=28, (27.02.10).

³⁴¹ <http://www.przeciwdzialajdyskryminacji.pl/index.php?doc=projekt>, (28.02.10).

³⁴² <http://www.kph.org.pl/pl/kim-jestemy>, (28.02.10).

ds. Kobiet, Rodziny i Przeciwdziałania Dyskryminacji.”³⁴³ KPH jest autorem wielu publikacji, raportów oraz dwumiesięcznika „Replika”. Jak inne organizacje gejowsko-lesbijskie współpracuje z organizacjami feministycznymi. W polskiej rzeczywistości jest to naturalny sojusz, ponieważ „Kościół tak samo i z podobnych względów piętnuje prawa seksualne i reprodukcyjne. (...) Homofobia i seksizm to dwie strony tego samego medalu. Nie przypadkiem feministka i lesbijka zlewa się konserwatystom w jedno (...).”³⁴⁴ „Możliwe, że antyfeminizm i homofobia są, ze sobą związane. Jak twierdzi Craig Owens, istnieje kulturowy związek między mizoginią i homofobią u głównych fallocentrycznych myślicieli Zachodu: Hegla, Nitzschego, Freuda, Levi-Straussa. Społeczności, które integrują i instytucjonalizują homoseksualizm, są bardziej egalitarne i mniej hierarchiczne. Oznacza to, że represjonowanie homoseksualizmu może być połączone z dominacją mężczyzn nad kobietami.”³⁴⁵ Organizacje feministyczne współpracujące z KPH to OŚKA, Federacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, Centrum Kobiet, Centrum Praw Kobiet, eFKA. KPH w porównaniu do Lambdy jest bardziej widoczna w mediach oraz nastawiona na walkę z homofobią. Organizacja jest rozpoznawalna także dzięki osobie Roberta Biedronia, który był jej prezesem i jednym z założycieli. Będąc osobą publiczną nie kryje się z własną tożsamością seksualną, dzięki czemu bardziej otwarcie reprezentuje interesy homoseksualistów.³⁴⁶ Był prezesem KPH przez osiem lat, mówi się o nim jako „dyżurnym zawodowym geju”.³⁴⁷

Na terytorium naszego kraju działa także Międzynarodowe Stowarzyszenie Gejów i Lesbijek na Rzecz Kultury w Polsce.³⁴⁸ Misją stowarzyszenia jest „rozwój postaw tolerancji wobec osób homoseksualnych i ich bliskich, rozwój i upowszechnianie kultury homoseksualnej w Polsce oraz promowanie zasad profilaktyki HIV/AIDS i innych chorób przenoszonych drogą płciową.”³⁴⁹ Grupa powstała by promować kulturę queer oraz artystów z mniejszości seksualnych

³⁴³ http://www.multikulti.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=99&Itemid=43, (28.02.10).

³⁴⁴ *Feministki muszą szokować*, Agnieszka Graff w rozmowie z Pawłem Smoleńskim, 06.09.04, <http://kobiety-kobietom.com/feminizm/art.php?art=1182>, (01.03.10).

³⁴⁵ Krzysztof Arcimowicz, *Obraz mężczyzny w Polskich mediach*, Gdańsk 2003, str. 100.

³⁴⁶ M. Czepukojć, M. Danielewicz, Ł. Krzyżanowska, *Ruchy społeczne walczące o nową tożsamość: ruch gejowsko-lesbijski*, dz.cyt. str.156-162.

³⁴⁷ Michał Minałto, *Na barykady: Koniec epoki Biedronia. Szef KPH odchodzi*, 09.02.09, <http://homiki.pl/modules.php?name=News&file=article&sid=2948>, (01.03.10).

³⁴⁸ Statut Międzynarodowego Stowarzyszenia Gejów i Lesbijek na Rzecz Kultury w Polsce, www.ilgcn.com/pl/statut_ilgcn_polska.pdf, (28.02.10).

³⁴⁹ Tamże.

w Polsce.³⁵⁰ W 2001 roku Szymon Niemiec, jako pierwszy prezes wraz z ILGCN-Polska stworzył pierwszą w Polsce paradę gejowską – Paradę Równości. Do stałych działań należą także Dni Kultury Queer, podczas których odbywają się seminaria, wernisaże i wystawy oraz rozdawana jest Nagroda Tęczowego Pióra, czyli ogólnopolski konkurs literacki rozgrywany w środowisku LGTB.³⁵¹ „Oficjalna parada była organizowana wyłącznie przez ILGCN-Polska do 2004 roku, kiedy stowarzyszenie zgodziło się zostać jednym z fundatorów Fundacji Równości.”³⁵² Fundacja ta zrzesza Kampanie Przeciw Homofobii, Stowarzyszenie Lambda oraz Międzynarodowe Stowarzyszenie Gejów i Lesbijek na Rzecz Kultury w Polsce.³⁵³ Fundacja Równości powstała jako odpowiedź na potrzebę wyłonienia grupy zajmującej się organizacją, promocją oraz pozyskiwaniem funduszy na Paradę Równości. Impreza ta w przeświadczeniu fundacji jest sposobem demonstracji istnienia w społeczeństwie polskim osób homo, bi i transseksualnych oraz świętem równości, różnorodności, wzajemnego poszanowania i miłości.³⁵⁴ Fundacja należy do Europejskiego Stowarzyszenia Organizatorów Parad (European Pride Organisers Association- EPOA). Jego główny cel to promowanie wydarzeń ze środowiska LGBT na ogólnoeuropejskim poziomie. Jedno z takich wydarzeń to EuroPride, coroczne konferencje organizowane co rok w innym mieście goszczącym.³⁵⁵ „(...) Warszawska EuroPride odbędzie się od 9 do 18 lipca 2010 roku. Będzie to pierwsza i prawdopodobnie największa tego typu impreza w Europie Wschodniej. Jej mottem będzie hasło: *Wolność, Równość, Tolerancja!*”³⁵⁶ Prezes Fundacji Równości, Tomasz Bączkowski powiedział: „Dla nas to przede wszystkim symbol przemian, jakie dokonały się w ciągu ostatnich lat. Jeszcze pięć lat temu w Warszawie zabroniono Parady Równości”.³⁵⁷ „EuroPride ma być nie tylko paradą, (...) ale także kilkunastodniowym festiwalem. Już teraz zapowiedziano wiele imprez związanych z kulturą gejowsko-lesbijską i tolerancją: festiwal teatralny, festiwal filmowy, konferencje dotyczące praw człowieka

³⁵⁰ <http://www.ilgcn.com/pl/about.html>, (01.03.10).

³⁵¹ http://gejowo.pl/index.php?pid=35&li_id=2200, (01.03.10).

³⁵² Tamże.

³⁵³ *LGBT na świecie i w Polsce*, <http://gaymateo.pl/lgbt-na-swiecie-i-w-polsce-ar13.html>, (01.03.10).

³⁵⁴ <http://www.rownosc.pl/>, (02.03.10).

³⁵⁵ <http://europride.info/index.php?page=6>, (02.03.10).

³⁵⁶ <http://www.europride2010.eu/?u=1&lg=1&dzial=11>, (02.03.10).

³⁵⁷ *Największa parada w Europie będzie w Warszawie*, PAP, msz, 27.09.09,

http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34889,7083908,Najwieksza_parada_w_Europie_będzie_w_Warszawie.html, (02.03.10).

czy ekonomii, ale też spotkanie burmistrzów miast, którzy są gejami bądź lesbijkami.”³⁵⁸

Budowaniem otwartego społeczeństwa obywatelskiego, wspieraniem idei demokratycznych i krzewieniem postaw tolerancyjnych zajmuje się Fundacja Kultura dla Tolerancji. Tak jak pozostałe organizacje walczy z dyskryminacją osób LGBT przez propagowanie wiedzy na temat tożsamości seksualnych i identyfikacji płciowych. Upowszechnia ona także idee feministyczne i równouprawnienia płci.³⁵⁹ Organizuje w Krakowie Festiwal dla Tolerancji. „Pomysł festiwalu narodził się w 2003 roku wśród grupki studentów UJ związanych z krakowskim oddziałem Kampanii Przeciw Homofobii. Pierwsza edycja odbyła się w maju 2004 roku. Wtedy najważniejszymi wydarzeniami były konferencja naukowa zorganizowana przy współpracy Instytutu Socjologii UJ, wizyta w Państwowym Muzeum Auschwitz Birkenau i złożenie tam hołdu homoseksualistom - ofiarom nazizmu.”³⁶⁰

Organizacje gejowsko-lesbijskie skupiają się przede wszystkim na pokazaniu społeczeństwu faktu istnienia osób homoseksualnych w Polsce. Parady Równości w Warszawie, Marsz Tolerancji w Krakowie i Marsz Równości w Poznaniu stały się narzędziem politycznym ruchu LGBT. Oprócz Kultury dla Tolerancji w Krakowie, środowisko jest promowane przez Festiwal Filmu Queer A million different loves! w Łodzi, Festiwal przeciw wykluczeniom Geje, Lesbijki i Przyjaciele we Wrocławiu, Queer Fest w Toruniu oraz Festiwal Tęczowych Rodzin w Warszawie.³⁶¹

4.3 KAMPANIE NA RZECZ OSÓB HOMOSEKSUALNYCH

Spektakularnym wydarzeniem stała się akcja społeczna KPH pod nazwą „Niech nas zobaczą”. Była to pierwsza w Polsce tego typu kampania. Jej celem było przeciwdziałanie dyskryminacji gejów i lesbijek.³⁶² Akcja składała się z wystawy zdjęć

³⁵⁸ *Parada EuroPride w przyszłym roku w Warszawie*, Źródło: IAR, 27.09.09, <http://www.tvp.info/informacje/polska/parada-europride-w-przyszlym-roku-w-warszawie>, (02.03.10).

³⁵⁹ <http://www.tolerancja.org.pl/fundacja.html?strona=cele>, (02.03.10).

³⁶⁰ *Festiwal Kultura dla Tolerancji: nowe życie marszu tolerancji*, 07.04.09, <http://www.mmkrakow.pl/4586/2009/4/7/festiwal-kultura-dla-tolerancji-nowe-zycie-marszu-tolerancji?category=news>, (02.03.10).

³⁶¹ Marzena Lizurej, *Sytuacja ruchów LGBT w Polsce*, www.interalia.org.pl/index_pdf.php?lang=pl&klucz=&produkt...526, (27.02.10).

³⁶² Piotr Wasilewski, *Polskie kampanie społeczne w latach 2002-2006*, w: *Szlachetna propaganda dobroci czyli drugi tom o Reklamie Społecznej*, red. Piotr Wasilewski, Kraków 2008, str.37.

ukazujących piętnaście par lesbijskich i piętnaście par gejowskich oraz billboardów i kampanii informacyjnej. Trwała od marca do czerwca 2003 roku. Wywołała gorącą dyskusję na temat praw osób homoseksualnych, wielu polityków i komentatorów nie kryło oburzenia. Z powodu nagonki galerie i firmy reklamowe wycofywały się z kontraktów, a plakaty niszczone lub zaklejano.³⁶³ Media przez trzy miesiące dyskutowały i pisały o kampanii, z jednej strony atakowano ją, a z drugiej spontanicznie broniono. Twórcą projektu zależało na autentyczności, dlatego chcieli by wzięli w niej udział prawdziwi homoseksualiści i prawdziwe pary. Znalezienie osób, które zdecydowałyby się publicznie pokazać swoją twarz, okazało się być trudne. Chciano pokazać pary w różnym wieku, lecz zgłaszali się przede wszystkim ludzie młodzi. Wszystkie zdjęcia wykonano w podobnej linii artystycznej. Na zdjęciach pokazano sylwetki budzących sympatię osób trzymających się za ręce i patrzących prosto w obiektyw. „W zamyśle autorki zdjęć, Karoliny Berguły, fotografie miały być podobne do siebie, wręcz monotonne, po to, aby widz, który obejrzy wszystkie 30 zdjęć, znudził się nimi i pomyślał, że mijają na ulicy codziennie setki takich ludzi, - że geje i lesbijki to nie żadna sensacja. Jeśli homoseksualiści wyglądają tak normalnie i przeciętnie, są właśnie tak samo normalni jak on, widz.”³⁶⁴ Robert Biedroń mówił: „Celowo zdecydowaliśmy się na tak proste zdjęcia. Żeby delikatnie oswajać przechodniów z naszą obecnością. Pokazujemy zwyczajnych ludzi w najzwyczajniejszych sytuacjach, jakby właśnie wyszli po bułki do sklepu. Chcemy zburzyć mity, że homoseksualista to zboczeniec, pedofil z Dworca Centralnego albo przebieraniec na paradzie dumy gejowskiej (...).”³⁶⁵

³⁶³ Błażej Warkocki, Zbyszek Sypniewski, *Homofobia po polsku*, Warszawa 2004, str. 9-10.

³⁶⁴ <http://www.niechnaszobacza.queers.pl/>, (03.03.10).

³⁶⁵ Agnieszka Kowalska, *Ruszyła akcja Kampanii Przeciw Homofobii? Niech nas zobaczq?*, 25.03.03, <http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34889,1389254.html>, (03.03.10).

Foto. 9 Plakaty kampanii „Niech nas zobaczą”.



Źródło: <http://www.niechnaszobacza.queers.pl/strony/galeria.htm#up>, (03.03.10).

Przygotowania i szukanie modeli i modelek do zdjęć rozpoczęto jesienią 2002 roku. W Warszawie organizatorom udało się szybko znaleźć piętnaście par gejowskich, natomiast problemu przysporzyło znalezienie par lesbijskich. Dlatego organizatorzy byli skłonni do sprowadzenia modelek z Czech, które udawałyby Polki. W efekcie na wszystkich zdjęciach znalazło się około sześć autentycznych par.³⁶⁶ W Krakowie kampania wywołała poruszenie wśród radnych klubu LPR, którzy oburzyli się, że prezydent miasta będzie wspierać homoseksualistów. Młodzież Wszechpolska zapowiadała blokady otwarcia wystawy. W obronie kampanii wystosowano list otwarty, w którym sygnatariusze napisali: „Ostatnie wydarzenia związane z akcją *Niech nas zobaczą* uświadomiły nam skalę nietolerancji, lęku i wewnętrznej cenzury w naszym kraju.”³⁶⁷ Sygnatariusze listu wskazali, „że obowiązkiem ludzi myślących jest przeciwstawianie się wszelkim formom nietolerancji i solidarność z tymi,

³⁶⁶ Ola Piel, Joanna Wydrych, Wywiad z Anną Gruszczyńską, Kraków 2004, w: *Global Feminisms Comparative Case Studies of Women's Activism and Scholarship*, http://209.85.129.132/search?q=cache:s8vr1JmJPh0J:deepblue.lib.umich.edu/bitstream/2027.42/55698/3/Gruszczyńska_P_P_102806.pdf+Anna+Gruszczy%C5%84ska+Niech+nas+zobacz%C4%85+feminizm&cd=8&hl=pl&ct=clnk&gl=pl&client=firefox-a, (04.03.10).

³⁶⁷ *List otwarty w obronie akcji "Niech nas zobaczą"*, PAP, 22.04.03, <http://wiadomosci.gazeta.pl/kraj/1,34317,1438257.html>, (05.03.10).

których ta nietolerancja dotyka. (...) Cenzura, zwłaszcza wewnętrzna, jest zagrożeniem dla prawdy.”³⁶⁸ Przeprowadzenie kampanii w Krakowie stało pod znakiem zapytania. Piotr Doerre, szef klubu LPR mówił: „To niedopuszczalne! (...) W naszej opinii taka akcja jest niepotrzebna, bo służy promocji postaw homoseksualnych.”³⁶⁹ Jacek Majchrowski jeszcze zanim zobaczył plakaty twierdził, że powieszenie ich na przystankach stanie się prowokacją do wandalizmu. Na wiatkach przystanków miało zawisnąć sto plakatów, jednak firma AMS, która odpowiadała za umieszczenie plakatów, wycofała się ze zlecenia. Powodem tej rezygnacji były kontrowersje wokół treści plakatów.³⁷⁰ Na 10.04.2003 planowano otwarcie w galerii Związku Krakowskich Artystów Plastyków w Sukiennicach wystawy będącej częścią akcji. Galeria jednak po protestach LPR i Młodzieży Wszechpolskiej w ostatniej chwili wypowiedziała organizatorom umowę. Kierowniczka galerii tłumaczyła, że fotografie mają niski poziom artystyczny, a decyzję o rezygnacji z wystawienia zdjęć podjęto bez nacisków politycznych.³⁷¹ Organizatorzy wystawy byli skłonni zorganizować ją na krakowskim rynku, jednak w ostatniej chwili na wystawienie zdjęć zgodziła się galeria Burzym & Wolff. Bilbordy udało się zawiesić w Warszawie i Krakowie. W Warszawie było ich kilkadziesiąt lecz większość z nich szybko zaklejono. W Krakowie pojawiło się ich pięć, z tym, że po tygodniu, w nocy zniszczono wszystkie farbą. Młodzież Wszechpolska po tym wydarzeniu wykupiła ogłoszenie w „Dzienniku Polskim”, w którym podziękowała mieszkańcom miasta za obywatelską postawę.³⁷² Kampania wywołała zarówno pozytywne jak i negatywne reakcje. Spoty reklamowe ze zdjęciami można było oglądać w MTV, pojawiły się też wtedy polskie teledyski z aluzjami do homoseksualizmu. Media poszukiwały par z plakatów do reportaży. Tabu niewidzialności homoseksualistów przełamano lecz zaczął się szum opinii. Akcję odbierano jako promocję odmienności seksualnej, a nie jako promocję sprawiedliwości i równości, czyli demokracji. W Polsce nie dostrzega się związku pomiędzy prawami lesbijek i gejów, jako mniejszości, a demokracją. Demokracja dla Polaków to głos większości, a nie rozpoznanie praw mniejszości.³⁷³

³⁶⁸ Tamże.

³⁶⁹ Wojciech Pelowski, *Czy w Krakowie zawisną plakaty z homoseksualistami?*, 14.03.03, <http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,44425,1372995.html>, (05.03.10).

³⁷⁰ Tamże.

³⁷¹ Wojciech Pelowski, *Związek Krakowskich Artystów Plastyków przestraszył się gejów*, 08.04.03, <http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,44425,1417469.html>, (05.03.10).

³⁷² Anna Gruszczyńska, *Kraków, europejskie miasto homofobów*, w: *Homofobia po polsku*, dz. cyt., str.81-82.

³⁷³ Paweł Leszkowicz, Tomwł Kitliński, *Miłość i demokracja. Rozważania o kwestii homoseksualnej w Polsce*, Kraków 2005, str. 16-17.

Kontynuacją „Niech nas zobaczą” była kolejna akcja KPH, rozpoczęta jeszcze w tym samym roku, „Jestem gejem. Jestem lesbijką. Poznaj nas!”. Pierwsza część kampanii składała się ze spotkań na dziewięciu polskich uniwersytetach (w Warszawie, Lublinie, Białymstoku, Gdańsku, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Łodzi i Katowicach). Spotkania wzbudziły zainteresowanie studentów, którzy mogli dzięki nim poznać lepiej mniejszość homoseksualną. Na temat spotkań dyskutowano w mediach, a Młodzież Wszechpolska, protestowała przeciwko nim w kilku miastach. W Krakowie przed Uniwersytetem Jagiellońskim wręczyli prof. Szyszkowskiej miotłę, pojawiły się transparenty „Homoseksualizm to grzech. Można się wyleczyć”, oraz „Sodomia, Gomora, Szyszkowska”. Organizatorzy jako drugą część akcji stworzyli stronę internetową z materiałami dla rodziców, nauczycieli i studentów. W Polsce była to pierwsza strona, na której rodzice mogli znaleźć informacje o homoseksualizmie.³⁷⁴ Były tam wywiady z psychologami i seksuologami pomagające rodzicom poradzić sobie z homoseksualizmem swoich dzieci. Znalazła się tam część dla nauczycieli z materiałami pokazującymi jak mówić o homoseksualności w szkole.³⁷⁵ Jedna z osób prowadzących wykłady dla studentów powiedziała: „Chcemy pokazać, że stereotypy są sztuczne, nieprawdziwe. Chcemy zaprezentować gejów i lesbijki jako indywidualne konkretne osoby, a nie grupę.”³⁷⁶ Na spotkaniach osoby homoseksualne wstawały i mówiły: „Cześć, jestem gejem, chcesz mi zadać pytanie? To zadaj!” Dla niektórych z nich było to pierwsze wyjście z ukrycia.³⁷⁷

Przemoc i mowa nienawiści wymierzona w osoby homoseksualne stała się powodem zorganizowania przez KPH kolejnej kampanii, „Co się gapisz pedale? Co się gapisz lesbo?”. Chciano przez nią zaprzestać stosowania brutalnego języka. W Warszawie, w marcu 2007 roku pojawiły się na ulicach plakaty z napisem „Co się gapisz pedale?!”, „Co się gapisz lesbo?!”. Był to początek dalszego etapu kampanii czyli plakatów z napisem „Pedał! Lesba! Słyszę to codziennie. Nienawiść boli”. Kampania wzbudziła dyskusję na temat używania mowy nienawiści. Wyróżnił ją miesięcznik „Media & Marketing” i zajęła 6 miejsce w rankingu najlepszych kampanii społecznych. KPH zorganizowała także wystawę, „Homofobia. Tak to wygląda!”, na której pokazano dokumenty obrazujące przemoc, z jaką zetknęła

³⁷⁴ http://www.kph.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=31, (04.03.10).

³⁷⁵ <http://www.homoseksualizm.pl/podstudenci.html>, (04.03.10).

³⁷⁶ Sebastian Łupak, *AKCJA Kampanii przeciw Homofobii "Cześć, jestem gejem!"*, 13.12.03, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=376>, (06.03.10).

³⁷⁷ Tamże.

się w ostatnich latach. Wystawa była częścią prowadzonej w Polsce akcji „Każdy inny, wszyscy równi” przez Radę Europy.³⁷⁸

„Każdy Inny - Wszyscy Równi” była kampanią na rzecz różnorodności, praw człowieka i uczestnictwa, organizowaną od czerwca 2006 do października 2007 roku wspólnie z Komisją Europejską i Europejskim Forum Młodzieży. Miała na celu walkę z nietolerancją, promowanie różnorodności europejskich kultur, tradycji i stylów życia. Grupą docelową były społeczeństwa, rządy i władze lokalne poszczególnych państw. Kampania w Polsce miała znaczenie wyjątkowe, ponieważ Polska była jedynym z nielicznych krajów członkowskich Rady Europy, w których rząd z powodów ideologicznych odmówił współdziałania przy jej prowadzeniu.³⁷⁹ Podczas wystawy „Homofobia. Tak to wygląda!” w Austriackim Forum Kultury można było zobaczyć wycinki z gazet, zdjęcia, filmy video, przeczytać dowcipy o mniejszościach seksualnych, a nawet zagrać w grę komputerową, której istotą było *polowanie na pedała*.³⁸⁰ Osoby oglądające plakaty na ulicy mogły poczuć się zszokowane i zbulwersowane, lecz w kampanii chodziło o pokazanie odczuć osób homoseksualnych, które na co dzień doświadczają nietolerancji w postaci wulgaryzmów i nienawiści. Społeczeństwo powinno się nauczyć reagować, gdy widzi jak obrażane są w sferze publicznej osoby homoseksualne.³⁸¹ Robert Biedroń mówił o akcji: „Plakaty mają zwrócić uwagę na przemoc psychiczną i fizyczną z jaką każdego dnia spotykają się w Polsce geje i lesbijki. Liczymy na to, że ludzie się będą oburzać, że będą reagować na nie, a nie przechodzić obojętnie.”³⁸² W niektórych miejscach plakaty zdjęto po interwencji przechodniów, którzy poczuli się urażeni tym co przeczytali.³⁸³ Plakaty krytykowano w różny sposób: -„Jeśli ktoś jest w Polsce dyskryminowany, to na pewno Bogu ducha winne dzieci, które nie mogą wyjść z domu, żeby nie nadzieć się na jakieś obłeśne zdjęcie czy wulgarne zdanie. Jeszcze kilka takich homokampanii i sam zacznę klarować mojemu synowi, co to "lesba" i co to "pedał". Ale wtedy moje tłumaczenia nie będą raczej po myśli pana Biedronia.”³⁸⁴ -„(...) Po raz pierwszy w życiu jestem głęboko zbulwersowana tym co

³⁷⁸ http://www.kph.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=33, (06.03.10).

³⁷⁹ <http://www.inni-rowni.pl/content/view/15/37/>, (07.03.10).

³⁸⁰ „*Polowanie na pedała*” ma promować tolerancję, PAP, 05.03.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,3964526.html>, (07.03.10).

³⁸¹ <http://www.stophomofobia.kph.org.pl/stophomofobia/>, (07.03.10.)

³⁸² *Co się gapisz lesbo?!*, 26.02.07, <http://www.innastrona.pl/newsy/3279/co-sie-gapisz-lesbo/>, (05.03.10).

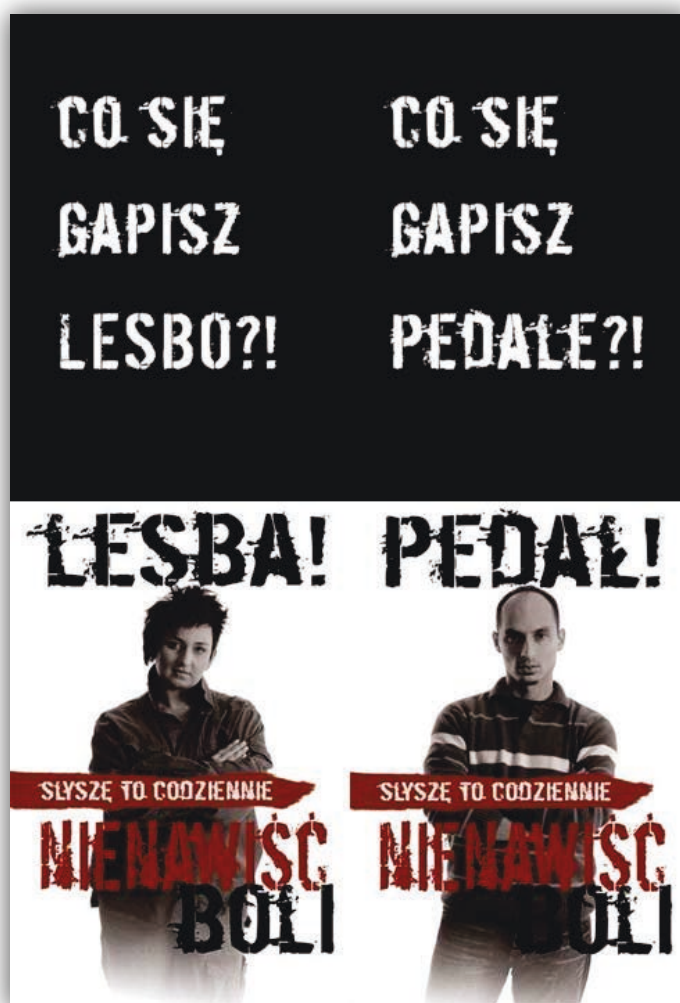
³⁸³ Robert Biedroń, *Co się gapisz pedale?!*, 26.02.07, <http://robertbiedron.blog.onet.pl/Co-sie-gapisz-pedale,2,ID180630986,n>, (06.03.10).

³⁸⁴ Marek Magierowski, *Tato, a co to lesba?*,

http://www.rzeczpospolita.pl/dodatki/druga_strona_070228/druga_strona_a_7.html, (06.03.10).

zaobserwowałam w przestrzeni outdooru. (...) Jestem oburzona, że można dawać pożywkę wszystkim nietolerancyjnym przedstawicielom społeczeństwa. Pokazywać, że można bezkarnie obrażać lesbijki na łamach poważnych mediów, zarówno poprzez ton jak i sformułowania cytowane w nich. Mam nadzieję, że przekaz ten spotka się z oficjalną krytyką wszystkich ogniw i środowisk mniejszości seksualnych.”³⁸⁵ Kampania wzbudziła sprzeciw nie tylko osób heteroseksualnych, wśród osób homoseksualnych znalazły się także osoby, które uznały ją za nietaktowną. Po wywieszeniu pierwszych plakatów, niektórzy sądzili, że to prowokacja Młodzieży Wszechpolskiej lub LPR. Jednak ogólny wydźwięk kampanii był pozytywny. Niektórym nie podobał się taki sposób promowania tolerancji, lecz przekaz zmuszał do zastanowienia się, a to było celem kampanii.

Rys. 21 Plakaty obu części kampanii „Co się gapisz pedale? Co się gapisz lesbo?”.



Źródło: <http://www.blog.mediafun.pl/foto/2007-03/pedal.jpg>, (07.03.10).

³⁸⁵ *Co się gapisz lesbo!?*, 28.02.07, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=4232#>, (06.03.10).

KPH Toruń w 2007 roku zorganizowała kampanię „Nie jesteś sam. Nie jesteś sama”. Przed Bożym Narodzeniem 500 różowych plakatów powieszono w najbardziej ruchliwych miejscach Torunia. Na jednych widniała emerytka Agnieszka (lesbijką z dzielnicy Wrzosa), a na innych zajmował się student Arek (gej z dzielnicy Bydgoskie Przedmieście). Pod każdym plakatem była informacja: „w Toruniu jest prawie 8000 osób takich, jak Arek i Agnieszka.” W tej kampanii jak w poprzednich chodziło o uświadomienie społeczeństwu, że nie składa się ono wyłącznie z osób heteroseksualnych. Akcje przeprowadziło także KPH Trójmiasto. Kampania miała też być w Bydgoszczy, lecz nie udzielono zgody na powieszenie plakatów. Sprawą interesowały się media oraz wszystkie liczące się lokalne gazety i radiorozgłoszenie. Reakcja mediów, mieszkańców Torunia i Bydgoszczy była prawie wyłącznie pozytywna. Jednak znaleźli się też przeciwnicy akcji, którzy na ulicach Torunia w trakcie Bożego Narodzenia zniszczyli niemal wszystkie plakaty.³⁸⁶ W odróżnieniu do kampanii „Niech nas zobaczą”, tu użyto wizerunki modeli z agencji reklamowych. „Ludzie w miarę chętnie wypowiadają się na temat swoich poglądów, trudniej namówić ich na zdjęcie, boją się, że na przykład stracą pracę. Ja sam dostaję pogróżki, najnowsza to zaproszenie na otwarcie komory gazowej, gdzie mam zostać zabity. Policja jest w tych sprawach beczynna i bezradna”³⁸⁷, mówił Robert Biedroń. Kampania nie pojawiła się jak planowano na Śląsku. Uznano ją za zbyt drażliwy społecznie projekt. Jedna z firm odmówiła wywieszenia plakatów mówiąc, że nie chcą widzieć tych plakatów w swoim mieście. Firmy zwykle tłumaczyły, że mają już zajęte terminy lub, że nie zgadza się to z ich polityką.³⁸⁸

³⁸⁶ http://www.kph.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=34, (07.03.10).

³⁸⁷ Agnieszka Zagner, *Niechciane plakaty*, 15.01.08,

<http://www.polityka.pl/kraj/opinie/242102,1,niechciane-plakaty.read>, (07.03.10).

³⁸⁸ Tamże.

W Polsce organizowany jest także przez Amnesty International, Dzień Milczenia.³⁸⁹ Inicjatywa ta pochodzi od studentów, którzy zorganizowali go pierwszy raz na uniwersytecie w Virgini w 1996 roku.³⁹⁰ W Polsce biorą w nim udział aktywiści AI, KPH oraz osoby prywatne.³⁹¹ „Uczestnicy składają śluby milczenia na dziewięć godzin, by zaprotestować przeciwko prześladowaniom, uprzedzeniom i dyskryminacji, które w efekcie skazują osoby LGBT właśnie na milczenie.”³⁹² Milcząca manifestacja polega na pokazaniu sprzeciwu, stojąc z zaklejonymi ustami w centrum miasta. Dzień Milczenia był już organizowany m.in. w Krakowie, Warszawie, Katowicach, Bydgoszczy, Toruniu, Łodzi, Lublinie. Szczecinie.³⁹³

³⁸⁹ *Dzień Milczenia*, 16.05.09, <http://www.wprost.pl/ar/161509/Dzien-Milczenia/>, (09.03.10).

³⁹⁰ The History of the Day of Silence®, <http://www.dayofsilence.org/content/history.html>, (08.03.10).

³⁹¹ *18 kwietnia - Dzień Milczenia*, 05.04.07,

[http://amnesty.org.pl/index.php?id=72&tx_ttnews\[tt_news\]=5084&cHash=9cbb6689ba](http://amnesty.org.pl/index.php?id=72&tx_ttnews[tt_news]=5084&cHash=9cbb6689ba), (09.03.10).

³⁹² <http://dzienmilczenia.blox.pl/html/1310721,262146,21.html?335720>, (09.03.10).

³⁹³ *Dzień Milczenia przeciwko homofobii*, 24.04.08, <http://www.mmtrojmiasto.pl/1639/2008/4/24/dzien-milczenia-przeciwko-homofobii?category=news>, (09.03.10).

ZAKOŃCZENIE

Na pytanie czy Polska jest krajem homofobów wydaje się, że nie ma jednoznacznej odpowiedzi, jednak problem homofobii dotyka większą część polskiego społeczeństwa. Wielu Polaków, w tym wielu czołowych polityków rzeczywiście dało się poznać jako osoby, które są wrogo nastawione do mniejszości seksualnych. Mimo, że prawie wszyscy obywatele pragną żyć w kraju demokratycznym i chcą by wszyscy byli równi wobec prawa, to jednak odmawiają innym ludziom dostępu do podstawowych praw. Polska nie jest państwem wyznaniowym, a na jej terytorium mieszkali i nadal mieszkają wyznawcy innych religii i mniejszości narodowe, przez co wydawało by się, że Polacy powinni respektować prawa osób o innych zapatrywaniach, czy orientacji seksualnej do samostanowienia, zwłaszcza, że swoją obecnością nie wyrządzają innym krzywdy. Polacy sprzeciwiają się zawieraniu prawnych związków przez pary homoseksualne, nie do końca zdając sobie sprawę, czemu tak naprawdę to miałyby służyć. Przy okazji mówienia o homoseksualizmie od razu pojawiają się hasła typu „promocja dewiacji”. Przyznanie osobom homoseksualnym podstawowych praw przez państwo oznaczałoby dostrzeżenie ich obecności i wyjęcie ich z grupy tematów tabu. To właśnie budzi obawy środowisk konserwatywnych i katolickich, ponieważ według ich opinii, doprowadziłoby to do deprawacji podstawowej jednostki społecznej, za jaką jest uważana tradycyjna rodzina oraz załamania dotychczasowego systemu wartości.

W polskiej sferze publicznej geje stali się zauważalni dopiero parę lat temu. Nie bez znaczenia było pojawienie się homoseksualnych celebrytów, czy seriali, w których pojawili się homoseksualni bohaterzy. Jako pierwszy publicznie przyznał się do bycia gejem w 2005 roku Jacek Poniedziałek³⁹⁴, inną znaną osobą, która dołączyła do tego grona był w 2007 roku Tomasz Raczek. Na taki krok nie odważył się żaden z polskich polityków, choć „politycy PiS często wspominają rozmowę, którą jeszcze jako premier (Jarosław Kaczyński) odbył rzekomo z szefem Komisji Europejskiej José Manuelem Barroso. Na pytanie Portugalczyka, jak to jest w Polsce z homofobią, miał odpowiedzieć, że nie jest ona problemem, bo sam ma ministra geja w rządzie. Wśród polityków PiS po dziś dzień trwa ożywiony spór o to, kogo Kaczyński miał na

³⁹⁴ *Jacek Poniedziałek: jestem gejem!*, 14.12.05, <http://www.innastrona.pl/newsy/2809/jacek-poniedzialek-jestem-gejem/>, (04.05.10).

myśli.”³⁹⁵ Polska polityka nie jest jeszcze gotowa na takie zmiany, jakie dokonały się w krajach zachodnich i na otwarte mówienie o homoseksualizmie, a tym bardziej wśród polityków. Jako przykłady można wymienić Szwajcarię, gdzie „gejem jest były szef jednej z izb parlamentu Claude Janiak, a w Islandii lesbijką obecna premier Johanna Sigurdardottir. W Niemczech do homoseksualizmu przyznał się wicekanclerz i szef MSZ Guido Westerwelle, a we Francji do coming outu ambasadora przy OECD Rogera Karoutchiego przyczynił się Nicolas Sarkozy, namawiając go, by na oficjalne spotkania przychodził z partnerem.”³⁹⁶

Polacy są znani ze swojej niechęci do tego co inne i obce. Od zawsze w polskiej świadomości funkcjonuje lansowany przez główne ugrupowania polityczne podział na „my”, czyli dobrzy i „oni”, czyli źli, obcy. To właśnie może być powodem tego, że większość Polaków nie akceptuje osób homoseksualnych, bo jak podają badania, aż 83% społeczeństwa deklaruje, że nie zna osobiście żadnej lesbijki ani geja.³⁹⁷ Oswojenie Polaków z innością stanowi problem trudny do rozwiązania. Okazją do pokazania bogactwa homoerotycznego świata oraz próbą zmiany wizerunku nietolerancyjnej Polski, jest niewątpliwie wystawa Muzeum Narodowego w Warszawie, *Ars Homo Erotica*, która ma być pokazywana od czerwca do września 2010 roku.³⁹⁸ Jednak, już po samej jej zapowiedzi pojawiły się głosy sprzeciwu. Poseł PiS Jarosław Pięta, który zapowiadał bojkot wystawy i wysłał protest do Ministerstwa Kultury, mówił, że „urąga ona prawdziwej sztuce”³⁹⁹ oraz: „dlaczego dyrektor Muzeum Narodowego chce dyskryminować twórczość nekrofilów, pedofilów i zoofilów? Homoseksualizm jest dewiacją podobną do każdej z powyższych.”⁴⁰⁰ Ta wypowiedź jest modelowym przykładem tego, jak homoseksualizm jest postrzegany przez większość Polaków. Motywy homoseksualne, które pojawiają się w sztuce są najczęściej marginalizowane. Do homoerotycznych dzieł można zaliczyć twórczość Michała Anioła i Leonarda da Vinci, choć jako homoerotyczne są określane dzieła literackie i artystyczne, o których panuje przekonanie, że wyrażają uczucia

³⁹⁵ Wiktor Ferfecki, *Parlamentarny coming out*, 17.12.09, <http://www.tvp.info/magazyn/po-godzinach/parlamentarny-coming-out>, (10.05.10).

³⁹⁶ Tamże.

³⁹⁷ *Osobista znajomość i akceptacja praw gejów i lesbijek w krajach Europy Środkowej*, CBOS, Warszawa, listopad 2005, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3428>.

³⁹⁸ http://www.mnw.art.pl/index.php/pl/wystawy_czasowe/planowane/, (26.05.10).

³⁹⁹ *Pięta donosi na homoseksualistów*, 26.01.10, http://www.se.pl/wydarzenia/kraj/pieta-donosi-na-homoseksualistow_127993.html, (10.05.10).

⁴⁰⁰ *Zawodowy homoseksualista” vs. „wybujale fantazje*, 22.01.10, <http://www.tvn24.pl/-1,1639529,0,1,8222muzeum-to-nie-miejsce-dla-waszych-malych-interesow8221,wiadomosc.html>, (10.05.10).

homoseksualne lub takowe były ich źródłem.⁴⁰¹ Obecność tej tematyki w sztuce jest potrzebna, przerywa tabu i homofobię. Sztuka homoerotyczna przyczynia się do powstania podziału w polskim społeczeństwie na tych, którzy twierdzą, że jest ona symptomem demokratyzacji, europeizacji i rozwoju oraz na tych, którzy uważają ją za symbol upadku. Dlatego ta tematyka jest nadal w Polsce czymś rewolucyjnym. Mówi się zarówno o jej obecności jak i nieobecności, z jednej strony widać oznaki przyzwolenia, a z drugiej protesty niektórych środowisk.⁴⁰²

Stwierdzenie, że Polska jest krajem nietolerancyjnym oburza wiele osób. Lecz jak inaczej nazwać sytuację, gdy aż 84% badanych nie zgodziłoby się pracować u szefa geja lub lesbijki. Osoby homoseksualne zajmują 3 miejsce w rankingu najbardziej niechcianych szefów, zaraz po osobach z przeszłością kryminalną (86%) i osobach, które leczyły się psychiatrycznie (93%).⁴⁰³ Polska tolerancja, to tolerancja wybiórcza i warunkowa. Polacy tolerują „murzyna”, ale tylko wtedy gdy nie jest mężem ich córki, mogą nawet tolerować geja lecz tylko gdy siedzi w domu, nie chodzi na parady kolorowo ubrany, a tym bardziej gdy nie trzyma w miejscach publicznych partnera za rękę. „Zakaz przeprowadzenia w Warszawie Parady Równości, a wcześniej podobne spory w Krakowie pokazały, że publiczne deklarowanie i manifestowanie swojej orientacji homoseksualnej, a także działanie w interesie tej grupy obywateli natrafia na opory znacznej części społeczeństwa. Przeciwnicy Parady Równości uzasadniali sprzeciw niezgodą na to, aby geje manifestowali jako przedstawiciele mniejszości seksualnej. Wyrażali też przypuszczenie, że demonstranci będą okazywać swoją seksualność i będzie to sprzeczne z etycznymi standardami i poczuciem estetyki.”⁴⁰⁴

Osoba, o której wiadomo, że jest homoseksualna, przestaje w świadomości Polaków być człowiekiem, staje się lesbijką lub gejem. Stygmatyzacja kogoś na geja lub lesbijkę jest ostateczna i równa dehumanizacji. Tolerancja wobec osób homoseksualnych, traktowanie ich jako równych sobie znajomych i współpracowników, a nawet swoista moda na „geja przyjaciela”, występuje tylko w nielicznych środowiskach. Osoby homoseksualne są zazwyczaj tolerowane w dużych miastach, wśród osób wykształconych lub w środowiskach twórczych. Polska w kwestii

⁴⁰¹ *Słownik pojęć współczesnych*, Katowice 1999, str. 219.

⁴⁰² Paweł Leszkiewicz, *Wystawa, której nie będzie, czyli motywy homoseksualne w polskiej sztuce współczesnej*, w: *Odmiany odmienca*, red. Tomasz Basiuk, Dominika Ferens, Tomasz Sikora, Katowice 2002, str.97.

⁴⁰³ Sondaż, 13.11.07, <http://bi.gazeta.pl/im/8/4677/m4677108.jpg>, (16.05.10).

⁴⁰⁴ *Akceptacja praw dla gejów i lesbijek i społeczny dystans wobec nich*, CBOS, Warszawa, lipiec 2005, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2005/K_127_05.PDF, (16.05.10).

tolerancji osób homoseksualnych ma jeszcze do przebycia długą drogę. Z pewnością zajmie jej to jeszcze wiele lat, zanim społeczeństwo zrozumie, że „inne” nie znaczy gorsze. By tak się stało działanie musi przyjść „z góry” czyli od rządu i organizacji, które zapewnią osobom homoseksualnym podstawowe prawa, należne im z racji bycia obywatelami Polski.

BIBLIOGRAFIA

AKTY PRAWNE

Dyrektywa Rady UE 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 roku, ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy,
<http://www.mswia.gov.pl/porta1.php?serwis=pl&dzial=105&id=211&poz=4>.

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej,
http://www.eioba.pl/a77461/karta_praw_podstawowych_unii_europejskiej.

Kodeks pracy, <http://www.praca.info/kodeks-pracy/>.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, 2 kwietnia 1997 Warszawa.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności po nowelizacji przez Protokół nr 11,

http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:LqAnkPOxC3wJ:www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/7B5C268E-CEB3-49A5-865F-06286BDB0941/0/PolishPolonais.pdf+europejska+konwencja+praw+cz%C5%82owiek+a&hl=pl&gl=pl&pid=bl&srcid=ADGEESjEU2HIUyTpxncyhT_7fVhV8ybkIRWmeScUrSa3jqQfdNl3tGWYLQzJ2jb6Up9vpAuYtyCkl_T11px7jukT2X_Ny_5wTqiMMbBJnXHfNKSEsBdBMT3K0UJZKP663AvN0l8KxjwM&sig=AHIEtbRHIBB89lghlisp_wpS ilu3X8UItw.

PUBLIKACJE NAUKOWE

Aronson Eliot, *Człowiek istota społeczna*, Warszawa 2009.

Boczkowski Krzysztof, *Homoseksualizm*, Warszawa 1988.

Brannon Linda, *Psychologia rodzaju. Kobiety i mężczyźni: podobni czy różni*, Gdańsk 2002.

Dover Kenneth J., *Homoseksualizm grecki*, Kraków 2004.

Falco Kristine L., *Psychotherapy with Lesbian Clients: theory into practice*, Nowy Jork 1991, wersja PDF.

Fijałkowski Paweł, *Homoseksualizm*, Warszawa 2009.

Gender. Perspektywa antropologiczna. Tom 2, red. R. E. Hryciuk, A. Kościańska, Warszawa 2007.

- Giddens Anthony, *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*, Warszawa 2006.
- Giddens Anthony, *Socjologia*, Warszawa 2006.
- Homoseksualizm perspektywa interdyscyplinarna*, red. Krystyna Slany, Beata Kowalska, Marcin Śmietana, Kraków 2005.
- Kępiński Antoni, *Z psychologii życia seksualnego*, Kraków 2003.
- Kochanowski Jacek, *Fantazmat zróżnicowany. Socjologiczne studium przemian tożsamości gejów*, Kraków 2004.
- Kowalski Sergiusz, Tulli Magdalena, *Zamiast procesu. Raport o mowie nienawiści*, Warszawa 2003.
- Kozielecki Józef, *Psychotransgresjonizm. Nowy kierunek psychologii*, Warszawa 2001.
- Krawiec Adam, *Seksualność w średniowiecznej Polsce*, Poznań 2000.
- Lew-Starowicz Zbigniew, Alicja Długołęcka, *Edukacja seksualna*, Warszawa 2006.
- Lew-Starowicz Zbigniew, *Encyklopedia erotyki*, Warszawa 2004.
- Lew-Starowicz Zbigniew, Szczerba Kazimierz, *Nowoczesne wychowanie seksualne. Podręcznik dla młodzieży szkolnej*, Warszawa 1994.
- Machel Henryk, *Młodzież końca wieku*, Rzeszów 2004.
- Majka-Rostek Dorota, *Związki homoseksualne. Studium socjologiczne*, Warszawa 2008.
- Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, Warszawa 2004.
- Parametry pożądania, kultura odmieńców wobec homofobii*, red. T. Basiuk, Kraków 2006.
- Pilecka Barbara, *Psychospołeczny kontekst homoseksualizmu*, Kraków 1999.
- Pocket English Dictionary*, Tadeusz Grzebieniowski, Langenscheidt, Warszawa.
- Popularna Encyklopedia Powszechna*, Kraków 1995.
- Prawa człowieka w XXI wieku- wyzwania dla ochrony prawnej*, red. Cezary Mika, Toruń 2005.
- Renzetti Claire M., Curran Daniel J., *Kobiety, mężczyźni i społeczeństwo*, Warszawa 2005.
- Seksuologia społeczna*, red. Kazimierz Imieliński, Warszawa 1974.

Seksuologia zarys encyklopedyczny, red. Kazimierz Imieliński, Warszawa 1985.

Skrzypulec Violetta, *Wstęp do seksuologii*, Katowice 2005.

Słownik pojęć współczesnych, Katowice 1999.

Tomalski Przemysław, *Nietypowe rodziny. O parach lesbijek i gejów oraz ich dzieciach z perspektywy teorii przywiązania*, Warszawa 2007.

Westheimer Ruth, *Encyklopedia seksu*, Warszawa 1997.

Wolność, równość, odmienność. Nowe ruchy społeczne w Polsce początku XXI wieku, red. Ireneusz Krzemiński, Warszawa 2006.

Zasada równego traktowania w życiu społecznym. Wybrane zagadnienia prawa europejskiego i polskiego, red. P. Filipek, Ł. Połatyński, N. Zytkeiwicz, Kraków 2008.

PUBLIKACJE BRANŻOWE

ABC o homoseksualizmie, Obiettivo Chaire, Kraków 2008.

Aldrich Robert, *Geje i lesbijki: życie i kultura*, Kraków 2009.

Arcimowicz Krzysztof, *Obraz mężczyzny w Polskich mediach*, Gdańsk 2003.

Augustyn SJ Józef, *Homoseksualizm, a miłość*, Kraków 1997.

Biedroń Robert, *Tęczowy elementarz, czyli (prawie) wszystko, co chcielibyście wiedzieć o gejach i lesbijkach*, Warszawa 2007.

Clark Don, *Lesbijki i geje. Jak ich kochać?*, Warszawa 1995.

Czachorowski Marek, *Heterofobia? Homoseksualizm, a greckie korzenie Europy*, Tychy 2006.

Czarnecki Paweł, *Dylematy etyczne współczesności*, Warszawa 2008.

De Beauvoir Simone, *Druga płeć*, Warszawa 2007.

Deschner Karlheinz, *Krzyż Pański z Kościołem. Seksualizm w historii chrześcijaństwa*, Gdynia 1994, wersja PDF.

Długołęcka Alicja, *Pokochać kobietę*, wersja PDF.

dr Zoldbrod Aline P., *Wszystko, co chcielibyście wiedzieć o swojej seksualności*, Gliwice 2010.

Eichrberg Rob, *Ujawnij się, prawda lesbijek i gejów*, Warszawa 1995.

Engel-Bernatowicz Agata, Kamińska Aleksandra, *Coming out*, fragment PDF.

Homofobia po polsku, red. Z. Sypniewski, B. Warkocki, Warszawa 2004.

Homoseksualizm- sprawa prywatna?, red. B. Gierdziwicz, W. Kryczka. W. Poltawska, Kielce 1998.

Leszkowicz Paweł, Kitliński Tomek, *Miłość i demokracja. Rozważania o kwestii homoseksualnej w Polsce*, Kraków 2005.

McCloughry Roy, *Bóg, seks, kosmos i cała reszta spraw*, Kraków 2008.

Nasze ciała, nasze życie, praca zbiorowa, NEWW Polska 2004, wersja PDF.

Odmiany odmieńca, red. Tomasz Basiuk, Dominika Ferens, Tomasz Sikora, Katowice 2002.

Pharr Suzanne, *Homofobia-narzędzie seksizmu*, Fundacja Autonomia 2008, wersja PDF.

Przekonania moralne władzy publicznej, a wolność jednostki, red. M. Wyrzykowski, A. Bodnar, Warszawa 2007.

Silverstein Charles, Picano Felice, *Radość seksu gejowskiego*, Warszawa 2009.

Terlikowski Tomasz P., *Tęczowe chrześcijaństwo. Homoseksualna herezja w natarciu*, Warszawa 2004.

Terlikowski Tomasz, *Grzechy Kościoła*, Warszawa 2010.

PUBLIKACJE DODATKOWE I CZASOPISMA

„Alma Mater”, 101 (2008), wersja PDF, <http://www3.uj.edu.pl/alma/alma/101/18.pdf>.

„Glaukopis”, nr 1-2003, wersja PDF,
http://www.glaukopis.pl/index.php?menu_id=3&id=11.

„Health Psychology”, 1996, Vol. 15, No. 4, wersja PDF
<http://www.uic.edu/classes/psych/Health/Readings/Cole,%20Gay%20non-disclosure%20&%20health%20risk,%20HlthPsy,%201996.pdf>.

„L'oservatore Romano”, nr 5 (283), 2006.

„Niebieska Linia”, nr 4 / 2001, wersja PDF
<http://www.pismo.niebieskalinia.pl/index.php?id=87>.

„Polityka”, nr 15 (2396), 12.04.03, <http://archiwum.polityka.pl/art/ciekawie-jak-w-zyciu,378563.html>.

„Polityka”, nr 25 (2559), 24.06.06, <http://archiwum.polityka.pl/art/zyd-inbsp;upior-wampir-i-gej-onbsp;pokrewienstwach,371575.html>.

- „Przegląd Epidemiologiczny”, 2003 tom 57, nr 1, wersja PDF,
http://www.pzh.gov.pl/oldpage/przeglad_epimed/57-1/571_23.pdf.
- „Replika”, nr 4/2006, wersja PDF, replika.kampania.org.pl/redakcja/replika0406.pdf.
- „Replika”, nr 7/2007, wersja PDF, <http://www.scribd.com/doc/12953253/Replika-0707>.
- „The American Journal of Psychiatry”, styczeń 1996, wersja PDF,
http://www.stat.columbia.edu/~gelman/stuff_for_blog/blanchard_bogaert.pdf.
- „Via Medica”, 2005, tom 5, nr 4, str. 142, wersja PDF,
<http://www.psychiatria.med.pl/wydanie.phtml?id=17>.
- „W drodze”, 3 (379), 2005.
- „Zadra”, 2 (3) 2000, http://www.efka.org.pl/index.php?action=z_art&ID=48.
- „Zadra”, 4-1(nr 13/14) 2003, <http://www.efka.org.pl/index.php?action=gl&ID=42>.
- Giertych Maciej, *European values*, kwiecień 2007, <http://opoka.giertych.pl/>.
- Giertych Maciej, *Wojna cywilizacji w Europie*, <http://opoka.giertych.pl/>.
- Giertych Maciej, *Z nadzieją w przyszłość*, Warszawa 2005, wersja PDF,
<http://opoka.giertych.pl/>.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, <http://www.katechizm.opoka.org.pl/rkkkIII-2-2.htm>.
- Mleczek Andrzej, *Seks, mydło i powidło*, ISKRY 2008.
- Moore Pete, *Tajemnicze choroby współczesnego świata. Nowe zagrożenia wirusy, bakterie, zarazki*, Warszawa 2009.
- Pismo Święte*, Pallottinum, Poznań 2000.
- Platon, *Uczta*, wersja PDF, <http://www.scribd.com/doc/8457523/Platon-Uczta>.
- Szlachetna propaganda dobroci czyli drugi tom o Reklamie Społecznej*, red. Piotr Wasilewski, Kraków 2008.

ARTYKUŁY Z PORTALI INFORMACYJNYCH

- Białystok. Zapłaciliśmy 300 tys. zł za logo miasta. Podobnego używają homoseksualiści*, 27.12.08,
<http://www.wspolczesna.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20081227/REG00/176562906>.
- Biskup gej nie pomoże, Watykan nie zaszkodzi*, Ewa K. Czaczkowska, archiwum „Rzeczpospolita”, 13.08.2003, http://new-arch.rp.pl/artukul/447198_Biskup_gej_nie_pomoze_Watykan_nie_zaszkodzi.html.

Burda podczas Marszu Równości we Wrocławiu – zdjęcia,
<http://wiadomosci.wp.pl/gid,11626402,title,Marsz-Rownosci-we-Wroclawiu,galeria.html>.

Być gejem w świecie arabskim, Marek Rapacki, 04.08.2004,
<http://wyborcza.pl/1,75515,2213137.html>.

Czech EU art stokes controversy, 14.01.09,
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7827738.stm>.

Czerny zdejmuję "Entropę", Rozmawiała Dominika Pszczółkowska, 12.05.09,
http://wyborcza.pl/1,75477,6595417,Czerny_zdejmuje___Entrope___html.

Czy w Krakowie zawisną plakaty z homoseksualistami?, Wojciech Pelowski, 14.03.03,
<http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,44425,1372995.html>.

Donos Nauczycielski, Beata Łabutin, 18.06.07, <http://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/1,53581,4227595.html>.

Dyskryminacja środowisk gejowskich, 21.05.07,
<http://wyborcza.pl/8,75402,4148444.html>.

Dzień Milczenia przeciwko homofobii, 24.04.08,
<http://www.mmtrojmiasto.pl/1639/2008/4/24/dzien-milczenia-przeciwko-homofobii?category=news>.

Festiwal Kultura dla Tolerancji: nowe życie marszu tolerancji, 07.04.09,
<http://www.mmkrakow.pl/4586/2009/4/7/festiwal-kultura-dla-tolerancji-nowe-zycie-marszu-tolerancji?category=news>.

Gala dewiantów, 29-30 listopada 2008, Paweł Pasionek, Nr 279 (3296),
<http://www.naszdziennik.pl/index.php?dat=20081129&typ=my&id=my72.txt>
Gay elephant angers politician, 13.04.09, http://news.xinhuanet.com/english/2009-04/13/content_11180557.htm.

Gej i lesbijka uczą swoje dzieci, Tomasz Kwaśniewski, 27.03.07,
<http://kobieta.gazeta.pl/kobieta/1,96115,4013609.html>.

Geje a misja TVP - sprawa wraca, Donata Subbotko, 27.11.08,
http://wyborcza.pl/1,76842,5995785,Geje_a_misja_TVP___sprawa_wraca.html.

Giertych dostał nagane, Konrad Niklewicz, Strasburg, 14.03.07,
<http://wyborcza.pl/1,76842,3987527.html>.

Homoseksualiści na celowniku islamistów. Tęczowi synowie Allaha, Juliane von Mittelstaed, Daniel Steinvorth, 18.01.10,
<http://www.polityka.pl/swiat/tygodnikforum/1502385,1,homoseksualisci-na-celowniku-islamistow.read>.

In welche Länder unser neuer Außenminister eigentlich gar nicht einreisen dürfte, Michael Grandt, 30.09.2009, <http://info.kopp-verlag.de/news/in-welche-laender-unser-neuer-aussenminister-eigentlich-gar-nicht-einreisen-duerfte.html>.

Ja cię synu naprawię, Paweł Peszka, 13.06.06, <http://wyborcza.pl/1,75480,3407056.html>.

Już zarabiają na Gejstoku, 03.01.09, <http://www.wspolczesna.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20090103/REG00/428260841>.

Katolik nie poprze propozycji SLD, Ewa K. Czaczkowska, Jędrzej Bielecki, archiwum „Rzeczpospolita”, 22.10.2003, http://new-arch.rp.pl/artukul/457053_Katolik_nie_poprze_propozycji_SLD.html.

Kolejna publikacja Giertycha w PE: Homoseksualizm to defekt, wys, PAP, 26.04.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,4091561.html>.

Komisja Europejska ws. "Teletubisiów": Wierzymy w wolność mediów, PAP, 29.05.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,4185829.html>.

Konkubinat nas podzieli, 17.02.2002, <http://www.newsweek.pl/artykuly/sekcje/spoleczenstwo/konkubinat-nas-podzieli,28155,2>.

Kontrowersje wokół wystąpienia Giertycha, pap, 02.03.07, <http://www.wprost.pl/ar/?O=102302>.

Ks. Czajkowski będzie odzierał pastuszków z pazłotka, Aleksandra Krzyżaniak-Gumowska, 23.12.2005, <http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34862,3083537.html>.

List otwarty w obronie akcji "Niech nas zobaczą", PAP, 22.04.03, <http://wiadomosci.gazeta.pl/kraj/1,34317,1438257.html>.

Maciej Giertych o swojej broszurze "Wojna cywilizacji w Europie?", PAP, 30.03.07, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,4028201.html>.

Manifestacja homoseksualistów i kontrmanifestacja narodowców we Wrocławiu, <http://wiadomosci.wp.pl/gid,11626402,title,Marsz-Rownosci-we-Wroclawiu,page,6,img,11626408,galeria.html>.

Ministerstwo ciemnoty, Dariusz Chętkowski, 13.03.07, <http://www.polityka.pl/kraj/opinie/213021,1,ministerstwo-ciemnoty.read>.

Największa parada w Europie będzie w Warszawie, PAP, msz, 27.09.09, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34889,7083908,Najwieksza_parada_w_Europie_będzie_w_Warszawie.html.

Nie chcę krwi od gejów, Anna Monkos, 5.02.10, http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article542627/Nie_chca_krwi_od_gejow.html#reqRSS.

Niechciane plakaty, Agnieszka Zagner, 15.01.08,
<http://www.polityka.pl/kraj/opinie/242102,1,niechciane-plakaty.read>.

Oddajcie nasze logo (c.d.), 03.01.09, <http://www.tvn24.pl/12690,1579848,0,6,oddajcie-nasze-logo-cd,wiadomosc.html>.

Orzechowski: kara za homoseksualizm i inne zboczenia, 13.03.07,
<http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,3983922.html>.

Parada EuroPride w przyszłym roku w Warszawie, ap, gsad; Źródło: IAR, 27.09.09,
<http://www.tvp.info/informacje/polska/parada-europride-w-przyszlym-roku-w-warszawie>.

Parlamentarny coming out, Wiktor Ferfecki, 17.12.09,
<http://www.tvp.info/magazyn/po-godzinach/parlamentarny-coming-out>.

Parlamentarzyści PiS (nie) przepraszają homoseksualistów, Aleksandra Przybylska,
11.09.06, <http://serwisy.gazeta.pl/wyborcza/1,68586,3611276.html>.

Pięta donosi na homoseksualistów, 26.01.10, http://www.se.pl/wydarzenia/kraj/pieta-donosi-na-homoseksualistow_127993.html.

PiS chce, by Sejm zajął się homoseksualistami, Małgorzata Czyczło, 09.12.08,
<http://www.tvn24.pl/-1,1576602,0,1,pis-chce--by-sejm-zajal-sie-homoseksualistami,wiadomosc.html>.

Polish politician fumes over 'gay' elephant, 10.04.09,
<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/polish-politician-fumes-over-gay-elephant-1667036.html>.

Polska krajem tolerancji, Daria Dziewięcka, 09.02.09, http://kobieta.gazeta.pl/poradnik-domowy/1,63125,6235845,Polska_krajem_tolerancji_.html.

Polska to zakonnicy z gejowskim sztandarem, Inga Rosińska, 12.01.09,
<http://www.tvn24.pl/-1,1581172,0,1,polska-to-zakonnicy-z-gejowskim-sztandarem,wiadomosc.html#sonda1001670>.

Poznański słoń-gej gwiazdą mediów, 11.04.09,
http://www.tvn24.pl/12691,1595146,0,1,poznanski-slon_gej-gwiazda-mediow,wiadomosc.html.

Prezydent Białegostoku o logo miasta, 29.12.08,
<http://www.bialystokonline.pl/bialystok,artykul,36142.html>.

Raczek i Szczygielski "najpiękniejszą parą" - TVP nie pokaże już imprez "Gali", mar, PAP, 02.12.08,
http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,6017789,Raczek_i_Szczygielski__naj_piekniejsza_para____TVP.html.

Radny PiS: Ninio to patriota, ale gej, 10.04.09,
<http://www.tvn24.pl/12690,1595011,0,1,radny-pis-ninio-to-patriota--ale-gej,wiadomosc.html>.

Rewolucja homoseksualna, Tomasz P. Terlikowski, 25.06.09,
http://www.rp.pl/artykul/9157,324794_Terlikowski__Rewolucja_homoseksualna.html.

RPO o "Teletubisiach": nie dajmy się zwariować, IAR, 30.05.07,
<http://wiadomosci.wp.pl/kat,75114,title,RPO-o-Teletubisiach-nie-dajmy-sie-zwariowac,wid,8891273,wiadomosc.html>.

Ruszyła akcja Kampanii Przeciw Homofobii? Niech nas zobaczą?, Agnieszka Kowalska, 25.03.03, <http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34889,1389254.html>.

Schwulenhatz und Kulturkampf - Eklat um polnische Politikerfamilie, jaf/AP/dpa, 01.03.07, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,469432,00.html>.

Słoń Ninio doczekał się swojego festiwalu, 07.05.09,
<http://www.epoznan.pl/index.php?section=news&subsection=news&id=13761>.

Sowińska: media wywołały homoseksualizm "Teletubisiów", 29.05.07,
<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Sowinska-media-wywolaly-homoseksualizm-Teletubisiow,wid,8887003,wiadomosc.html?ticaid=19b6a>.

Spowiedź Rydzyka, Marcin Dzierżanowski, Numer: 28/2007 (1281),
<http://www.wprost.pl/ar/109813/Spowiedz-Rydzyka/?O=109813&pg=2>.

Stereotypy państw UE, pap, keb, 12.01.09, <http://www.wprost.pl/ar/150054/Stereotypy-panstw-UE/>.

Teletubisie promują homoseksualizm, a Tinky Winky to gej?, 27.05.07,
<http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,53600,4180267.html>.

Teletubiś ośmiesza Polskę bardziej niż premier, PAP/Gazeta Wyborcza, 30.05.07 ,
http://wiadomosci.wp.pl/kat,75114,title,Teletubis-osmiesza-Polske-bardziej-niz-premier,wid,8887347,wiadomosc_prasa.html.

To logo popsuje wizerunek miasta, 28.12.08,
http://bialystok.gazeta.pl/bialystok/1,35235,6103277,To_logo_popsuje_wizerunek_miasta.html.

W serialowym gabinecie luster, Kamila Baranowska, 30.05.09,
<http://www.rp.pl/artykul/313050.html>.

Zachwycające czeskie jaja, Piotr Pacewicz, 14.01.09,
http://wyborcza.pl/1,76842,6162384,Zachwycajace_czeskie_jaja.html.

Zakaz pedalowania w Białymstoku, 17.09.09,
http://dziennik.pl/wydarzenia/article445356/Zakaz_pedalowania_w_Bialymstoku.html.

Zarząd TVP oburzony homoseksualnymi Różami Gali, 27.11.08, http://www.popcorner.pl/popcorner/1,81588,5996791,Zarząd_TVP_oburzony_homoseksualnymi_Rozami_Gali.html.

Zawodowy homoseksualista” vs. „wybujale fantazje, 22.01.10, <http://www.tvn24.pl/-1,1639529,0,1,8222muzeum-to-nie-miejsce-dla-waszych-malych-interesow8221,wiadomosc.html>.

Związek Krakowskich Artystów Plastyków przestraszył się gejów, Wojciech Pelowski, 08.04.03, <http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,44425,1417469.html>.

ARTYKUŁY NAUKOWE

Androgynia- model człowieka XXI wieku, Ewa Głazewska, Wydział Filozofii i Socjologii UMCS, wersja PDF, <http://www.annales.umcs.lublin.pl/I/2001/02.pdf>.

Gay and Lesbian parenthood, apgl.fr/documents/GL_frenchf_enat.pdf.

Hegemony and the internalisation of homophobia caused by heteronormativity, Yolanda Dreyer, <http://ajol.info/index.php/hts/article/view/41183/8571>.

Homo znaczy człowiek, Marcin Zawojski, http://www.psychologia.aplus.pl/html/homo_znaczy_czowiek.html.

Internalized homophobia and health issues affecting lesbians and gay men, Iain R. Williamson, Oxford University Press 2000, <http://her.oxfordjournals.org/cgi/content/full/15/1/97#FN4>.

Orientacja Seksualna w ujęciu medycznym, Zakład Seksuologii, Katedra Zdrowia Kobiety, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Krzysztof Nowosielski <http://www.kzk.medforum.pl/pliki/homoseksualizm%20w%20ujeci%20medycznym.pdf>.

ARTYKUŁY INTERNETOWE, WYWIADY

44 homoseksualnych bohaterów w serialach, <http://aleseriale.pl/gid,5148,img,210629,page,2,fototemat.html>.

A można „to” wyleczyć?, <http://www.homohetero.at/info/a-mozna-%E2%80%9Eto%E2%80%9D-wyleczyc/pl/>.

AKCJA Kampanii przeciw Homofobii "Cześć, jestem gejem!", Sebastian Łupak, 13.12.03, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=376>.

Diabeł jest zoofilem, Paweł Zyzak, Bielsko-Biała, Lipiec - Sierpień 2006, str.15, www.zapis.w.szu.pl/pliki/w_prawo_zwrot_4.pdf.

Efebos w pełnej krasie, http://www.homiki.org/images/foto/efebos_1.jpg.

Fakty i mity dotyczące homoseksualizmu, <http://gaymateo.pl/fakty-i-mity-dotyczace-homoseksualizmu-ar15.html>.

Feministki muszą szokować, Agnieszka Graff w rozmowie z Pawłem Smoleńskim, 06.09.04, <http://kobiety-kobietom.com/feminizm/art.php?art=1182>.

Gay Stereotypes, Ramon Johnson, <http://gaylife.about.com/od/amiga1/a/gaymyths.htm>.

Geje i lesbijki mogą adoptować dzieci w Belgii, Konrad Niklewicz, 02.12.2005, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,3045700.html>.

Geje kontratakują, 22.01.07, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=4113>.

Grupa Inicjatywna ds. związków partnerskich, http://zviazkipartnerskie.blogspot.com/2010_02_01_archive.html.

Homofobia - strachy na lachy. Czy przesady można wyleczyć?, Alexander Korwin, http://www.innastrona.pl/bq_homofobia.phtml.

Homoseksualiści i ich prawa, Jagoda Cieślak, 16.03.09, <http://www.homoseksualizm.org.pl/index.php/homoseksualisci-i-ich-prawa/>.

Homoseksualizm w PRL (1), Krzysztof Tomasik, 19.09.08, http://replika.kph.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=98%3Ahomoseksualizm-w-prl-1&catid=50%3Ahistoria&Itemid=80&lang.

Homoseksualizm w systemach prawnych państw europejskich do 2000 roku (1). Ewolucyjne podejścia do homoseksualizmu od starożytności po czasy współczesne, Robert Poss, 26.07.2001, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=14>.

Homoseksualne małżeństwa w Finlandii mogą adoptować dzieci, 16.05.09, http://wyborcza.pl/1,75477,6613151,Homoseksualne_malzenstwa_w_Finlandii_moga_adoptowac.html.

How Does Homophobia Hurt Us All?, 01.14.03, <http://www.glsen.org/cgi-bin/iowa/all/news/record/1279.html>.

Jacek Dytkowski, *Skandal w Muzeum Narodowym*, <http://www.dlapolski.pl/Czytaj-art-5373.html>.

Jacek Poniedziałek: jestem gejem!, 14.12.05, <http://www.innastrona.pl/newsy/2809/jacek-poniedzialek-jestem-gejem/>.

Jakby gejów nie było, Piotr Pacewicz, 26.05.07, <http://wyborcza.pl/1,76498,4177339.html?as=3&ias=4&startsz=2>.

Kompleks Edypa, <http://psychologs.atSPACE.com/kompleks.html>.

Kościół Rzymsko-Katolicki wspiera „Cywilizację Śmierci” 11.12.2008, Freja,
http://images.google.pl/imgres?imgurl=http://transfuzja.org/pozycje/porta1_pl/1228952289-754/1.jpg&imgrefurl=http://transfuzja.org/pl/artykuly/felietony/kosciol_rzymkokatolicki_wspiera_cywilizacje_smierci.htm&usq=__QLB-r-2dvqxACDFS1fDnzB_a3Ek=&h=311&w=400&sz=22&hl=pl&start=1&um=1&itbs=1&tbnid=2dsVhjl86n4eXM:&tbnh=96&tbnw=124&prev=/images%3Fq%3Dkara%2B%25C5%259Bmierci%2Bza%2Bhomoseksualizm%26ndsp%3D18%26hl%3Dpl%26client%3Dfirefox-a%26rls%3Dorg.mozilla:pl:official%26sa%3DN%26um%3D1.

Krzysztof Tomasik, *Wokół akcji Hiacynt, Co zrobić z "rózowymi kartotekami"?*,
http://www.innastrona.pl/bq_hiacynt.phtml.

Krzyż na stos, Adam Szostkiewicz, <http://www.polityka.pl/historia/179428,1,krzyz-na-stos.read>.

Leczenie homoseksualizmu w Polsce, Anna Lipowska – Teutsch,
http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:WGOwdAYNpZYJ:piotrwojcicki.com/wp-content/plugins/download-monitor/download.php%3Fid%3D68+Homofobia+internalizowana&hl=pl&gl=pl&pid=bl&srcid=ADGEESjCRdVXKZjzjVVJMCXMBvqq8rKXXDWNah6G8QxN865TdcZfzFfij8aAOIwqgPdwXhkeyY5MSK6jbKaVU9nqH6AlnAoafw5XrEeGEPcoxjFDhBeim2GXo5yTMfx7d_5D1yehCK4&sig=AHIEtbRLKn8vH5oEZw2DYLTXC2MKwCEJ4w.

Legalizacja związków homoseksualnych. Rozmowa z Marią Szyszkowską, 31.07.2003,
<http://rozmowy.onet.pl/2,artykul.html?ITEM=1128246&OS=5759>.

Na barykady: Koniec epoki Biedronia. Szef KPH odchodzi, Michał Minałto, 09.02.09,
<http://homiki.pl/modules.php?name=News&file=article&sid=2948>.

Nagrody 2007, http://www.iti.pl/_nf/awards_2007.htm.

Nieformalne pary i homoseksualiści w Anglii mogą 2006 adoptować dzieci, 03.01.10,
<http://wyborcza.pl/1,86762,3092079.html>.

Niewolnik zrzuca okowy, Wojtek Szot, <http://www.innastrona.pl/magazyn/bequeer/blog-abiect-rzepa-geje-jak-zoofile.phtml>.

Parada Równości- historia, <http://www.paradarownosci.pl/page.php?page=10>.

PiS: sprzeciw wobec wkraczania instytucji UE w kompetencje państw członkowskich, 11.12.2008, <http://www.pis.org.pl/article.php?id=13962>.

Po prostu obciach, Joanna Podgórska 5.08.09,
<http://www.polityka.pl/kraj/opinie/298632,1,po-prostu-obciach.read>.

Polityka historyczna LGBT?, *Białe plamy polskiego ruchu gej-les*, Krzysztof Tomasik,
<http://www.innastrona.pl/magazyn/bequeer/polityka-historyczna-lgbt.phtml>.

Polska katolicka w chrześcijańskiej Europie, PiS, Warszawa 2005,
<http://www.pis.org.pl/dokumenty.php?s=partia&iddoc=21>.

Polska to zakonnicy z gejowskim sztandarem, 12.01.09,
<http://www.racjonalista.pl/index.php/s,20/t,17854>.

Postępy prac nad projektem ustawy o związkach partnerskich,
<http://www.mojeprawa.info/ustawa.php>.

Prezydencki wymiar kozy, Wojciech Szot, 07.01.10,
<http://queercafe.pl/Felietony/prezydencki-wymiar-kozy.html>.

Przeciw Rzeczpospolitej, Bartosz Reszczak, Wywiad z Urszulą „Uschi” Pawlik i Michałem Mińto, 15.02.10, http://www.kph.org.pl/www_replika/index.php/przeciw-%E2%80%9Erzeczpospolitej%E2%80%9D/all/1.

Przygotowanie Ateńczyków do życia publicznego,
<http://www.wiw.pl/HISTORIA/starozytnagrecja/074-przygotowanie.asp>.

Raczek i Szczygielski najpiękniejszą parą roku!, 20.11.08, <http://kobiety-kobietom.com/news/art.php?art=5626>.

Rodzina katolicka - Prof. Cameron o homoseksualistach,
<http://rodzinakatolicka.pl/index.php/wiadomoci/37-kompendium/7002-prof-paul-cameron-o-homoseksualistach?format=pdf>.

Różne barwy miłości, 17.05.10, <http://www.swiatseriali.pl/seriale/barwy-szczescia-372/news-rozne-barwy-milosci,nId,277603>.

Różowe teczki, Robert Biedroń, data publikacji w portalu: 2004-09-02, <http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=1168>.

Serial gejem nie stoi,
http://www.plejada.pl/3,13527,,,1,serial_gejem_nie_stoi,artykul.html.

Sytuacja prawna par homoseksualnych w Europie, Jutta, 21.09.2005, <http://kobiety-kobietom.com/zwiazki-partnerskie/art.php?art=2574>.

Sytuacja ruchów LGBT w Polsce, Marzena Lizurej,
www.interalia.org.pl/index_pdf.php?lang=pl&klucz=&produkt...526.

Światło-Życie ODWAGA Lublin, <http://www.odwaga.oaza.pl/homepage.html>.

Tomasz Raczek i Marcin Szczygielski. Życie jest teraz prostsze, Liliana Śnieg-Czaplewska rozmowa, GALA 48/2008,
http://gala.onet.pl/0,1519124,1,1,tomasz_raczek_i_marcin_szczygielski,tematy.html.

W Danii homoseksualne pary mogą adoptować dzieci, PAP, 17.03.09,
<http://polonia.wp.pl/title,W-Danii-homoseksualne-pary-moga-adoptowac-dzieci,wid,10952136,wiadomosc.html?ticaid=1999e>.

Wywiad z Ygą Kostrzewą o wizerunku homoseksualistów w Polsce i Polski w oczach homoseksualistów, rozmawiała Aleksandra Łuczak,
<http://www.proto.pl/wywiady/info?itemId=50475>.

Wywiady IS Extra: Joanna Sosnowska, posłanka na Sejm, rozmowę przeprowadził Janusz Marchwiński, http://www.innastrona.pl/wywiady_sosnowska.phtml.

Żydzi, geje i wojna cywilizacji, Adam Ostolski, data publikacji w portalu: 2005-06-02,
<http://kobiety-kobietom.com/queer/art.php?art=2249>.

RAPORTY Z BADAŃ ,OŚWIADCZENIA, DOKUMENTY

Akceptacja praw dla gejów i lesbijek i społeczny dystans wobec nich, CBOS, Warszawa lipiec 2005, str.4, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3377>.

Amnesty International Polska o wypowiedziach ministra Romana Giertycha w Heidelbergu, Europa i Azja Centralna, Komunikaty, LGBT
[http://amnesty.org.pl/index.php?id=72&tx_ttnews\[tt_news\]=5047&cHash=a8e7994049](http://amnesty.org.pl/index.php?id=72&tx_ttnews[tt_news]=5047&cHash=a8e7994049).

Compass. A Manual on Human Rights Education with Young people,
http://eycb.coe.int/compass/en/chapter_5/5_4.html#8.

Eurobarometr 66 Opinia Publiczna w Unii Europejskiej, Jesień 2006, Komisja Europejska, Raport Krajowy Polska,
ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_pl_nat.pdf.

Homofobia - list do premiera, 27.11.09,
<http://www.polskieradio.pl/trojka/wiadomosci/default.aspx?id=123664>.

Konkubinat par heteroseksualnych i homoseksualnych, CBOS, Warszawa marzec 2002, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=2673>.

List Rzecznika Praw Obywatelskich, Janusza Kochanowskiego do Ministra sprawiedliwości, Warszawa 8 maja 2009, www.rpo.gov.pl/pliki/12417839550.pdf.

O etyce Talmudu. Odpowiedź „żydoznawcom”, Dr. Lewi Freund, Lwów 1922,
www.talmud.pl/pdf/o_etyce_talmudu.pdf.

Opinie O Traktacie Lizbońskim, CBOS, Warszawa maj 2008, str.4,
www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2008/K_074_08.PDF.

Osobista znajomość i akceptacja praw gejów i lesbijek w krajach Europy Środkowej, CBOS, Warszawa, listopad 2005,
<http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3428>.

Oświadczenie Komisarza Rady Europy d.s. Praw Człowieka, tłumaczył Marcin Boronowski, 30.07.09,
http://transfuzja.org/pl/artykuly/ogloszenia_i_apele/oswiadczenie_komisarza_rady_euro.py_d_s_praw_czlowieka.htm.

Polski Raport Social Watch 2008, Koalicja KARAT, Warszawa 2008, str.77,
http://monitoring.kampania.org.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=4&Itemid=11.

Position Statement on Marriage, 2008,
http://apsa.org/About_APsaA/Position_Statements/Marriage_Resolution.aspx.

Prawa człowieka, a orientacja seksualna, LGBT, 01.01.2004 ,
[http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews\[pointer\]=6&tx_ttnews\[tt_news\]=485&tx_ttnews\[backPid\]=377&cHash=89ba8a00d9](http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews[pointer]=6&tx_ttnews[tt_news]=485&tx_ttnews[backPid]=377&cHash=89ba8a00d9).

Prawa człowieka, a orientacja seksualna, LGBT, 01.01.2004 ,
[http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews\[pointer\]=6&tx_ttnews\[tt_news\]=485&tx_ttnews\[backPid\]=377&cHash=89ba8a00d9](http://amnesty.org.pl/index.php?id=622&tx_ttnews[pointer]=6&tx_ttnews[tt_news]=485&tx_ttnews[backPid]=377&cHash=89ba8a00d9).

Prawa gejów i lesbijek, CBOS, Warszawa czerwiec 2008,
<http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3941>.

Problemy dyskryminacji osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, raport nr 219, Wydział Analiz Ekonomicznych i Społecznych Kancelarii Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz, 2003, <http://biurose.sejm.gov.pl/r.htm>.

Raport Komisarza Praw Człowieka, Pana Alvaro Gil-Roblesa, z wizyty w Polsce, 18-22 Listopada 2002,
<HTTP://WITRYNA.FUCIO.PL/PANAS/RAPORT%20O%20POLSCE.HTM#MNIEJSZO%C5%9BCI>.

Raport o dyskryminacji i nietolerancji ze względu na orientację seksualną w Polsce, Stowarzyszenie Lambda Warszawa, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2003,
http://www.lambdawarszawa.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,31/Itemid,33/.

Raport o homofobicznej mowie nienawiści w Polsce, Kampania Przeciw Homofobii, 2009, <http://www.kph.org.pl/pl/czytaj/raporty>.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie homofobii w Europie, 18.01.2006, Strasburg, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0018+0+DOC+XML+V0//PL>.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie nasilenia przemocy powodowanej rasizmem i homofobią w Europie, 12.06.2006,
<http://www.bezuprzedzen.org/aktualnosci/art.php?art=225>.

Sondaż, 13.11.07, <http://bi.gazeta.pl/im/8/4677/m4677108.jpg>.

Sondaż, Czy uważasz, że rzeźba dobrze oddaje stereotypy dotyczące Polski?
<http://www.tvn24.pl/1001670,1,1,czy-uwazasz--ze-rzezba-dobrze-oddaje-stereotypy-dotyczace-polski,sondy.html>.

Spoleczna percepcja przemocy werbalnej i mowy nienawiści, CBOS, Warszawa, maj 2007, str.7, <http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3730>.

Stanowisko Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego, Zarząd PTS, Warszawa 30 czerwca 2006,
<http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:r86QgTpWVkJ:piotrwojcicki.com/wp-content/plugins/download-monitor/download.php%3Fid%3D64+Polskie+Towarzystwo+Seksuologiczne+homoseksualizm&hl=pl&gl=pl&sig=AHIEtbQ6lQK5cRc3m3ZmVJ-rqGDz963Dtw>.

Sytuacja społeczna osób biseksualnych i homoseksualnych w Polsce, Raport za lata 2005 i 2006, red. Marta Abramowicz,
http://www.lambdawarszawa.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,31/Itemid,33/.

Uwagi dotyczące projektów legalizacji prawnej związków między osobami homoseksualnymi, Kongregacja Nauki Wiary, Rzym, 3 czerwca 2003 r.,
http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WR/kongregacje/kdwiary/homo_03062003.html.

Związki partnerskie par homoseksualnych, CBOS, Warszawa grudzień 2003,
<http://www.zigzag.pl/cbos/details.asp?q=a1&id=3035> .

FORA INTERNETOWE

Dwie trzecie Polaków nie wie czym jest Traktat Lizboński, wypowiedź z forum 18.03.08, <http://forum.wprost.pl/polska/?w=114279>.

Homofobia. Czy boimy się homoseksualizmu?, 23.04.02, czat z dr Joanną Heidtman,
<http://rozmowy.onet.pl/biografia.html?ITEM=31878>.

Skąd bierze się homofobia?, wypowiedź z forum, Eli Inka K, 2.08.2007, 12:45,
<http://www.goldenline.pl/forum/kampania-przeciw-homofobii/115721>.

Stereotyp geja, <http://www.forum.nastolatek.pl/viewtopic.php?f=13&t=28357>.

Wpis na forum, spreekiller, 26.02.2008, 17:29 <http://peb.pl/piaskownica/172054-homoseksualizm-58.html#post1019356>.

Wpis na forum, stachu_brachu, 26.02.2008, 17:51
<http://peb.pl/piaskownica/172054-homoseksualizm-58.html#post1019356>.

Wpis na forum, zły_towarzysz 09.11.2009, 21:11, <http://peb.pl/piaskownica/172054-homoseksualizm-287.html#post2795391>.

STRONY INTERNETOWE ORGANIZACJI I KAMPANII

<http://dzienmilczenia.blox.pl/html/1310721,262146,21.html?335720>.

<http://europride.info/index.php?page=6>.

<http://gaymateo.pl/lgbt-na-swiecie-i-w-polsce-ar13.html>.

<http://www.bezpiecznie.org.pl/>.

<http://www.bezpytan.pl/index-2.html>.

http://www.ilgcn.com/pl/statut_ilgcn_polska.pdf.

<http://www.kph.org.pl/pl/kim-jestemy>.

<http://www.lambdawarszawa.org/content/view/37/43/>.

http://www.multikulti.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=99&Itemid=43.

<http://www.niechnaszobacza.queers.pl/>.

<http://www.pozytywnie.org.pl/index-85.html>.

<http://www.przeciwdzialajdyskryminacji.pl/index.php?doc=projekt>.

<http://www.rownosc.pl/>.

http://www.stonewall.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=28.

<http://www.tolerancja.org.pl/fundacja.html?strona=cele>.

SPIS FOTOGRAFII

Foto. 1 Elton John i jego partner David Furnish, z którym zawarł związek 21 grudnia 2005 roku, dzięki wejściu w życie prawa umożliwiającego zawieranie związków przez osoby jednej płci w Wielkiej Brytanii.	27
Foto. 2 Kadry z filmu „Modern Family”.....	42
Foto. 3 Plakaty z serialu „The L Word” i „Queer as Folk”.....	43
Foto. 4 Kadr z serialu „Magda M.” przedstawiający Sebastiana.	46
Foto. 5 Para gejów z serialu „Bulionerzy”.....	48
Foto. 6 Starcia policji z członkami NOP.	52
Foto. 7 Rzeźba z instalacji przedstawiająca Polskę.....	86
Foto. 8 Para roku, wraz z innymi laureatami podczas rozdania nagród.	90
Foto. 9 Plakaty kampanii „Niech nas zobaczą”.....	109

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1 Rys. <i>Safona i Alkajos</i> , Lawrence Alma-Tadema, 1881.....	10
Rys. 2 Miniatura z trzynastowiecznej francuskiej Bible Moralisee ukazująca homoseksualne pary, kuszone przez diabła.	14
Rys. 3 Egzekucja „sodomitów” w Brugii, Nicolas Hogenberg (1500-1539).	15
Rys. 4 Graficzne przedstawienie wyników badań Blancharta i Bogaerta.	19
Rys. 5 Rysunkowe ujęcie orientacji seksualnej autorstwa Andrzeja Mleczko.....	22
Rys. 6 Opinia Polaków na temat zakazu Lecha Kaczyńskiego organizacji Parady Równości, w 2005 roku.	51
Rys. 7 Kontrowersyjny rysunek Andrzeja Krauze.	54
Rys. 8 Plakat wykorzystywany przez organizacje nacjonalistyczne.	55
Rys. 9 Sondaż przedstawiający opinię czytelników portalu internetowego gazeta.pl, dotyczący karania dyrektorów szkół za zapraszanie organizacji gejowskich.	57
Rys. 10 Satyryczne przedstawienie homoseksualizmu wśród duchownych.	61
Rys. 11 Satyryczne przedstawienie postawy Kościoła wobec homoseksualizmu.....	63
Rys. 12 Satyryczne przedstawianie społecznej tolerancji.	70
Rys. 13 Satyryczne przedstawienie obaw prezydenta.	79
Rys. 14 Satyryczne przedstawienie polskiego Tinky Winky.	81
Rys. 15 Społeczna ocena wpływu poszczególnych wypowiedzi polityków.	82
Rys. 16 Plakat promujący festiwal „Ninio Knows How Festiwal 2009”.....	87
Rys. 17 Obecnie używane logo The Lesbian, Gay, Bisexual & Transgender Community Center oraz logo Białegostoku.....	88
Rys. 18 Odwołanie do wypowiedzi Prezydenta Islamskiej Republiki Iranu.....	93
Rys. 19 Wyniki badań akceptacji małżeństw homoseksualnych z 2009 roku z sondażu GfK Polonia dla Rzeczypospolitej.....	98
Rys. 20 Wyniki badań pokazujące społeczną zgodę na adopcję dzieci przez pary homoseksualne w krajach Unii.....	102
Rys. 21 Plakaty obu części kampanii „Co się gapisz pedale? Co się gapisz lesbo?”.....	113

SPIS TABEL

Tab. 1 Procentowe ujęcie rozpowszechnienia poszczególnych stopni homoseksualnej i heteroseksualnej orientacji w społeczeństwie według skali Kinsey'a	9
Tab. 2 Liczba kobiet i mężczyzn, przyznających się do zachowań homoseksualnych według badań R.L. Sella, w trzech wybranych krajach.....	29
Tab. 3 Przeciętny wiek pojawiania się pierwszych homoseksualnych uczuć i kontaktów wśród dziewcząt i chłopców.....	30
Tab. 4 Typowe zachowania stosowane w celu uniknięcia identyfikacji homoseksualnej.....	32
Tab. 5 Mity i opinie o homoseksualizmie.....	39

Imię i nazwisko autora pracy.....

Kraków; dnia.....

Oświadczenie

Świadom odpowiedzialności oświadczam, że przedkładana praca dyplomowa(magisterska)pt.:.....

.....

została napisana przeze mnie samodzielnie. Jednocześnie oświadczam, że ww. praca nie narusza praw autorskich w rozumieniu ustawy z dnia 4.04.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. Nr 2, poz. 83) oraz dóbr osobistych chronionych prawem cywilnym. Przedłożona praca nie zawiera danych empirycznych ani też informacji, które uzyskałam w sposób niedozwolony. Stwierdzam, że przedstawiona praca w całości ani też w części nie była wcześniej podstawą żadnej innej urzędowej procedury związanej z nadawaniem dyplomu uczelni ani też tytułów zawodowych.